

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – סדר שנהחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביע; 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

1.1 דברים תבוא כו,א

דברים כי תבוא כו,א: ויהיה כי-תבוא אל-הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה:

ויהיה כי-תבוא אל-הארץ - פשטא מונח זקף-קטן **אשר ה' אלהיך** - פשטא מונח זקף-קטן וגו' **[רש"י]** כאן ירושה ונחלה ומכאן נלמד לכל כי תבוא כי תבואו שזה אחרי ירושה ונחלה (פרט ל-) **(במדבר שלח-לך טו)** לענין חלה שנצטוו מיד בבואם), פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים כעין בנין אב לכל התורה כולה

[שפת"ח] מסביר רש"י לא פירש זאת בפרשת שופטים בענין מנוי מלך כי (א) כדי שהכיבוש ייוחס לה' ולא לבשר ודם, (ב) מינוי מלך גם כן אחרי ירושה ונחלה ונלמד בגזירה שוה ולכן לא ילמד ממנו לענין אוכל כמו כאן לומדים מאוכל לאוכל, מביכורים לתרו"מ ועוד.

- תבנית הטעמים כאן תומכת בבנין אב. אפשר שגזרה שוה היא רק מדבר אחד לדבר אחר יחיד, בנין אב מכתוב אחד לרבים

דברים כי-תבוא כו,ב: ולקחת מראשיתו כל-פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל-המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם: (כאן מלת ראשית ומלת אדמה ומלת ארצך)

פסוקים המעורבים בדיון

שמות משפטים כג,יט: ראשית בפני אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא-תבשל גדי בחלב אמו: (כאן מלת ראשית ומלת אדמתך)

ויקרא ב,יב קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל-המזבח לא-יעלו להיח: (אלו חטים)

ויקרא אמר כג,י דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי-תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את-קצירתה

והבאתם את-עמר ראשית קצירכם אל-הכהן: (אלו שעורים)

דברים ואתחנן ח,ח ארץ חטה ושערה ונפן ותאנה ורמון ארץ-נית שמן ודבש: (כאן מלת ארץ, ושבעה מינים)

[ירושלמי ביכורים פ"א ה"ג (וילנה ב,א)] מתניתין. אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים וגו'

(נוסח הגמרא וכך גירסת הגר"א וגירסת [הרב חיים קנייבסקי] שליט"א)

גמרא. ... ע"פ [לב ירושלים] (דב' תבוא כו,ב) ולקחת מראשיתו ולא כל ראשית. דריש (מאות השימוש מ"ם) מיעוט ... שאין כל הפירות

חייבין בביכורים. אם **מראשיתו** וכו' אלא חטים ושעורים בלבד. אין לי אלא דכתיב בהו ראשית (אולי נסתפק רק במינים שכתוב בהם

המלה ראשית והם:), **חטים** דכתיב בשתי הלחם **(ויקרא כג,יב) קרבן ראשית תקריבו אתם לה'** וגו', **שעורים** דכתיב במנחת העומר **(וי**

אמר כג,י) והבאתם את-עמר ראשית קצירכם אל-הכהן וגו'.

(הגמרא פותחת בתהליך הרחבה מוגבלת ממינים שכתוב בהם המלה **ראשית** אל מינים אחרים)

נאמר **כאן ארצך**. (בביכורים **(דב' תבוא כו,ב) אשר תביא מארצך** וגו')

ונאמר **כאן (בשבעת המינים) (דב' ואת' ח,ח) ארץ חטה ושערה**. מה **ארץ** שנאמר להלן בשבעת המינים הכתוב מדבר, אף **ארץ** שנאמר

כאן (טט - בביכורים) בשבעת המינים הכתוב מדבר (ע"פ פ' רש"ט).

הסבר המהלך ע"פ תבניות טעמים. מלת **ראשית** כתובה ב-(**שמ' מש' כו,ב) ראשית בפני אדמתך**, אז אולי רק פירות שכתוב בהם ראשית (חיטה ושעורה), בא ההמשך **אדמתך** – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מדה ריבה וריבה את הכל, נאמר באחד וכולל הכל. כדי להוכיח

ש"הכל" מוגבל לשבעה המינים כמו החיטה והשעורה, אפשר כי המהלך הוא כך, ב-(**דב' תבוא כו,ב) נאמר ולקחת מראשיתו כל-פרי**

האדמה דומה ל- **אדמתך** הנ"ל, ובהמשך ל- **האדמה** ב-(**דב' תבוא כו,ב) נאמר מארצך** מרמז לגזרה שוה להשוות ל-(**דב' ואת' ח,ח)**

ארץ חטה ושערה, מה **ארץ** שנאמר בשבעת המינים הכתוב מדבר, אף **ארץ** = (**דב' תבוא כו,ב) מארצך** שנאמר **כאן (טט - בביכורים)**

בשבעת המינים הכתוב מדבר. המהלך שהתחיל בגמרא ב-(שמ' מש' כו,ב) ראשית בפני אדמתך הוכח כי מלמד על רבוי מוגבל רק

לשבעת המינים.

הסבר על הלימוד ריבה וריבה את הכל: **ירושלמי פסחים** דורש מפרי שקמחו מחמיץ מפרישים חלה ואופים מצה מהפסוק **(במ' שלח טו,כא)**

מראשית ערסתיכם תתנו לה' תרומה לדרתיכם: ס הבסיס הוא הקרא **מראשית ערסתיכם** והדרשה ריבה וריבה את הכל. וע"י

הקרא ביהושע **"מבכבור הארץ"** קבעו שאלו חטים ושעורים ומהם ריבו וע"י נסיונות רבנן דקיסרין אל שאר המינים המחמיצים כוסמין,

שיפון, שיבולת שועל וע"פ הפני משה אם ימצא עוד מין מחמיץ אז גם הוא בכלל כך. בכל אופן **ערסתיכם** - פשטא מונח זקף-קטן בתיבה

אחת נתנה רמז שאפשר כי במקומות נוספים גם תהיה דרשה של ריבה וריבה את הכל.

אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך – קדמא דרגא תביר קדמא דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית נדירה מאד, אפשר כי

התבנית **אשר תביא מארצך** מרמזת לקבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה, אלו שבעת המינים החייבים מדאורייתא

בביכורים. אמנם פשט הפסוק מלמד על הבאת ביכורים **מארצך**, אבל אפשר כי **(דב' כ"ת כו,ב) מארצך** – תביר, וגם **מ** – מ"ם

השימוש, וגם **אלהיך** – תביר, מחלקים וממעטים את מלוא **ארצך** מחובת הבאת ביכורים ע"פ מאמרי חז"ל.

מהיכן לא מביאים, נסיבות שלא מביאים.

(א) (דב' כ"ת כו,ב) מארצך – תביר, וגם מ"ם השימוש ממעטים בממקום שממנו מביאים בכורים כי **אשר** – קדמא, **ה' אלהיך נתן לך** –

דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שחל עליהם אותו ענין או הלכה, ה' א-לקינו הקדים לתת לנו את עבר הירדן המזרחי שרק לעתיד

לבוא אמור להיות חלק מא"י ורק אז יביאו ממנו בכורים, עד אז נוהגים כנאמר ב-**משנה מסכת כלים פ"א מ"ו** עשר קדושות הן ארץ

ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאים כן מכל הארצות:

(ב) משנה ביכורים פ"א מ"א ... אלו שאינן מביאין הנוטע לתוך שלו והבריד לתוך של יחיד או של רבים וכן (ולהפך) וגו'

מ"ב מאיזה טעם אינן מביאין משום שנאמר **(שמות כג)** ראשית בכורי אדמתך עד שיהיו כל הגדולין מאדמתך האריסין והחכורות

והסקריקון והגולן אין מביאין מאותו הטעם משום שנאמר ראשית בכורי אדמתך:

מ"ג אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים שאינם מן המוכרח אין מביאין בכורים קודם לעצרת וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותי האמנותי – תהלים ק"ט, ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תפצית ההשערת; אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי ממשות; מרכא טפחא – קב' שעשיריה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקה-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בכורים] עמוד שא טור 1 הקרקע. אין חובת הבאת בכורים אלא כשהפירות והאדמה, שממנה גדלו, הם שלו, ולפיכך הלוקח פירות תלושים ... **אינו מביא, שהרי אין לו קרקע,** ואף המוכר אינו מביא, שהרי אין לו פירות, **(ע' שא טור 2) והגזלנים, אין מביאים בכורים, שנאמר: בכורי אדמתך⁶³, ואפילו נתייאשו הבעלים⁶⁴.** אפילו היו **חכירי בתי אבות**, שהם ובניהם הם החוכרים מאביהם של בעלי השדה ומבניהם אחריהם, **אינם מביאים⁶⁵ ...**
הקונה אילן אחד בתוך קרקע של חברו, אינו מביא, לפי שאין לו קרקע⁷⁰. קנה שלשה אילנות מביא⁷¹ הקונה שני אילנות, כיון שהדבר ספק אם יש לו קרקע⁸¹, הרי זה מביא מספק⁸². קנה אילן וקרקעו, מביא בכורים⁸³.
(עמוד שג טור 1) אין מביאים בכורים אלא מן המוכר, שנאמר: מארצך¹⁴⁰, ולא כל ארצך¹⁴⁰, למעט שאינו מן המוכר¹⁴¹.
(עמוד שג טור 2) פירות שביעית* חייבים בכורים¹⁶², ויש סוברים שאינם חייבים, לפי שהם הפקר, ולא נתחייבו בשעת הביכור¹⁶³, ואינו יכול לומר האדמה אשר נתת לי¹⁶⁴. **הערה 162. רש"י שמות כג יט ... שמצדד לפרש כשלקט הוא עצמו מפירות שדהו, מביא ...**

דברים כי-תבוא כו,ג, טו,טז: [יג] ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן-הבית וגם נתתיו לגוי ולגל ליתום ולאלמנה ככל-מצותך אשר צויתני לא-עברתי ממצותיך ולא שכחתי:
[טו] השקיפה ממעון קדשך מן-השמים וברך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו פאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: ס
(דב' תבוא כו, א-יא) פרשת הבאת ביכורים ויודוי עליו, (דב' תבוא כו, יב-טו) פרשת הבאת מעשר שני והודוי עליו.
ס [טז] היום הנה ה' אלהיך מצוץ לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם ככל-לכתבך ויבך-נפשך:

(כו,ג) ואמרת - פור, אפשר מרמז [ירושלמי ביכורים פ"ב ה"ב], [ירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ה] על [דברים כי-תבוא] ללמוד מוויודי מעשר שני לוויודי ביכורים שגם בו יאמר המתוודה (דב' תבוא כו,טו) השקיפה ממעון קדשך מן-השמים וברך את-עמך (ולא נראה הגי' נחלק) כפי שמובא למשל ב- [תנחומא דברים כי-תבוא א] ... אבל הקב"ה אינו כן. אלא יורד אדם לתוך שדהו ראה אשכול שביכר ... מניחו בסל ... ובא עומד באמצע העזרה ומבקש רחמים ... ולא עוד אלא שהיה אומר איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה שכתוב אחריו (דב' תבוא כו,טז) היום הנה ה' אלהיך מצוץ לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים וגו'. אמר רשב"ל יצתה בת קול ואמרה לו תזכה לשנה הבאה ותביא כ- (דב' וא' ו,כד) היום הנה, כאדם שהוא נותן פרי חדש לחברו ואומר לו יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה האחרת.

[רש"י] (כו,טז) ושמרת ועשית אותם - בת קול מברכת: הבאת בכורים היום - תזכה לשנה הבאה (ראה תנח' כי תבא א), כעין דבר החוזר וקורה
[עץ יוסף] - תזכה לשנה הבאה. וזה נרמז בפסוק (שמ' מש' כג,יט) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך, שר"ת ד' תיבות אלה תביא בית ה' אלהיך תביא (טט כאילו כתוב פעמיים תביא) רמז למ"ש תשנה לשנה הבאה כדרך הנותן צדקה שהקב"ה ממציא לו מעות לעשות צדקה (גבול בנימין).

(כו,טז) החקים אלו המדרשות. כתב **[בעל קרבן אהרן]** הא דמפרש החקים אלו המדרשות לפי שהם דברים נסתרים וסודות נעלמים. כגון המרומז **(כו,טז) השקיפה ממעון קדשך מן-השמים וברך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו -** פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, וכן המרומז בכתוב **(שמ' מש' כג,יט) אדמתך תביא -** זקא-קטן זקא-גדול, גי' זקא-קטן + זקא-גדול = תקע"ו = 576, גי' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול עולה תתע"ח = 465 + 413 = 878, הפרש 878 - 576 = 302 = ש"ב שהן ראשי תיבות **ש'נה ב'אה,** וכן מלת תקע"ו (הודיעו) ע"י בת קול את ברכת ה' כפי ש- אמר רשב"ל **[תנחומא דברים כי-תבוא א]** יצתה בת קול ואמרה לו תזכה לשנה הבאה ותביא כ- (דב' וא' ו,כד) היום הנה

השקיפה - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור אפשר של א"י כי הפסוק מסיים **ארץ זבת חלב ודבש -** תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ועל חלק ממנה לא חל ענין או הלכה מסוימת. כאן אחד מכ-9 מופעים של תוכן זה באותה תבנית טעמים וכל אחד המלמד ענין אחר שלא כל א"י היא כמתואר בכתוב.
כאן באופן של דרש בתפקיד של חישוב כפי **[בעה"ט]** - **השקיפה**, עולה בגימטריא ת"ק כלומר השקיפה ממהלך ת"ק שנה שמשמים לארץ, ותגין על הקו"ף לומר בזכות אברהם שהוליד לך שנים,
השקיפה - תלישא-קטנה, מרמז על כעין עקירת הכלל שכל ההשקפות בתורה לרעה חוץ מזאת.
השקיפה - תלישא-קטנה, בתפקיד מחיצה, כאן בתפקיד פריצת מחיצות כנדרש ב- **[שמות רבה (וילנא) פרשה מא]**
א ויתן אל משה ככלותו, כך פתח ר' תנחומא בר אבא **(דניאל ט,ו) לך אנכי הצדקה ואלנו נפש הפנים,** מהו כן, א"ר נחמיה אפילו בשעה שאנו עושין את הצדקה מביטים אנו מעשים שלנו ויש לנו בושת פנים, אין לנו שעה שאנו באין בודוע אלא בשעה שאנו מוציאים מעשרותינו שנאמר **(דב' מ"ב,כ) כי הכלה לעשר** מה כתיב בסוף **(דב' מ"ב,כט) השקיפה ממעון קדשך מן-השמים, א"ר** אלכסנדר גרול כחן של מוציאי מעשרות שהן הופכין את הקלה לברכה, אתה מוצא כל מקום שכתוב בתורה **השקיפה** לשון צער הוא כמד"א **(שמות יד) וישקף ה' אל-מתנה מצרים,** וכן בסודם שנאמר **(בר' וירא יט,כח) וישקף על-פני סדם חוץ מזו, וגו'**

דברים כי-תבוא כז,כו: ארור אשר לא-יקים את-דברי התורה-הזאת לעשות אותם ואמר כל-העם אמן: פ
ארור - רביעי, (א) הגבהת ספר תורה לארבע כיוונים **[רמב"ן]** ... ובירושלמי בסוטה (ז,ד [כא,ד]) ראיתי: **אשר לא-יקים -** וכי יש תורה נופלת? רבי שמעון בן יקים אומר: זה החזון; ... ולי נראה: על החזון שאינו מקים ספר תורה על הצבור להראות פני כתבו לכל, כמו שמפורש במסכת סופרים (יד,ח), שמגביהין אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפנינו ולאחריו, שמצוה לכל האנשים והנשים לראות הכתב ולכרוע, ולומר: "זאת התורה אשר שם משה" וגו' (דב' ד,מד); וכן נהגו.
ארור - רביעי, (ב) **[רמב"ן]** ... רבי אסא בשם רבי תנחום ברבי חיאי: **למד ולימד ושמר ועשה** והיתה ספיקה בידו להחזיק ולא החזיק, הרי זה בכלל **ארור**

אשר לא-יקים את-דברי התורה-הזאת - דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה ההלכה או הענין הנידון לעשות אותם. כאן כפי ה- **[רמב"ן]** ואם יכפור באחת מהן או תהיה בעיניו בטלה לעולם, הנה הוא **ארור**.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפ"א – פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאר"ב, רבוי: דרנא – מוציא מפשט: מרכא = מרכא, ממש; טפיקא = טפיקא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפיקא – קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפיקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפיקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפיקא – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מניין מסוים; מקר- בדי"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זק-קטן – 2: זק-גזול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שפור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

1.2 דברים כי-תבוא כו,א

דברים כי תבוא כו,ג: (נעח) בעזרת נחלת יעקב)

וְאִמְרָתְךָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעֲרַתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן-הַכֹּהֲנִים וְנָם נִתְּתִיו לְלוֹי וְלַגֵּר לִיתְוָם וְלֹאֲלִמְנָה כָּכֵל-מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי:

רש"י (יג) וְאִמְרָתְךָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ - התנודה שנתת מעשרותיך (ראה ספ"ד שג). **בְּעֲרַתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן-הַכֹּהֲנִים** - זה מעשר שני ונטע רבעי (ראה שם). ולמדך, שאם שהה מעשרותיו של שתי שנים ולא העלם לירושלים, שצריך להעלותם עכשיו. **וְנָם נִתְּתִיו לְלוֹי** - מעשר ראשון (ראה שם). **וְנָם נִתְּתִיו לְלוֹי** - לרבות תרומה ובכורים (ראה שם) (הפשט עוסק בלוי הדרש ככה). **וְלַגֵּר לִיתְוָם וְלֹאֲלִמְנָה** - זה מעשר עני (ראה שם). **כָּכֵל-מִצְוֹתֶיךָ** - נתתם כסדרם: לא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון; שהתרומה קרויה 'ראשית', שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתוב **מִלְאֲתֶיךָ וְדַמְעָתְךָ לֹא תֵאָחֵר (שמ' מש' כב,ח)** - לא תשנה את הסדר (ראה מכיל' משפטים כספא יט). **לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ** - לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ומן החדש על הישן. **וְלֹא שָׁכַחְתִּי** - מלברך על הפרשת מעשרות (ראה ספ"ד שג). (רש"י ע"פ ספרי מלמד נתתם כסדרם, אבל הפירוש בפסוק מלמד על הפרשות בשנה ראשונה, שניה, רביעית וחמישית בסדר הפי", ואח"כ מלמד על הפרשת מעשר עני בשנים שלישית וששית)

וְאִמְרָתְךָ – פזר.

רש"י וְלֹא שָׁכַחְתִּי - מלברך על הפרשת מעשרות (ראה ספ"ד שג). **שפת"ח** כתב רא"ם **מלשבחך** ומלברכך בעת הפרשת המעשרות ולא מלברך ברכת הפרשת מעשרות, שהוא נוסח הברכות שתקנו אנשי כנסת הגדולה, שברכות על המצוות אינו אלא מדרבנן (לכן הרא"ם משנה מלשון רש"י לבח"ל ללשון לשבח, על הרא"ם יש להעיר היכן מצינו מדאורייתא שיש חובה לשבח בעת הפרשת המעשרות ולא לברך). ועוד ב-**שפת"ח** עיין תוספות יום טוב מעשר שני פ"ה מ"א דפירש קאי על הברכות ואסמכוה על קרא. ו-**התויר"ט** עצמו הביא ראיה לדבריו מדברי הרא"ש.

טעם פזר בתחילת הפסוק **וְאִמְרָתְךָ** – פזר בתפקיד של העברת רעיון תורני למקום אחר, הספרי דורש למקומו מאמירת וידוי ביעור תרו"מ לאמירת ברכת הפרשת תרומות ומעשרות בשם ומלכות, וטעם פזר מלמד למקום אחר בתורה והיא אמירת ברכות בכלל **בשם ומלכות**. ולראיה נביא (בהפניית הרב יוסף אוסטרי הי"ו) הנאמר **בבלי ברכות מ,ב**, המשתמש בפסוק זה ומסמך עליו הזכרת שם ומלכות בברכות בכלל. גופא, אמר רב: כל ברכה שאין בה הזכרת השם - אינה ברכה. ורבי יוחנן אמר: כל ברכה שאין בה מלכות - אינה ברכה. אמר אביי: כוותיה דרב מסתברא, דתניא: **(דב' כי-תבוא כו,ג) לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי** - **מלברכך, וְלֹא שָׁכַחְתִּי** - מלהזכיר שמך עליו, ואילו מלכות לא קתני. ורבי יוחנן - תני **וְלֹא שָׁכַחְתִּי** מלהזכיר שמך ומלכותך עליו.

וְלֹא שָׁכַחְתִּי – מרכא סלוק

וְלֹא – מרכא לרבות הזכרת שם (ה' א-לקינו) ומלכות (מלך העולם) ונוסח הברכה הקשורה לפסוק הוא "ברוך אתה ה' א-לקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו להפריש תרומות ומעשרות". ע"י טעם **וְאִמְרָתְךָ** – פזר מועבר רעיון ברכה בשם ומלכות לכל הברכות. **שָׁכַחְתִּי** – סלוק להגביל הזכרת שם ומלכות בברכה לפי הכללים שקבעו רבנן (כגון רק לפתיחת ברכות, ולא בסמיכות ברכות מסוימות, ראה רמב"ם הל' ברכות פ"א, בית הבחירה למאירי בבלי ברכות מ,ב, שו"ע או"ח סי' ריד). כמו-כן אף שהנוסח הרגיל כולל שתי אזכרות של שם הוי"ה המבוטא אדוני-י"ו ו"א-לוקינו", בדיעבד, אם אמר רק אחד מהם יצא חובתו. עוד נפסק כי אי אמירת המילה "אתה" שבנוסח הברכה אינה מעכבת בדיעבד. לגבי אי אמירת המילה "העולם" קיימת מחלוקת בין הפוסקים (**שולחן ערוך ומשנה ברורה בסימן ריד**). כמו-כן יש כל מיני נוסחים של שבח לה' שהאומרים כברכה יצא אף על פי שלא אמר הנוסח המקובל. **רמב"ם הלכות ברכות פ"א ה"ה** עזרא הסופר ובית דינו – אנשי כנסת הגדולה קבעו נוסח הברכות בשם ומלכות לברכות שמקורן בתורה (ברכת המזון ע"פ הפסוק ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-לקיך וגו', ברכה לפני לימוד התורה) ולברכות מרבנן. ואף על פי שהראיה מהפסוק אסמכתא בעלמא היא דברכות מדרבנן הן ואינן מעכבות (ראה **תפארת ישראל - יכין מע"ש פ"ה מ"א**) נראה לומר כי טעם **וְאִמְרָתְךָ** – פזר מרמז לתקנת רבנן זאת שהיא אחת משבע מצוות מדרבנן.

וְאִמְרָתְךָ – גי' עולה ברו"ך את"ה אח"ד אשר שמך ה' אֱלֹהֶיךָ (בנוסח הברכה ה' א-לקינו), וציוור טעם פזר מרמז לכתר מלכות.

בשם שב"פ ה"ו הנוסחה הכללית של הברכות היא בשם ומלכות "ברוך אתה ה' א-לקינו מלך העולם" גי' המלים עולה 1003

ועוד שש המלים האלה עולה 1009

גימטריה זאת מרומזת בגימטריה המלים **וְאִמְרָתְךָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ** – העולה 909 ועוד 100 ברכות שיש מצווה לברך ביום עולה

1009

לִפְנֵי - תלישא-קטנה,

משנה מסכת מעשר שני פ"ה מ"א כָּכֵל-מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי הא אם הקדים מעשר שני לראשון אינו יכול להתודות **לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ** לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ולא מן התלוש על המחובר ולא מן המחובר על התלוש ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש ולא שכחתי לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו:

לִפְנֵי - תלישא-קטנה, בתפקיד כעין מחיצה, לרמז על אי מעבר מחיצה כנאמר ב- **משנה מסכת מעשר שני פ"ה מ"א ... לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ** לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ולא מן התלוש על המחובר ולא מן המחובר על התלוש ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש

לִפְנֵי - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעורי כמויות וזמנים בהפרשת תרו"מ כשעוריהן בכל הדקדוקים, דרישת זמני ביעור מעבר לשנה

שלישית עד פסח רביעית, מעבר לשנה ששית עד פסח שנה שביעית כפי שנדרש במלים **מִקְצָהוּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ד) כי במצואתו האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תהלים קי"ט, סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשיר לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרש'ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

משנה מסכת מעשר שני פ"ה מ"י במנחה ביום טוב האחרון היו מתודיין כיצד היה הודוי **בערתי הקדש מן-הפית** (דברים כו) זה מעשר שני ונטע רבעי **נתתיו ללוי** זה מעשר לוי **ונם נתתיו** זו תרומה ותרומת מעשר **לגר ליתום ולאלמנה** זה מעשר עני הלקט והשכחה והפאה אף על פי שאינן מעכבין את הודוי **מן-הפית** זו חלה:

בערתי הקדש מן-הפית – דרגא מונח רביעי, נתיחס כאן לתבנית הטעמים מונח רביעי בתפקיד של לפחות ארבעה דברים שמבערים מן הבית בערב פסח של שנה רביעית (מהפסוק כאן) ושל שנה שביעית (שמקורה יתברר להלן), פי' רש"י ע"פ ספרי לבער (במשמע להוציא) **מן-הפית** (א) מעשר שני (ב) נטע רבעי (ג) מעשר ראשון (ד) תרומה (ה) בכורים (ו) מעשר עני (המעכב) וגם הלקט והשכחה והפאה אף על פי שאינן מעכבין (ז) חלה – **רמב"ם מע"ש פ"א, ה"ב מן-הפית** זו חלה שהיא המתנה של כהנים בבית. חלה נקראת תרומה ב-**במדבר שלח טו, כ: ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה פתרומת גרן בן תרימו אתה**:

ביעור בשנה השביעית – עיין ב-**רמב"ם מע"ש פ"א, ה"א-ג** דמצוות ביעור מעשרות היא בשנה הרביעית והשביעית ועיין ב-**רדב"ז** שם **ה"א** שהמקור הוא בירושלמי פרק בתרא דמע"ש וזה לשונו יכול פעם אחת בשבוע חייב לבער תלמוד לומר (**דברים ראה יד, כח**) **מקצתה שלש שנים**, ויש לברר כיצד זה מלמד על שנה

רדב"ז הלכות מעשר שני ונטע רבעי פ"א ה"א מצות עשה להתודות וכו'. פרק בתרא דמעשר שני ערב יום טוב הראשון של פסח של רביעית ושל שביעית היה ביעור ומפרשים בירושלמי דכתיב (**דברים ראה יד, כח**) מקץ **שלש שנים תוציא את-כל-מעשר-תבואתך** יכול פעם אחת בשבוע את חייב לבער ת"ל (**דברים ראה יד, כח**) **מקצתה שלש שנים** (הירושלמי שינה הלשון **מקצתה** למקץ כדי להדגיש כי דרשת שנה שביעית היא מיתור האות ה"ה) יכול כשהגיע בראש השנה שלישיית את חייב לבער ת"ל **מקצתה** אין **מקצתה** אלא בסוף בסוף שנה אתה מבער ואי אתה מבער בר"ה אי בסוף שנה יכול בראשה של שביעית תלמוד לומר (**דב' כי-תבוא טו, ב**) **כי תכלה לעשר** כשתכלה לעשר את כל הפירות יכול אף בחנוכה נאמר כאן **מקצתה** ונאמר להלן (**דב' וילך לא, ג**) **מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בתג הסכות**: מה מקץ שנאמר להלן מועד אף כאן מועד אי מה להלן בחג הסכות אף כאן בחג הסכות ת"ל (**דב' כי-תבוא** **טו, ב**) **כי תכלה לעשר** אימתי הוא מכלה לעשר את כל הפירות בפסח של רביעית ע"כ. וה"ה לפסח של שביעית:

הירושלמי דרש מקץ ע"י שני מהכתוב מקצה כדי ללמוד על שנה שביעית ועל מועד ואח"כ ע"י מלת תכלה מקדים לפסח של שביעית. ברוב הפסוקים עם מלת מקצה המובן הוא בסוף הצד, סוף המקום, כמו **בראשית ויגש מז, כא: ואת-העם העביר אתו לערים מקצה וכול-מצרים ועד-קצהו**: מלת **מקצה** – קצה הארץ, סוף הארץ אבל ב-**במדבר מסעי לד, ג: והיה לכם פאת-נגב ממדבר-צן על-ידי אדום והיה לכם נגב ונגב מקצה ים-המלח קדמוה**: משמעות **מקצה** היא מעבר למקום מסוים, ונראה שכך גם ב- (**דברים ראה יד, כח**) **מקצתה שלש שנים**, בתבנית מונח פסק (המוכר כמונח לגרמיה) מונח רביעי. קריאה ללא פסק משמעותה מעבר לשלש שנים היינו בשנה הרביעית. בקריאה עם פסק מלת **מקצהו** בטעם מונח לגרמיה היא כעין דרשת סדור שנחלק ומצטרפת לפסוק הקודם (**דב' ראה יד, כח**) – **והלוי... אין לו חלק ונחלה עמך מקצהו**, הלוי הוא מעבר לנחלות, ובשנת שמיטה דומים כל ישראל בעלי נחלה ללויים ואין להם נחלה. ולכן **מקצהו** פסק, מעבר לשש שנות עבודת האדמה בנחלה, היינו בשנה השביעית.

ועוד דרך הסבר בקריאה עם פסק מלת **מקצהו** בטעם מונח לגרמיה, טעם הפסק בתפקיד של העברת התוכן משמאלו אל המלה מימנו, ואז מתקבל **שלש שנים מקצהו שלש שנים** שתי קבוצות של שלוש שנים שבשנה שאחריהם מקיימים ביעור.

(דב' תבוא טו, ג): בערתי הקדש מן-הפית – דרגא מונח רביעי, תבנית המרמזת לתיקון ליצר הרע.

תיקון לחטא העגל, ניטלה כהונה מבכורים ונתנה לאהרן ולבניו, תיקון ליצר הרע של דבר הנתון ללב, כי מי יודע האם באמת ביער כל התרומות והמעשרות מן הבית, ואם לא ביער ומתודה מעורר כעס, אך המבער כתיקונן נענה לבקשת גשמים. ע"פ **ירושלמי בכורים פ"ב ה"ב (וילנה ח, א)** ביעור בכורים נלמד בהקש מביעור מעשר שני. הקרא עוסק במעשר שני ורבי יעקב בר אהא אומר הקדש - הקדש העליון, היינו **הבכורים**, אבל ע"פ **ספורנו** אותה מלה בניקוד אחר **הבכורים** שהם קדש עליון מציאת מצרים ויש לפדותם כי איבדו תפקיד הכהן שהיה להם עד מעשה העגל.

הקרא בערתי הקדש - **דרגא מצביע לפרשת הבאת הבכורים שלפניה דברים כי-תבוא נו, א - יב**

ספורנו דברים פרק כו, ג(ג) בערתי הקדש מן-הפית. בחטאינו ובעונות אבותינו הוסרה העבודה מהבכורות אשר להם היו ראויות תרומות ומעשרות כאמרו **ונאטמא אותם במתנתם בהעביר כל-פטר רחם (חזקאל כטו)** וזהו וידוי מעשר שהזכירו רז"ל:

ונם נתתיו ללוי. טעם גם כטעם אף על פי כמו גם הייתי הלילה לאיש וגם ילדתי בנים. (**רות א, יב**) יאמר א"כ מודה אני כי גדול עוני שגרמתי לבער הקדש מן הבית (הבכור שהיה כהן) ואף על פי ש- **נתתיו ללוי** וזולתו כ- **מצנתה** אני מתפלל שתשקיף השקפה לטובה

במקום ההשקפה לרעה הראויה ב-עוני:

ירושלמי (וילנא) מעשר שני פ"ה ה"ה, ירושלמי סוטה פ"ט ה"א אמר רבי הילא **כעס הוא לפני המקום** מי שהוא אומר עשיתי ולא עשה. (והתיקון שהתקין יוחנן כהן גדול) **מעשה מי שהוא מפרש מתודה מי שהוא אינו מפרש לא יתודה**.

פני משה ירושלמי מעשר שני פ"ה כעס הוא לפני המקום. שיאמר (**דב' כי-תצא טו, ד**) **עשיתי ככל אשר צויתני** והוא לא הפריש (**תה' קא, ז**) **הבר שקרם לא-יזון לנגד עיני**:

דרך אמונה – ביאור ההלכה הלכות מע"ש פ"א כעס הוא לפני המקום. ... וזהו דווקא כשאומרים כולם בתורת חיוב (בבית המקדש) אבל אם אחד רוצה לומר בפני עצמו בבית הכנסת בתורת תפלה יכול לומר אם יודע בעצמו שקיים את הכל וגו'

נאמר ב-**ירושלמי תענית פ"א ה"ד (וילנה ה א)** חד בר נש הוה מפיק מעשרוי כתיקנן. א"ל ר' מנא קום אמור (**דב' כי-תצא טו, ג**) **בערתי הקדש מן-הפית**. ופירשו למשל ב-**דרך אמונה** וב-**קריית מלך הלכות מע"ש ונטע רבעי פ"א ה"ד** שהמוציא מעשרות והמבער כתקנן ומתוודה, זכותו גדולה ויכול לבקש על הגשמים בשעה שהציבור מבקשים עליהם ויענה ע"י הקב"ה.

לכן **בערתי הקדש מן-הפית** – דרגא מונח רביעי, הוא תיקון גדול לעולם שבזכותו נענים לבקשת גשמים.

ב"ה טוב טעם דעת מנדתי (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשיר לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מננין מסוים; מקא-ב' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק-י – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגנה – שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגנה – שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 דברים כי-תבוא כו,א

דברים כי-תבוא כו,ד:

וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיַּדְךָ

וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ:

וְהִנִּיחוֹ - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין **לְפָנָי** - זקא-גדול

ליקוטי ביאורי המצוות מהרמב"ם ... הפריש ביכוריו ואבדו קודם שיגיע להר הבית והפריש אחרים תחתיהם, מביא השניים ואינו

קורא (אף שהזמן הוא זמן קריאה בין שבועות לחג סוכות, על המוקדם היה קורא, על התחליף המאוחר אינו קורא) ... המביא ביכורים **מֵאֲחֶרְךָ** חג

הסוכות ועד חנוכה, אע"פ שהפרישם **קודם החג** מביא ואינו קורא (אף שהפריש בזמן קריאה בין שבועות לחג סוכות, היות והביא מאוחר אחר

הזמן של קריאה, אינו קורא)... ואין קריאה אלא בשעת שמחה מחג שבועות עד סוף החג (סוכות) ורש"י פירש כך ב-(**מ, א**) **וְשָׂמַחְתָּ**

בְּכָל-הַטּוֹב - מכאן אמרו (ראה **בבלי פסחים לו,ב**): אין קורין בכורים אלא בזמן שמחה: מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואותו

ופירותיו וינין ושמונו; אבל מן החג ואילך מביא ואינו קורא.

רעיון זמן שמחה והבאה בשמחה מרומז בתבנית **וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי** - זקא-קטן זקא-גדול, ג' המלים עולה $170 + 85 = 255$ עולה רנ"ה, רומז

לאמר ויודוי ביכורים רנ"ה, כאשר פסוקי הויודוי הם הודיה על הצלת ה' את עם ישראל מכל אויביהם (כמו לבן הארמי, ומצרים) והם

הענין המרכזי של ההגדה של פסח שכל ההגדה נדרשת סביבם. ועוד נמצא באוצר הגימטריאות של הרב י"ר פאלוך זצ"ל רנ"ה עולה, נה"ר ומט"ר, שמודים על העבר ובזכות הבאת הביכורים וזכים לשנה ברוכה וזוכים להביא ביכורים לשנה אחרת.

תורה תמימה לְפָנָי מִזְבַּח ה' - אי לפני מזבח יכול בדרום, ת"ל ('פ') לפני ה', אי לפני ה' יכול במערב, ת"ל לפני מזבח, הא כיצד,

מגישן על קרן דרומית מערבית ומניחה בדרומית של קרן^(כ) (ירושלמי בכורים פ"ג ה"ד):

לְפָנָי מִזְבַּח ה' - מלמד שכל זמן שיש מזבח יש בכורים ובזמן שאין מזבח אין בכורים^(כ) [ספרי]:

תורה תמימה הערה כב) דהלשון לפני ה' מורה על מערב, ר"ל על קיר מערבי של מזבח, דהיינו כנגד פתח ההיכל, דההיכל במערב,

והלשון לפני מזבח מורה על דרום, שהכבש של מזבח הוא בדרום, וע"ע באור הענין בצירור ברש"י מנחות י"ט ב', וע"ע בענין זה

בסוטה י"ד ב' ומש"כ בפ' צו בפרשת מנחה, ר' ד':

כג) כלומר רק בפני הבית. וברמב"ם פ"ב ה"א מבכורים וברע"ב פ"ח מ"ח דשקלים הובא בענין זה הפ' דפ' משפטים ראשית בכורי

אדמתך תביא בית ה' בזמן שיש בית יש בכורים וכו', ועיין מש"כ שם:

לְפָנָי - זקא-גדול, בתפקיד שתיים שהם אחד, היינו הגשה במפגש צד מערב וצד דרום של המזבח כי מערב נקרא פנים כנגד פתח ההיכל,

ודרום נקרא פנים כי הכבש בדרום ונקרא פני המזבח. ההגשה בקרן דרומית מערבית, וההנהגה בדרום.

ה' - מרכא, אפשר שמרבה זמני הבאה בין עצרת לחג הסוכות, אבל כל זה בתנאי **אֱלֹהֶיךָ** - סלוק, מגביל הבאת ביכורים לזמן שיש מזבח.

דברים כי-תבוא כו,ז:

וּנְצַעֲקָ אֶל-ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וְיִשְׁמַע הוּ אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עֲנִינֵנוּ וְאֶת-עַמְלָנוּ וְאֶת-לַחֲצֵנוּ:

במדבר חקת כ,טז:

וּנְצַעֲקָ אֶל-ה' וְיִשְׁמַע קִלְנוּ וְיִשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קָדְשׁ וְבוֹיָדָה:

וּנְצַעֲקָ - זקא-גדול, **אור החיים** הגם שה' הוא שברא את יצר הרע לבחון האדם בעבודת בוראו, אעפ"כ כשצועקים אליו שומע קולם,

מטעם שראה את הרשום שהוא (**וַיִּרְא**) **אֶת-עֲנִינֵנוּ וְאֶת-עַמְלָנוּ** - דרגא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים הכולל **וְאֶת-לַחֲצֵנוּ** -

סלוק בתפקיד הגבלת העינוי בשלושה הפרטים המצטרפים.

...**וְלִשְׁלַח סִיבֹת שִׁמְעַ ה' אֶת קוֹלֵנוּ**

* טט - **וּנְצַעֲקָ** - זקא-גדול, שלוש נקודות לתפילה שבנצעק.

* או נקודה אחת זה יצר הרע, ושתיים נגדה - כשצועקים אל ה' שומע קולם

דברים כי-תבוא כו,י:

וְעָתָה הִנֵּה הַבְּאֵתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרִי הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי ה'

וְהִנְחִיתוּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִית לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ:

וְהִנְחִיתוּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ - (אתנה) רביע פשטא מונח זקא-קטן **וְהִשְׁתַּחֲוִית** - זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר

החוזר וקורה, אפשר כפי' **רש"י** כשהוא קורא חוזר ומניף.

* **וְהִנְחִיתוּ** - רביע, ב-**כז** פ' **רש"י** כהן מניח ידו תחת יד הבעלים (**בבלי סוכה מז,ב**) ומניף.

* אם מניפים בשתי ידיים של בעלים וכהן, אזי ס"כ ארבע ידיים. אם מניפים ביד אחת של כהן ויד אחת של בעלים, פעמיים אז

מעורבות ארבע ידיים. או שיש בהנחת הבכורים בעזרה ארבע מצוות או ענינים.

(**ט ט**) **אַרְצֵי זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ** - תביר מרכא טפקא סלוק **מוסף רש"י** **שמות בא/בשלח יג** החלב זב מן העזים והדבש זב מן התמרים ומן

התאנים. אחד משמונה מקראות כאלה בתורה, וכל אחד מלמד מיעוט כל שלהו בענין ארץ-ישראל.

דברים כי תבא כו,יא:

וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ

אִתָּה וְחֵלְוֵי וְהָגַר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: ס

רש"י וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב - מכאן אמרו (ראה **פסחים לו,ב**): אין קורין בכורים אלא בזמן שמחה: מעצרת ועד החג, שאדם מלקט

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ר) כי במצוות האמנות – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה; אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מננין מסוים; מקף – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה. פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

תבואתו ופירותיו ויינו ושמןו; אבל מן החג ואילך מביא ואינו קורא. וגו'
ד"ז מבעלי תוס' – אמרו רבותינו בפסחים בפרק כל שעה מעצרת (טט שבועות) עד החג (טט סוכות) מביא וקורא ... דכל התבואות מתבכרות בין שני זמנים הללו.

ושמחת בכל הטוב – מונח רביעי, ע"פ רש"י בזמן שמחה: מעצרת ועד החג ואלו חמישה חדשים: סיון, תמוז, מנחם-אב, אלול, תשרי **אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ** – דרגא תביר מרכא טפקא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הכתוב אחריו. קבוצת הפרטים אלו הביכורים השונים שכל אחד מגיע בזמן אחר. תחילת שמחת קריאת פר' הביכורים בביכורי התבואות, סיום שמחת קריאת פר' הביכורים בביכורי הפירות המאפילים כאשר רוב **הטוב אשר נתן לך** כבר נאסף. נראה כי כאן גם **ולביתך** – אתנח, שייך לנושא ומה שחל על כל פרט הינו הכתוב **אתה ותלוי ותגר אשר בקרבך: ס** שרק אם פרנסת את של הקב"ה אז שמחתך ושמחת הקב"ה בך שלימה.
שפת"ח – מה שמחה שייך כאן ... והלא (טט - הביכורים) אינן נאכלים לזרים דאיתקשו לתרומה. לכך פירש מכאן אמרו ... קורין ... בזמן שמחה
טט – השמחה היא בהודיה ע"י הקריאה של פרשת הביכורים ולא באכילה כי הביכורים הם מתנות כהונה.

נתן לך – תביר, בפסח נידונים על התבואות ועל הפירות. אם עושים צדקה הברכה מתגלה ביבולים, אם ח"ו מחסירים בצדקה נחסרים היבולים.
נתן לך – תביר, בתפקיד מחלק וממעט, לומר כי **ה' אֱלֹהֶיךָ** חילק וממעט משהו לטובתך **ולביתך** – אתנח, בתפקיד מגביל משהו בביתך, ושניהם מרמזים למה שכתב **שמחת הבאת ביכורים** - ... כמאמר התנא איזהו עשיר השמח בחלקו, ויסיר הקנאה מלבו **ושמחת בכל הטוב**, תהיה כל כך בשמחה **כאלו** השגת כל הטובות שבעולם אינך חסר מאומה... כל מה שיש לך הוא מתנה נתונה לך מאת ה' שהוא אלקיך, כאשר הוא אלקי העשירים ומסתמא יודע איך לחלק מתנותיו.
... ראה איך הלוי והגר שאין להם שום חלק ונחלה בארץ, ... שמחים אתך, ומהי שמחתם, לא על טובת העולם הזה, רק הלוי שמח שזכה לעבוד את עבודת המקדש, והגר שמח שזכה ליכנס תחת כנפי השכינה ולהיות בקרבך, ע"כ גם אתה תהיה שמח בשמחת הנפש, ואולי מיעט הקב"ה ממך טובת העולם הזה שלא תהי' טרוד כל כך בעבודת האדמה ותוכל לעבוד ה' ביותר, כי מרבה נכסים מרבה דאגה.

אתה ותלוי ותגר אשר בקרבך

אתה – פשטא **ותלוי** – זקף-קטן

ותגר – טפקא – רש"י – (ע"פ **מכות י"ט**) מביא, ולא קורא

שפת"ח – ... ולא היה לו לכתוב אלא אתה והלוי, ומשני מביא ואינו קורא ולהכי חילקן.

דעת זקנים בעלי התוס' – ... על הדא משנה בתלמוד ירושלמי תני ר' אבהו בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא טעמא מאי כי אב המזון גוים נתתיך לשעבר היית אב לארם מכאן ואילך אב לכל הגוים.

אשר בקרבך – מרכא סליק

ע"פ תוס' בשם ר' יהודה הגר מביא וקורא, גר – טפקא, מרבה את הגר לקוראים, ואפשר שזה דוגמא לכאשר רבי יהודה בדעת יחיד זה ע"פ הטעמים.

דברים כי-תבוא כו"ב:

ס [וי] כי תכלה לעשר את-כל-מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו:

כי תכלה לעשר מונח גרשיים תלישא-גדולה, מרמז לשיעור כפי רש"י **ואכלו בשעריך ושבעו**: - תן להם כדי שבעו. מכאן אמרו (ראה ספ"ד טז): אין פוחתין לעני בגורן פחות מחצי קב חטים וכו'. (גם ירושלמי פאה פ"ח ה"ד)

רש"י (יב) כי תכלה לעשר את-כל-מעשר תבואתך בשנה השלישית - כשתגמור להפריש מעשרות של שנה השלישית, קבע זמן הביעור והיודי בערב הפסח של שנה הרביעית, שנאמר: **מקצתו שלש שנים תוציא וגו' (דב' ראה יד, כח)**: נאמר כאן 'מקץ' (היינו **מקצתו**), ונאמר להלן 'מקץ שבע שנים' (**דב' לא**), לענין הקהל; מה להלן רגל אף כאן רגל. או מה להלן חג הסוכות אף כאן חג הסוכות? תלמוד לומר: **כי תכלה לעשר** - מעשרות של שנה השלישית: רגל שהמעשרות כלין בו, וזהו פסח, שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות. נמצאו מעשרות של שלישיית כלין בפסח של רביעית, וכל מי ששהה מעשרותיו, הצריכו הכתוב לבערן מן הבית (ראה ספ"ד שב). **שנת המעשר** - שנה שאין נוהג בה אלא אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה. ששנה ראשונה של שמטה נוהג בה מעשר ראשון, כמו שנאמר: "כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר" (במ' יח, כו), ומעשר שני, שנאמר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך" (דב' יד, כג) - הרי שני מעשרות; ובא ולמדך כאן **בשנה השלישית** שאין נוהג מאותן שני מעשרות אלא האחד; ואי זה? זה מעשר ראשון. ותחת מעשר שני תן מעשר עני, שנאמר כאן: **ונתתה ללוי** את אשר לו - הרי מעשר ראשון; **לגר ליתום ולאלמנה** - זה מעשר עני (ראה ספ"ד שב). **ואכלו בשעריך ושבעו** - תן להם כדי שבעו. מכאן אמרו (ראה ספ"ד שג): אין פוחתין לעני בגורן פחות מחצי קב חטים וכו'.

ירושלמי ביכורים פ"ב ה"ב ח' א'?

ביעור בכורים בהקש מביעור מעשר שני. ע"פ (**דב' תבוא כו"ב**) **כי תכלה** - מונח גרשיים ... **תבואתך** – תביר, תבנית טעמים כעין יצא להקל ולהחמיר

להחמיר על בעליו לאסור אכילתו אחרי שנה שלישיית וששית ולהקל על המנויים לאכול. התלישא-גדולה - עקר מאיסורו לבעליו להתירו למנויים. ע"כ האם הביעור הוא כמו בשביעית בהפקר או נתינה ממש.

לעשר - תלישא-גדולה ... **תבואתך** – תביר, תבנית טעמים המרמזת לעריכת חישוב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצואת האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – א"ה תשפ"ג: תמצית ההשקפה: אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא = מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביע; 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עיקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק עיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.4 דברים תבוא כו,א (התשע"ד)

יודיו הבאת ביכורים: דברים תבוא כו,ט: ויבאנו אל המקום הזה

ויפתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש:

פסוקים להמשך הדיון

דברים תבוא כו,י: ועתה הגה הבאתי את-ראשית פרי האדמה אשר-נתתה לי ה' והנחתו לפני ה' אלקיך והשפתים לפני ה' אלקיך:

(שמ' בא יג,ה) והנה כר-יבאך ה' אל-ארץ קנעני והחתי והאמרי והחני והיבוסים אשר נשבע לאבותי ליתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה: בפסוק זה נמנים רק חמשה עממים, וכן יש לשייך חלקם לארץ זבת חלב ודבש.

(במדבר מטות לב,ג) ויפתו להם א משה לבני-גד ולבני ראובן ולחציון שקטו מנשה בן-יוסף את-ממלכת סיחון מלך האמרי ואת-ממלכת עוג מלך הפגון הארץ לעריה פגבלת ערי הארץ סביב: לפי הדרשה המלים ויפתו להם א משה אינו מתחסות ל- לבני-גד ולבני ראובן אלא רק למנשה.

(דברים עב,יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם-לראה את-ה' אלקיך ללכת בכל-דרךיו ולאהבה אלו ולעבד את-ה'

אלקיך בכל-לכבה ובכל-נפשך:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, בכורים [עמוד רצט טור 2]

אפילו בארץ ישראל אין מביאים בכורים מכל מקום, שנאמר כאן: (ד' תבוא כו,ט) ארץ זבת חלב ודבש, ונאמר להלן: (שמ' בא יג,ה)

ארץ זבת חלב ודבש, מה להלן ארץ חמשת עממים, אף כאן ארץ חמשת עממים (טט – ע"פ רמב"ן שמ', מלבי"ם דב'). ויש מהתנאים סוברים

שהמביאים בכורים מכל ארץ ישראל (טט – מכילתא שמ' שם, מלבי"ם שם). מעבר-הירדן*, נחלקו תנאים: חכמים סוברים שמביאים משם

(טט – ת"ק בכורים פ"א מ"י, וכן ת"ק בספרי שם), ור' יוסי הגלילי אמר אין מביאים בכורים משם, שאינה ארץ זבת חלב ודבש (טט – ע"פ

ספרי, בכורים שם), אף על פי שהיא מארץ האמורי (טט – רמב"ן שמ', רמב"ן במ' כא,א). ולא נחלקו אלא אם חייבים מדבריהם, אבל מן

התורה אף חכמים מודים שאין מביאים מעבר הירדן, שאינה זבת חלב ודבש (טט – מהרי"ק שורש קכב; כ"מ ורדב"ו בכורים פ"ב ה"א בדעת

הרמב"ם שם. ועי' רמב"ן שמות שם שמשמע שסובר שמחלוקת התנאים היא דאורייתא). יש מהתנאים סוברים הטעם שאין מביאים מעבר

הירדן, לפי שכתוב: (ד' תבוא כו,י) אשר-נתתה לי, ולא שנטלתי לי מעצמי, וראובן וגד בחרו להם חלקם מעצמם⁴⁴. ולדבריהם חצי שבט

מנשה, אף על פי שהם גם כן בעבר הירדן, ואינה ארץ זבת חלב ודבש, חייבים בבכורים, שהם לא בחרו מעצמם, אלא משה נתן [עמוד

שא טור 1] להם חלקם, כמו שכתוב: (במ' מט' לב,ג) ויפתו להם א משה וגו'⁴⁵. הלכה שמביאים מעבר הירדן מדבריהם⁴⁶. וכן מביאים

מסוריא* מדבריהם, לפי שהקונה בסוריא כקונה בפרוור שבירושלים⁴⁷. אבל המביא בכורים מחוץ לארץ אינם בכורים⁴⁸, ואפילו

מעמון ומואב ובלב, שהן חייבות בתרומה ומעשר מדבריהם, אין מביאים מהן בכורים⁴⁹.

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ג, בכורים [עמוד ש טור 1] 44. ברייתא בירושלמי בכורים פ"א ה"ח, ובספרי פ' בא: אשר ה' אלהיך נתן

לך (וי"ג): לתת לנו), ר' שמעון אומר פרט לשבעה הירדן שנטלו מעצמם. [עמוד שא טור 1] 45. במדבר לב לג. ירושלמי שם. 46. רמב"ם בכורים שם

כת"ק, ועי' מהמ"ש שם. ועי' סהמ"צ מ"ע קכה, ובמהדורות הר"ח הליר שם, ובפתח דבר עמ' טז. ועי' תוספת בכורים בענין תוספת בכורים שאינה מפירות

הארץ. 47. משנה סוף חלה; רמב"ם שם. ועי' סהמ"צ מ"ע קכה ובפתח דבר להר"ח הליר הנ"ל. ועי' סוריא מחלוקת אם דינה לכל דבר כארץ ישראל.

48. רמב"ם שם. ועי' עטור בכורים בענין עטור בכורים מפירות חוץ לארץ. 49. רמב"ם שם, ע"פ ירושלמי פ"ג ה"ה, ועי' כ"מ. ועי' סמ"ג עשין קלט שגורם גם מצרים, ועי' ידים פ"ד מ"ב ורמב"ם תרומות פ"א ה"א וה"ו.

(ד' תבוא כו,י) ועתה הגה הבאתי את-ראשית פרי האדמה אשר-נתתה לי ה' כתב ה-ברכת ציון (הרב בן-ציון אבא שאול זצ"ל) בפר' עקב

על פסוק (ד' עקב יב) ועתה ישראל מה ה' ... שכל מקום שכתוב "ועתה" מורה על ענין התשובה. לכן גם בענינינו (ד' תבוא כו,י) ועתה הגה

הבאתי רומז על התשובה ש- (משנה ר"ה פ"א,מ"ב) בעצרת (הג השבועות, הג הבכורים, העולם נידון) על פירות האילן. לכן בחג השבועות

יש לשוב בתשובה כדי שיצאו זכאין בדין על פירות האילן. (הבא הסבר של "ועתה" ארבע ושל שלוש של חלקי התשובה)

הדיון הבא הובא גם ב-(ד' עקב יב)

רמב"ם ה' תשובה פ"ב, מהות תשובה, ארבעה שלבים: (ה"ב) עזיבת החטא, חרטה, (ה"ד) ודוי, קבלה לעתיד. ארבעה שלהים

מתאים לטעם רביע בתפקיד ארבע בפסוקים (בר' ג,כב) ועתה ופן-ישלח ידו, מתאים מאד ל-(שמ' יתרו יט) (ה) ועתה, (הושע ב,יב) ועתה,

וע"פ הרמב"ם בריש ה' תשובה ... ונתבארו כאן ג' ענינים, א. וידוי פה. ב. חרטה. ג. קבלה לעתיד לא לחטוא. שיש שלושה

שלבים מתאים לטעם זקף-גדול בתפקיד שלוש בפסוק (במ' שלח יד,ז) ועתה, אבל צ"ע מה ילמדו הטעמים ב-(ד' עקב יב,י) ועתה, וב-

ב-(ד' וא' ד,א) ועתה ישראל שמע.

בן איש חי שנה ראשונה פרשת כי תבוא שבזה מקבלת בתשובה כאשר אמר דסגי להו בודוי וחרטה בעזיבת החטא, מתאים מאד

ל-(במ' שלח יד,ז) ועתה

משאת המלך סימן עז ... צ"ע דבמצות תשובה כתב הרמב"ם בריש ה' תשובה ... ונתבארו כאן ג' ענינים, א. וידוי פה. ב. חרטה. ג.

קבלה לעתיד לא לחטוא. ... מיהו הגר"א בפ"י (משל' כו,ג) ומודה וענב ירקם: כתב, כי בעל תשובה צריך ד' דברים והן עזיבת

החטא. וידוי. חרטה. שלא לעשות עוד. ונתבאר ד' ענינים הם, ואף על פי דלכאורה קבלה ועזיבת החטא חד הוא, וגו'

משאת המלך סימן עט בענין וידוי יוה"כ כתב הרמב"ם בריש ה' תשובה ז"ל, כיצד מתודין אומר אנה השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך

ועשיתי כן וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי"ז משוכח עכ"ל. והנה נתבאר כאן ד'

פרטים בודדי א. אנה השם שהוא כעין תפילה, דבפשוטו נראה שאין זה רק לפי שצריך להתודות לפני ה' כמוש"כ הרמב"ם, אלא

שאף תפילה היא שז"ל "אנא" ב. פירוט החטא כמוש"כ ועשיתי כך וכך ג. חרטה ונחמה על החטא כמוש"כ והרי נחמתי ובושתי

במעשי ד. קבלה לעתיד וכמוש"כ ולעולם איני חוזר לדבר זה, ועי' סיים הרמב"ם וזהו עיקרו של וידוי.

משנה ביכורים פ"א,מ"ג אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים (פרשנים: לפי שהן

גרועין) ולא מזיתי שמן שאינם מן המובחר אין מביאין בכורים קודם לעצרת אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קודם לעצרת ולא קבלו

מהם מפני הכתוב שבתורה (שמ' מש' כג,טז) וקח הקציר בפוכי מעשיריך אשר תזרע בשדה:

פירוש הריב"ם למשנה ביכורים פ"א,מ"ג אין מביאין לא מתמרים שבהרים וכו'. מה טעם, שאינו מן המובחר. תניא רשב"ג אומר אין

מביאין תמרין אלא מיריחו, ואין קורין אלא על הכותבת, ר' שמעון בן אלעזר אומר רמוני עמקים מביאין וקורין.

פירוש המשנה לרמב"ם ... ולא יביא מן הזיתים הכחושים שהרי אמר זית שמן ולא אמר ארץ זית ודבש.

יריחו – ריח, יראת שמים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **פאר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

==-- ברור הכתוב **אַרְיָן זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ** בפרשת **כי-תבוא**

הכתוב **אַרְיָן זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ** בתבנית טעמים תביר מרכא טפחא סלוק או אתנה מופיע בתורה תשע פעמים (4 בשמות, 1 בויקרא, 4 בדברים) ופעמיים בבבאי. עם הצטברות המקורות העשויים להיות קשורים לכתוב בתבנית טעמים זאת, מוצע הרעיון שכל אחד מהמופעים מלמד על נושא יחודי בשבחה ארץ-ישראל. תבנית הטעמים של **זְבַת חֶלֶב** – מרכא טפחא, מלמדת על רבוי בענין היחודי, וטעם **אַרְיָן** – תביר בא לחלק בשבחה ורבוי ולומר שחלק מסוים פחות מובחר ומשובח מהחלק האחר. לכן אם יש מצווה (מדאורייתא או מדרבנן) הקשורה לענין היחודי היא לא חלה על החלק הפחות משובח. טעם **וּדְבַשׁ** – סלוק או אתנה יגביל באופן מסוים את אי החלות. בפר' **כי-תבוא** יש שני מופעים של הכתוב **אַרְיָן זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ**, אחד בוידוי ביכורים, אחד בוידוי ביעור מעשר שני.

מוצע רעיון לדרוש שמביאים ביכורים רק מחלק מארץ-ישראל ע"פ **אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, בכורים [עמוד רצט טור 2]** אפילו בארץ ישראל אין מביאים בכורים מכל מקום, שנאמר כאן: **(דב' תבוא נוט)** **אַרְיָן זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ**, ונאמר להלן: **(שמ' בא יג,ה)** **אַרְיָן זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ**, מה להלן ארץ חמשת עממים, אף כאן ארץ חמשת עממים (טט – ע"פ ספרי), שהם: **(שמ' בא יג,ה)** **הַכְּנַעֲנִי וְהַחִיטִי וְהַיְבֻסִי**, פרט לפרזי וגרשי שאינם ארץ זבת חלב ודבש (טט – ע"פ רמב"ן שמ', מלבי"ם דב').

הכתוב **(דב' תבוא נוט)** **אַרְיָן** – תביר **זְבַת חֶלֶב** – מרכא טפחא **וּדְבַשׁ** – סלוק, מרכא טפחא מרבה הביכורים משבעת המינים מחצי שבט מנשה בעבר הירדן, תביר ממעט את חלק האמורי שבעבר הירדן ומותיר חלקו בעבר הירדן המערבי. מתוך חלק ארץ-ישראל שבא מחמשת העממים לא יביאו את הביכורים הלא מובחרים, כל מין והאזור שבו אינו מובחר או שהפרי אינו מובחר. דבר המסוכסם ב-**אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בכורים] [עמוד שג טור 1]** אין מביאים בכורים אלא מן המובחר, שנאמר: **מֵאֲרֶזְיָהּ**, ולא כל ארצו¹⁴⁰, **למעט שאיננו מן המובחר**¹⁴¹. לפיכך אין מביאים לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינם מן המובחר¹⁴².... ואם הביא שלא מן המובחר כגון תמרים שבהרים ותאנים סורות ומרוקבות וענבים מאובקים ומעושנים¹⁴⁵ – נחלקו אמוראים: עולא ור' יוחנן אמרו לא נתקדשו, וריש לקיש אמר נתקדשו... הלכה שלא נתקדשו¹⁴⁷.

מצאנו ב-**אנצ' תל' כרך ג, [בכורים]**, שבכורים מארץ-ישראל מביאים ממקומות משובחים ומפירות משובחים. הקטע הבא הוא חלק מדיון בהבאת ביכורים ב-**ירושלמי בכורים פ"א,ה"א,ה"ב** ובו הכתוב **(במ' קרח יח,ג)** **בְּאַרְצָם** – ממעט שותפות ישראל ונכרי בארץ-ישראל (במקומות המשובחים שמהם מביאים בכורים) מלהביא בכורים. נוסף לכך את הגלמד ב-**בבלי חולין קלה,ב - קלוא, בענין ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות לגבי חיוב תרומות, מעשרות, ראשית הגז, עריסות להפרשת חלה, בכור**. בדגן הנכרי לוקח חלקו ויש דיון האם הישראלי מפריש רק על חלקו או גם על חלק הנכרי, ובשאר הדברים מתברר כי שותפות הנכרי פטרה אותם מהפרשות השונות. לכן אפשר כי גם בענין ביכורים שותפות הנכרי תפטור את הפירות מהבאת ביכורים.

נעיינ ב-**במדבר קרח יח,ג**: **כַּפֹּרִי כֹל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לָהּ לֶךְ יְהִיגָה כֹּל-טְהוֹר בְּבֵיתָהּ יֵאָכְלוּ**: הפסוק הוא חלק מפסוקי כ"ד מתנות כהונה. התורה שבע"פ דורשת אותו: (א) לשותפות בא"י (ב) לשתי הלחם כמנחה חדשה **(במ' קרח יח,ג)** **כַּפֹּרִי כֹל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לָהּ לֶךְ יְהִיגָה** – גרשיים דרגא תביר מרכא טפחא מונח אתנה, גרשיים ... תביר מרמז לכעין יצא להקל ולהחמיר. שותפות הנכרי בשדה או בבהמה בארץ ישראל ממעט (השותפות גורמת להקל) אותם מתרו"מ, בכורים, ראשית הגז, עריסות להפרשת חלה, בכור. **ולתחמיר** למאן דאמר שבדגן הנכרי לוקח חלקו ויש דיון האם הישראלי מפריש רק על חלקו או גם על חלק הנכרי. אם הישראל חייב להפריש תרו"מ על כל השדה של השותפות אזי זה **להחמיר**.

(במ' קרח יח,ג) **כֹּל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לָהּ** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא שתי הלחם של שבועות, שעל כל אחד חלה אותה הלכה. **בבלי מנחות פד,ב** ... ת"ל: וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה; ואין לי אלא שתזרע, עלו מאליהן מנין? תלמוד לומר: בשדה; ואין לי אלא בשדה, מנין לרבות שבגן ושבחורבה ושבבעצין ושבספינה? ת"ל: **(במ' קרח יח,ג)** **כַּפֹּרִי כֹל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם**; ואף על פי שהפסוק נאמר על בכורים כפר"ש"י דורש ממנו למנחת שתי הלחם של שבועות. **רש"י מסכת מנחות פד,ב** ת"ל חג הקציר בכורי מעשיך – חג שאתה מביא בכורים שתי הלחם היא קודם לכל אשר תזרע בשדה אפי' לחדש של שעורים. מנין שתהא קודם לבכורים – של חטין שגדלו בגן ובחורבה דהאי דתנן מן המובחר היינו למצוה. ת"ל **(במ' קרח יח,ג)** **כַּפֹּרִי כֹל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם** – אפי' בגן דנאמר כאן **(במ' קרח יח,ג)** **כַּפֹּרִי כֹל-אֲשֶׁר בְּאַרְצָם** ונאמר להלן בכורי קציר חטים מה בכורים האמור להלן שתי הלחם [קודם לכל] אף כאן שתי הלחם [קודם] לכל בכורים שבארצכם.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור ל) כי במצואתו האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אהנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשירה לגודל; תור רבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

סיום וידוי ביעור תרומות ומעשרות: ע"פ [ספר החינוך פר' תבוא מצוה תרז] ע"פ חז"ל [מגילה כב] כל היום כשר, מצוותו בבית המקדש ככתוב (דב' תבוא כו"ג) ואמרתם לפני ה' אלהיכם בערתי הקדש מן הבית, ובכל מקום יצא, ומתודה אחר שנה שלישית וששית שמפרישין בה מעשר עני עד פסח שנה ד' ו' ולכן דווי ביעור תרומ' עד יו"ט אחרון של פסח בשנה רביעית ושביעית. ע"פ [שיטות קמאי סוטה פ"ז לב,א] במנחה ביו"ט אחרון של פסח.

דברים כי-תבוא כו"ט: השקפה ממעון קדש מן השמים וברך את-עמך את-ישראל ואת הארץ אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: ס

וידוי ביעור מעשר שני: (דב' תבוא כו"ט) ארץ זבת חלב – תביר מרכא טפחא ודבש – סלוק. כאשר מרכא טפחא מרבה כל המעשר שני, תביר ממעט את המעשר שני הלא מובחר, והמעשר שני הפדוי, מעשר שני טמא פודין מעשר שני במיוחד מאזורים רחוקים בארץ-ישראל, וכסף הפדיון מובא לירושלים ולא הפירות, אז לא נאמר עליו ביעור מעשר שני. אפשר כי גם מעשר שני וביעור מעשר שני מוגבל לפירות טובים של ארץ-ישראל כגון: משנה מסכת מעשר שני פ"ג,מ"ו פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בתוך ירושלים יחזור מעשר שני שלהן ויאכל בירושלים ושל א גמרה מלאכתן סלי ענבים לגת וסלי תאנים למוקצה בית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן ששב"א יחזור מע"ש שלהם ויאכל בירושלים ובה"א יפדה ויאכל בכל מקום והדמאי נכנס ויוצא ונפדה:

[מ"ט] מעשר שני שנכנס לירושלים ונטמא בין שנטמא באב הטומאה בין שנטמא בוולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ בית שמאי אומרים יפדה ויאכל הכל בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ ובה"א הכל יפדה ויאכל בחוץ חוץ משנטמא בוולד הטומאה בפנים: [מ"י] הלקוח בכסף מע"ש שנטמא יפדה רבי יהודה אומר יקבר אמרו לו לרבי יהודה ומה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן הוא נפדה בטהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שני שנטמא נפדה בטהור ברחוק מקום:

נטע רבעי – כרם רבעי: (דב' תבוא כו"ט) ארץ זבת חלב – תביר מרכא טפחא ודבש – סלוק. אפשר כי מרכא טפחא מרבה את הנטע רבעי – כרם רבעי לשבח בשביל פירות בירושלים ובשביל להכין מהם נסכים לבית המקדש בטהרה, וטעם תביר רימוז למעט פדיון כרם רבעי בתחום בארץ-ישראל הסמוך לירושלים ולהעלותו אליה כנאמר ב-משנה מסכת מעשר שני פ"ה,מ"ב כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד ואי זו היא תחומה אילת מן הדרום ועקרבת מן הצפון לוד מן המערב והירדן מן המזרח ומשרבו הפירות התקינו שיהא נפדה סמוך לחומה ותנאי היה הדבר שאימתי שירצו יחזור הדבר לכמות שהיה רבי יוסי אומר משחרב בית המקדש היה התנאי הזה ותנאי היה אימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה:

מערב לתחום זה פודין הנטע רבעי. פירוש הריב"ץ למשנה מעשר שני פ"ה,מ"ב כרם רבעי היה עולה לירוש' מהלך יום אחד לכל צד. פי' כל כרם רבעי שהיה רחוק מירושלים לא היה נפדה, ותיחמו חכמים את התחומין מן הדרום כרמים שבאילת, ומן הצפון הכרמים שבעקרב, וממערב לוד, וממזרח הירדן, מאי טעמ', בשביל שהיו עושים יין בטהרה לנסכין, ולא היו ענבין מצויות, התקינו שיהיו כל עינבי כרם רבעי עולין לירוש' מהלך יום אחד לכל צד, והרחוקין מזה השיעור נפדין. (טט – מרחק יום אחד הלכה זאת מרבנן ראה ר"ש) משרבו הפירות בירוש' התקינו שיהא ניפדה סמוך לחומה. פי' אפי' כרם רבעי העומד בצד החומה של ירוש'. ותנאי היה התקין אימתי שירצו יחזור הדבר לכמות שהיה. כלומר כיון שיראו שימעטו הפירות יחזרו להעלות כל עינבי כרם רבעי ככתחילה.

ר' יוסי אומר משחרב וכו', כלומר חורבן הבית גרם התנאי הזה, ואימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה ככתחילה, להעלות הענבין של כרם רבעי בירוש'. פירוש המשנה לרמב"ם מעשר שני פ"ה,מ"ב מה שחייבו להעלות כרם רבעי לירושלם מכל מקום שבינו ובין ירושלם מהלך יום או פחות הוא כדי למלאת שוקי ירושלם בפירות, והוא אמרם כדי לעטר שוקי ירושלם בפירות. וכאשר נתרבו הפירות בירושלם התקינו שיהא רשאי לפדותו ואפילו סמוך לחומה, והתנו בעיקר תקנה זו שלא תהיה תמידית לכל הדורות אלא מתי שירצו יחזור הדבר לכמות שהיה שמה יתמעטו הפירות ונצטרך להעלותם ר"ש משנה מעשר שני פ"ה,מ"ב

כרם רבעי - שאמרה תורה קדש הלולים וגמר קדש קדש ממעשר שני שצריך להעלות פירות לירושלים או לפדותם להעלות הדמים לירושלים ותיקנו חכמים במהלך יום אחד לכל צד שלא יפדוהו אלא פירות עצמן יעלה ויאכלם שם כדפרישי' בפ"ק דביצה (דף ה א) כדי לעטר שוקי ירושלם בפירות ובירושל' (הל' ב) א"ר הילא בראשונה היו עושין בטהרה לנסכים ולא היו ענבים מצויות התקינו שיהא עולה לירושלים מהלך יום אחד משרבו המדות התקינו שיהא נפדה אפי' בכרם העומד בצד חומה לירושלים: אימתי שירצו - אם יראו שיתמעטו הפירות יחזיר הדבר לכמות שהיה ומה שביקש רבי אליעזר להפקיר כרמו לעניים (ביצה פ"א דף ה א) לפי שלאחר חורבן נתמעטו הפירות ולא היה יודע שנמנו חבריו והתירו משום חורבן:

דברים כי תבוא כז"ב: והיה ביום אשר תעברו את-הירדן אל-הארץ אשר-ה' אלהיך נתן לך והקמת לך אבנים גדלות ושרת אתם בשיר: והיה ביום אשר תעברו את-הירדן - זרקא מונח מונח סגול, כעין הוספות אחדות מסוג הענין על הענין, ו/או הורדות אחדות מסוג הענין מהענין. נסמן ההוספות או ההורדות בתוך פ' רש"י (ב) והקמת לך - (טט) הוספה (הושע ד,ט) ושתיים עשרה אבנים הקים: והושע ב'מ' הירדן) בירדן, (טט) הורדה (הושע ח,ט) וישאו שתי-עשרה אבנים מתוך הירדן) ואחר כך תוציא משם אחרות ותבנה מהן מזבח בהר עיבל; נמצאת אתה אומר: שלשה מני אבנים היו: שתיים עשרה בירדן, וכנגדן בגלגל, וכנגדן בהר עיבל, כדאיתא במסכת סוטה (לה,ב) שפת"ח ג' מיני אבנים שכתב רש"י ר"ל ג' מיני מקומות. (טט) האבנים מהירדן הובאו להר עיבל ושדו סיד וכתבו התורה וקלפו והביאו לגלגל, או שהביאו האבנים מעיבל לגלגל)

דברים כי תבוא כז"ד: והיה בעברכם את-הירדן תקימו את-האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בטר עיבל ושרת אותם בשיר: והיה בעברכם את-הירדן - זרקא מונח סגול, כעין הוספות אחדות מסוג הענין על הענין, ו/או הורדות אחדות מסוג הענין מהענין. נסמן ההוספות או ההורדות בתוך פ' ר' יוסף בכור שור (ד) תקימו את-האבנים האלה בטר עיבל - עתה קבע להם מקום להיות מונחות שם (נראה שמדבר בקבוצת האבנים השניה שמוסיפה מהירדן על הארץ). לפי שהיתה הקללה כנגד ה' עיבל, צוה שתהא נכתבת שם לפנייהם כשיקבלו עליהם הקללה, אם לא יקיימוה; ועוד, להיות נחמה לאותן שעומדין על הקללה בהר עיבל (ראה להלן, יג), שהתורה אצלם.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה – שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.5 דברים תבוא כו,א (התשע"ה)

והמקבילה בביצוע בפועל, **יהושע ד,ג**: וצונו אותם לאמלך שאו-לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הפהלים הנין שמים-עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר-תלינו בו הגילה: ס

דברים כי תבוא כז,ג:

וְכַתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרֶךָ

לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֶה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הִיא אֶל-הַיַּרְדֵּן וְנָתַן לְךָ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי-אַבְרָהָם לְךָ:

[ג] **וְכַתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן** – מונח רביעי, לפחות ארבע, כאן כפירוש **בעה"ט** בפסוק (**דב' תבוא כז,ח**) **הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֶרֶץ הַיַּיִטֵּב**, בגימטריא **גם בשבעים לשונות**, כפרשה זו נעלם סמ"ך לומר אע"פ שכתוב (פסוק ב) ביום אשר תעברו את הירדן; נתחוקו ס' מילין קודם שהקימו את האבנים; כדאיתא בסוטה (עיי"ש לג; ב וסנהדרין מד; א):

דברים כי תבוא כז,ח:

וְכַתַּבְתָּ עַל-הָאֲבָנִים אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֶרֶץ הַיַּיִטֵּב: ס

הַתּוֹרָה בְּסִימְנִיה, "מ גימפל בניש, התשנ"ט ע' ק"ח, **שפת"ח** מפנה לפירושו ב-(דב' א,ה) **בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה** מכאן אמרו חז"ל שניתנה התורה בשבעים לשון, רמז לדבר במילת היטב – ה, הי, היט, היטב בגימ' שבעים.

וְכַתַּבְתָּ עַל-הָאֲבָנִים – מונח רביעי, לפחות ארבע, כאן כפירוש **בעה"ט** בפסוק (**כז,ח**) **הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֶרֶץ הַיַּיִטֵּב**, בגימטריא **גם**

בשבעים לשונות, ראה גם **דברים כי תבוא כז,ג**,

דברים א ג – ה:

[ג] **וַיְהִי בְּאַרְבַּעִים שָׁנָה בְּעַשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד חֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ אֲלֵהֶם:**

[ד] **אֲחֵרֵי הַכְּתוּבָה אֵת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֵת עֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן אֲשֶׁר-יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרַת בְּאֲדָרְעִי:**

[ה] **בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מִזְרַח הַיַּרְדֵּן אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמֹר:**

אפשר כי ענין לדרוש שיעור מרומז בטעם תלישא-גדולה בתחילת הענין **דברים א ג** **דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל** – תלישא-גדולה,

פסוק ד' הוא כעין מאמר מוסגר המלמד על זמן הדיבור - הבאור ותחילת פסוק ה' מלמד מקום הדיבור – הבאור. והמשכו **הואיל משה**

בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמֹר: כאילו נאמר **דברים א ג** **דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ אֲלֵהֶם: דב' א ה**

הואיל משה בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמֹר

נמצא כי טעם תלישא-גדולה המלמד שיעור מוצא דרשת השיעור בקרא **דב' א ה** **הואיל משה בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת** ומקיש בכעין

ג"ש **בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה** אל הקרא **דברים כי תבוא כז,ח** **הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֶרֶץ הַיַּיִטֵּב**: ודורש מגימטריא צירופי אותיות היטב שבעים לשון.

שבעים לשון נמצא גם ב-בראשית נח עם טעם תלישא-גדולה.

דברים כי-תבוא כז:

ס [טו] **אָרִיז הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה תוֹעֵבַת ה' מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשֵׁם בְּסֶתֶר וְעָנִי כָל-הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן: ס**

[טז] **אָרִיז מִקְלָה אָבִיו וְאָמֹר וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[יז] **אָרִיז מִסִּיג נְבוּל רַעְהוּ וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[יח] **אָרִיז מִשְׁנַה עֹנֵר בְּהַרְדָּ וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[יט] **אָרִיז מִטָּה מִשְׁפָּט גַּד-יָחוּם וְאַלְמִנָּה וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן:**

[כ] **אָרִיז שִׁכְבַּ עִם-אִשְׁתּוֹ אָבִיו כִּי גָלָה כְּנַף אָבִיו וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[כא] **אָרִיז שִׁכְבַּ עִם-כָּל-בְּהֵמָה וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[כב] **אָרִיז שִׁכְבַּ עִם-אֶחָיו בֶּת-אָבִיו אוֹ בֶת-אִמּוֹ וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[כג] **אָרִיז שִׁכְבַּ עִם-חַתָּנָה וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס** [כד] **אָרִיז מִכָּה רַעְהוּ בְּסֶתֶר וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[כה] **אָרִיז לֶקַח שָׂחָד לְהַקֹּת נַפְשׁ הֵם נָקִי וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס**

[כו] **אָרִיז אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן: פ**

דברים כי תבוא כז,טו:

ס **אָרִיז הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה תוֹעֵבַת ה' מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשֵׁם בְּסֶתֶר**

וְעָנִי כָל-הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן:

אָרִיז הָאִישׁ - מונח פור - תגהו לענינו כאן - הרחקה של עושה ומדיח בסתר לע"ז

ולענין אחר - גל עיני ואביטה – אפשר כפי' **בעל הטורים** (יד) קול רם, וסמיך ליה האיש אשר יעשה פסל, לומר שבקולו של רם; היינו

בקול הקב"ה שמעו דיבר אנכי ולא יהיה לך, **בְּסֶתֶר**, ד' במסורה, ושם בסתר, מכה רעהו בסתר (להלן כז; כד), כי אתה עשית בסתר

(ש"ב יב; יב) בענין בת שבע, כי תאכלם בחסר כל בסתר (להלן כח; נז), לומר **אם תעשה בסתר; תאכל בחסר כל בסתר:**

ראה פזר תלישא

דברים כי תבוא כז,טז:

ס **אָרִיז מִקְלָה אָבִיו וְאָמֹר**

וְאָמֹר כָּל-הָעָם אָמֵן:

ס **אָרִיז** - זקף-גדול, ענין של שלוש נקודות, שתיים באופן אחד אחת באופן אחר, שלושה שותפים ביצירת אדם, שני אנשים אביו ואמו

ואחד הקב"ה, המרומז בטעם זקף-גדול שתי נקודות כנגד שני יו"ד וקו כנגד ו"ו בגי' כ"ו המרמז לשם הוי"ה. המקלל אביו או אמו בשם ה'

מתחייב מיתת בית דין.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טו"ד"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תפצית ההשערת: אתנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף-בד"כ** בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הגנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = **שכחה**; **פאר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ראה זקף-גדול

דברים כי-תבוא כז,יז: אָרוֹר מְסִיג נְבוֹל רַעְהוּ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס

אָרוֹר – זקף-גדול, ענין של שלוש נקודות, שתיים באופן אחד אחת באופן אחר, מתואם עם **פי' דש"י** בפסוק **דברים שפטים יט,יד: לָא תְסִיג נְבוֹל רַעְהוּ אֲשֶׁר נְבוֹל רַעְהוּ בְּנִתְלֵתָּי אֲשֶׁר תִּנְחַל בְּאָרְץ אֲשֶׁר הָיָה אֱלֹהֶיךָ נִתָּן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ: ס**
המסיג גבול בארץ ישראל עובר בלא תסיג ולא תגזול, המסיג גבול בחו"ל עובר בלא תגזול. ומדרשו בהקשר לפסוקים אחרים שכאן העוסקים בעריות, ארור המסיג אשת רעהו.

ראה זקף-גדול

דברים כי-תבוא כז,כא: אָרוֹר שִׁכְבַּ עִם-כָּל-בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס

אָרוֹר – זקף-גדול, ענין של שלוש נקודות, שתיים באופן אחד אחת באופן אחר, מתואם עם **ויקרא קדשים כ, [טו] וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שִׁכְבָּתוֹ בְּבֵהֵמָה מוֹת יוֹמָת וְאֵת-הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ: [טז] וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל-כָּל-בְּהֵמָה לְרִבְעָה אֹתָהּ וְהִרְגִיתָ אֶת-הָאִשָּׁה וְאֵת-הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמִיָּהֶם בָּם: מנחת חנוך מצוה ר"י** לא תשכב עם בהמה (וחיה ועוף בכלל זה) – זכר רובע ונרבע (שתי נקודות), **מצוה ר"א** אשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה, ומצוה ר"י נלמד גם על טומטום ואנדורגיניוס שאסורים בלהיות נרבעים (נקודה אחת)

ראה זקף-גדול

דברים כי-תבוא כז,כב: אָרוֹר שִׁכְבַ עִם-אֲחֵהוּ בֵּת-אָבִיו אֹו בֵּת-אִמּוֹ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס

אָרוֹר – רביע, ארבעה איסורים מתואם עם **ויקרא קדשים כ, [יז] וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אֲחֵהוּ בֵּת-אָבִיו אֹו בֵּת-אִמּוֹ וְרָאָה אֶת-עֵרְוָתָהּ וְהָיָה-תְרָאָה אֶת-עֵרְוָתוֹ תִּסַּד הוּא וְנִכְרְתוֹ לְעֵינֵי בְנֵי עַמּוֹ עֵרְוַת אֲחֵהוּ וְגַלָּה עֵוֹנוֹ יִשָּׂא: מנחת חנוך מצוה קצ"ב** שלא לגלות ערות אחות בכל צד בין שהיא אחות מאב לבד לבין שהיא אחות מאם לבד, בין שהיא אחות מאנוסת אביו ובין שהיא אחות מאם מן הזנות ... שנאמר **וי' אח"מ יח,ט** ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ [לא תגלה].

ראה רביע

דברים כי-תבוא כז,כג: אָרוֹר שִׁכְבַ עִם-חֲתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן: ס

אָרוֹר – זקף-גדול, ענין של שלוש נקודות, לפנינו שתי דרכים להסביר שלוש נקודות.
א' חותנת בחיי האשה בשלושה לאישים: משום אם אשתו, משום אשת איש (אם היא נשואה), משום אשה ובתה.
ב' ע"פ **מנחת חנוך מצוה ר"ג ערות אשה ובתה, מצוה ר"ד ערות אשה ובת בנה, מצוה ר"ה ערות אשה ובת בתה**, מביא הארור הזה, ומסביר כי בחיי אשתו השוכב והאשה הנוספת נשרפין. אחרי מות אשתו מחלוקת תוספות ורמב"ם סוברים כרת אחרי מות האשה לעומת רש"י ועוד ראשונים שאין כרת.
כמו כן התורה אסרה שלוש נשים כלפי מעלה אמה ושתי זקנותיה, (היינו חמות ואמה וחמותה) ושלוש נשים כלפי מטה בתה, בת בתה ובת בנה. ורבנן גזרו על עוד ארבע כלפי מעלה (אמהות של הזקנות) ועוד שתיים כלפי מטה (בת בת הבת, בת בת הבן) .

ראה זקף-גדול

דברים כי-תבוא כז,כו: אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן: פ

רמב"ן (כו) אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת - **כאן כלל את כל התורה כולה, וקבלוה עליהם באלה ובשבועה**; לשון רבנו שלמה. ולפי דעתו, כי הקבלה הזאת - שיודה במצות בלבד ויהיו בעיניו אמת, יאמין שהעושה אותן יהיה לו שכו, והעובר עליהן יענש; ואם יכפור באחת מהן או תהיה בעיניו בטלה לעולם, הנה הוא ארור. אבל אם עבר על אחת מהן, כגון שאכל החזיר והשקץ לתאווה, או שלא עשה סוכה ולולב לעצלה, איננו בחרם הזה; כי לא אמר הכתוב 'אשר לא יעשה את דברי התורה הזאת', אבל אמר: אבל אמר: **אֲשֶׁר לֹא-יָקִים... לַעֲשׂוֹת; כטעם 'קיימו וקבלו היהודים עליהם' (אס' ט,כו).** **[והנה הוא חרם המורדים והכופרים].**
ובירושלמי בסוטה (ז,ד [כא,ד]) ראיתי: **אשר לא יקים** - וכי יש תורה נופלת? רבי שמעון בן יקים אומר: זה החזן; רבי שמעון בן חלפתא אומר: זה בית של מטן, דמר רב הונא רב יהודה בשם שמואל: על הדבר הזה קרע יאשיהו (ראה מ"ב כב,יא), ואמר: עלי להקים. רבי אסא בשם רבי תנחום ברבי חייה: למד ולימד ושמר ועשה והיתה ספיקה בידו להחזיק ולא החזיק, הרי זה בכלל **אָרוֹר**.
ידרשו ב'הקמה' הזאת - בית המלך והנשיאות, שבידם להקים את התורה ביד המבטלים אותה; ואפילו היה הוא צדיק גמור במעשיו, והיה יכול להחזיק התורה ביד הרשעים המבטלים אותה, הרי זה **אָרוֹר**. וזה קרוב לענין שפירשנו. ואמרו על דרך אגדה: זה החזן בשעה שאינו מקים סיפרי תורה להעמידן כתקנן שלא יפולו. ולי נראה: על החזן שאינו מקים ספר תורה על הצבור להראות פני כתבו לכל, כמו שמפורש במסכת סופרים (יד,ח), שמגביהין אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה לכל האנשים והנשים לראות הכתב ולכרוע, ולומר: "זאת התורה אשר שם משה" וגו' (דב' ד,מד); וכן נהגו.

אָרוֹר – רביע, (א) הגבהת ספר תורה לארבע כיוונים **רמב"ן** ... ובירושלמי בסוטה (ז,ד [כא,ד]) ראיתי: **אשר לא יקים** - וכי יש תורה נופלת? רבי שמעון בן יקים אומר: זה החזן; ... ולי נראה: על החזן שאינו מקים ספר תורה על הצבור להראות פני כתבו לכל, כמו שמפורש במסכת סופרים (יד,ח), שמגביהין אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה לכל האנשים והנשים לראות הכתב ולכרוע, ולומר: "זאת התורה אשר שם משה" וגו' (דב' ד,מד); וכן נהגו.

אָרוֹר – רביע, (ב) רבי אסא בשם רבי תנחום ברבי חייה: **למד ולימד ושמר ועשה** והיתה ספיקה בידו להחזיק ולא החזיק, הרי זה בכלל **ארור**

אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה ההלכה או הענין הנידון **לַעֲשׂוֹת אוֹתָם**. כאן כפי' **הרמב"ן** ואם יכפור באחת מהן או תהיה בעיניו בטלה לעולם, הנה הוא **אָרוֹר**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסדור"ל) כי במצוא האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תפצית ההשפעות; אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – 'קב' שעשיריה לגדול, תור רבבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעמדים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש = גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 דברים תבוא כו,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים כי-תבוא כו,טו: השקיפה ממעון קדשך מן-השמים ובךך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: ס

דברים כי-תבוא כו,טז – יט: ס [טז] היום הנה ה' אלהיך מצוץ לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם ככל-לכתך ויכיל נפשך:

[יז] את-ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: [יח] וה' האמרת היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר-לך ולשמר כל-מצותיו:

[יט] ונתתך עליון על כל-הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם-קדש לה' אלהיך כאשר דבר: ס

(דב' תבוא כו,טז) היום הנה – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע דרשות שונות מהכתוב "היום הזה" וחלקן במשמע של "כל יום". הנשמה מתחדשת "כל יום" ע"י בוראה ומביאה כעין ביכורים לבוראה, מעשיה הטובים וה' מברכה שתשנה ותביא כל יום. להלן הסבר ע"פ **[פתרון תורה פרשת והיה כי תבוא [המתחיל בעמוד 277]]** (ט:ט) א) תפילה שלש פעמים ביום (ט:ט) ב) תפילה מביאה להתחטאות ותשובה (ט:ט) ג) המביא ביכורים מבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ-ישראל והקב"ה מברכו שישנה ויביא לשנה הבאה (ט:ט) ד) אמר ר' לוי כך אמר להן משה לישראל בכל יום תהא תורה חביבה עליכם כאילו היום קיבלתן אותה מהר סיני, (ט:ט) ה) "היום הזה" היינו בכל יום ישראל עושים את ה' חטיבה **[רש"י בבלי ברכות ו,א]** חשיבות ושבת) אחת בעולם וה' עושה את ישראל חטיבה אחת בעולם.

(ט:ט) א) תפילה שלש פעמים ביום. **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה ה' אלהיך מצוץ לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים וגו', ז ה' ש' ה' (זה הוא שאמר הכתוב) על ידי דויד **(תהלים צה,ו)** באו נשמתנה ונכרעה נכרעה לפניך' עשנו: והלא השתחויה בכלל כריעה וכריעה בכלל השתחויה ומפני מה אמ' דויד שלשה לשונות הללו, אלא צפה דויד ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד חרב וקרבות ובכורים פוסקין עמד והתקין להם שיהו מתפללין שלשה פעמים ביום, וכל המתפלל מעלין עליו כאילו מביא ביכורים למקדש, נאמ' כן **(תהלים צה,ו)** באו נשמתנה ונאמ' בכורים **(דב' תבוא כו,טז)** ונשמתה לפני ה' אלהיך:.

(ט:ט) ב) תפילה מביאה להתחטאות ותשובה. אמר ר' אלעזר חביבה תפלה לפני הקב"ה יתיר ממאה מעשים טובים שמתחלה נגזר עליו על משה שלא תעבור את הירדן. ובשכר תפלה אחת שהתפלל אמ' לו הקב"ה' עלה ראש הפסגה וג', ובדבר הזה עלה ראש הפסגה בשכר תפלה אחת שהתפלל לפניו, לכך נאמ' **(תהלים צה,ו)** באו נשמתנה ונכרעה נכרעה וגו'. **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה מה כתוב למעלה מן הענין **(דב' תבוא כו,טז)** השקיפה ממעון קדשך וגו', אמר **[עמוד 281]** ר' אבהו משום ר' יוסי בר חנינא בא וראה כמה מתחטאין בעלי מצות לפני הקב"ה ויש להן פתחון פה לעושי מצוה. ר"ת של **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה י-ה-ו-ה אלהיך מהוים ה-ה-י-א צירוף חודש אלול – חודש התשובה (תודה לרב א"מ פרל הי"ו).

(ט:ט) ג) למביא ביכורים ומבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ-ישראל והקב"ה מברכו שתשנה ותביא לשנה הבאה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, אילא יורד אדם לתוך שדהו, ראה אשכול שבכר, תאנה שבכרה, רמון שבכר, נוטלו ומניחו בסל ובא ועמד באמצע העזרה, שני ולקח הכהן הטנא וגו' ומבקש רחמים **(ט:ט) א)** על עצמו **(ט:ט) ב)** ועל ישראל **(ט:ט) ג)** ועל ארץ ישראל, **(ט:ט) ד)** א) שני **(דב' תבוא כו,טז)** השקיפה, על עצמו. **(ט:ט) ב)** ובךך את-עמך, על ישר', **(ט:ט) ג)** ואת האדמה על ארץ ישראל, ולא עוד אלא שהוא אומר איני זו עד שתעשה לי **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה, שנאמר **(דב' תבוא כו,טז)** ארץ זבת חלב ודבש **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה, אמר ר' שמעון בן אלעזר המביא ביכורים למקדש יצאה בת קול ואמרת לו כך תשנה ותביא לשנה הבאה ותבוא כיום הזה כאדם שהוא נותן פרי חדש לחברו ואמר לו יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה הבאה. ב-**[ליקוטי תורה, האדמ"ר הזקן]** מבואר כי ר"ת של **(דב' תבוא כו,טז)** ודבש **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה י-ה-ו-ה מהוים ו-ה-ה-י צירוף חודש מר-חשון. אפשר כי ברכת ה' שתשנה ותביא מתגלה בו מר-חשון, שבו מתחילים להתפלל בברכת השנים של שמונה עשרה "תן טל ומטר". כאשר הגשמים בעתם כבר יש תנאים שהברכה תחול.

(ט:ט) ד) אמר ר' לוי כך אמ' להן משה לישראל בכל יום תהא תורה חביבה עליכם כאילו היום קיבלתן אותה מהר סיני. **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה ה' אלהיך מצוץ וגו', וכי עד עכשו לא צוה הקב"ה את ישראל, והלא אותה שנה שנת הארבעים היתה, שנאמר ויהי בארבעים שנה וגו', וכבר נצטוו ישר' על דברי תורה משנה ראשונה, ומה ת"ל **(דב' תבוא כו,טז)** היום הנה, אמר ר' לוי כך אמ' להן משה לישראל בכל יום תהא תורה חביבה עליכם כאילו היום קיבלתן אותה מהר סיני, וכן הוא אומ' והודעתם לבניך ולבני בניך, ואומר יום אשר עמדת לפני ה' אלי' וגו', **(דב' תבוא כו,טז)** את-החקים האלה, אילו המדרשות, ואת-המשפטים אילו הדינים. **(ט:ט) ב)** מידה שנייה **(ט:ט)** דרך שניה להסביר, חקים ומשפטים להרבות קלין וחומרין וגזרות שוות ודקדוקי סופרים. **(ט:ט) ג)** היום הזה" בכל יום ישראל עושים את ה' חטיבה אחת בעולם וה' עושה את ישראל חטיבה אחת בעולם.

... שהיו בישראל מוסרין את עצמן על קדושת שמו של הקדוש ברוך הוא (כמו שלמד בקטע קודם, שלא הובא כאן, על מותו של ר' עקיבא). לפיכך עשו את הקדוש ברוך הוא חטיבה בעולם שני **(דב' תבוא כו,טז)** את-ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו וגו' וכשם שישראל עשו הטובה **(ט:ט)** חטיבה? בעולם כך הקב"ה עושה את ישראל הטובה **(ט:ט)** חטיבה? בעולם, שני **(דב' תבוא כו,טז)** וה' האמרת היום להיות לו לעם סגלה וגו' ואומר **(ישעיהו מט,ג)** נאמר לי עבדי יצאה ישראל אשר-בא אתפארת: **(דב' תבוא כו,טז)** ונתתך עליון על כל-הגוים אשר עשה לתהלה וגו' אמר ר' יהושע בן לוי כשם שאצבע גדולה שביד היא כובשת את ארבע אצבעות כך עתידין ישר' לכבוש את אומות העולם תחתיהן, שני **(דב' תבוא כו,טז)** ונתתך עליון וגו'.

(דב' תבוא כו,טז) ונתתך עליון – מונח רביעי, התפקיד לפחות ארבע, רמז למשלו של ר' יהושע בן לוי כשם שאצבע גדולה שביד היא כובשת את ארבע אצבעות כך עתידין ישר' לכבוש את אומות העולם תחתיהן, ובמעט שני ב-**[מדרש תנחומא (בובר) פרשת כי תבוא]** אמר ר' יהושע בן לוי כשם שהעליה כובשת, כך ישראל עתידין לכבוש ארבע מלכיות, שנאמר **(דב' תבוא כו,טז)** ונתתך עליון על כל-הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת. חסלת פרשת תבא. **ט:ט)** בקשר לסעיפים ד,ה, שלשה האבות התחילו לעשות את הקב"ה חטיבה, אבל רק בקבלת התורה בהר סיני ע"י כל עם ישראל, הקב"ה נעשה חטיבה אחת בעולם. דבר זה מרומז בר"ת **(דב' תבוא כו,טז)** את-י-ה-ו-ה האמרת היום א-י-ה-ה צירוף חודש סיון שבו קבלו תורה מסיני. **(דב' תבוא כו,טז)** את-ה' – מקף כרב-מצב לקבלת תורת ה' א) עם ישראל מקבלים תורת ה' בין ברצון בין באונס. **(ב)** אם ישראל אינם מקבלים תורת ה'. **[בבלי שבת פח,א]** **(שם יתרו יט,ז)** ונתתך עליון וגו' אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – תשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שנוי, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שנוי, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.7 דברים תבוא כו,א (התשע"ז)

דברים כי תבוא כח,טט: אלה דברי הברית אשר צוה ה' את-משה לכתת את-בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר-כרת אתם בחרב: פ

במענה לשאלת הרב יעקב לויפר הי"ו ממוצ"ש שבת תבוא, התשע"ו. מדוע מלת הברית מוטעמת בטעם אזלא ולא בטעם זקף-קטן. **אלה דברי הברית** – תלישא-קטנה (=תרסא) קדמא ואזלא תלישא-גדולה – נקראת תלישא במנהג הספרדים, ותלישא-קטנה – נקראת תרסא במנהג הספרדים, בין תפקידיהם הרעיוניים קשר למאמר **[בבלי עירובין דא, ו- [בבלי סוכה ה,ב]** שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. קדמא ואזלא – בעלת תפקידים אחדים וביניהם מלמד שהוא עצמו או שבסביבתו יש סדר כלשהו, ו/או דרך לימוד בסדר כלשהו, כגון כלל שלא מדרך לימוד במידות שהתורה נדרשת בהם, כלל במידות שהתורה נדרשת בהם, או כעין המידות ולא דווקא בדיוק. פסוק זה מתפרש באופנים אחדים. תבניות הטעמים משתתפות לפי תפקידיהם הרעיוניים בפירושים השונים.

הערות ע"פ כללי הטעמה:

בתנ"ך הכתר הממוחשב, בחלק התורה תלישא-קטנה (=תרסא) מופיעה סה"כ ב- 448 פסוקים, ובהם 458 מופיעים. בר' 92, 90; שמ' 90, 87; וי' 71, 70; במ' 88, 85; דב' 117, 116. תלישא-קטנה (=תרסא) תמיד מלווה בקדמא. תלישא-קטנה קדמא – מופיעה בפסוקים 388 מספר מופיעים 397 תלישא-קטנה מלה מקף קדמא – בפסוקים 57 מספר מופיעים 58 תלישא-קטנה קדמא מופיעה סה"כ ב- 445 פסוקים, ובהם 455 מופיעים. מחשבונו זה עולה כי בשלושה פסוקים ושלושה מופיעים יש לכאורה אחרי תלישא-קטנה טעם שאינו קדמא. ערכתי חיפושים עם שלילת קדמא עד מרחק של שלוש מלים (כגון תרסא, מקף מקף קדמא) ועוד אופנים, כמודגם להלן, ולא הצלחתי למצוא זאת עדיין פרט לשילוב בין טעם עליון וטעם תחתון בעשרת הדברות, שעשוי להסביר את ההפרש.

בתנ"ך הכתר הממוחשב, בחלק התורה תבנית קדמא מקף זקף-קטן, 78 מופיעים ב-77 פסוקים. תבנית קדמא זקף-קטן במלה אחת 66 מופיעים ב-65 פסוקים. בנוסף בעשרת הדברות ב-**(שמות יתרו כ,י) ויום השביעי** וב-**(דב' ואתחנן היד)** **יום השביעי** זה תוצאה של הטעמה בטעם עליון (קדמא ואזלא) ובטעם תחתון (פשטא זקף-קטן).

מסקירה זאת מתברר שאין בתורה תבנית טעמים תרסא קדמא זקף-קטן במלים נפרדות.

שימוש הלכתי לפסוק:

אלה דברי הברית – תלישא-קטנה (=תרסא) קדמא ואזלא, שיעור שלוש פעמים זכירת ברית בין ה' וישראל לעומת 13 פעם איזכור ברית מלה בתורה, לכן בברכת המזון מילה מוזכרת לפני תורה.

[ספר אבודרהם ברכת הלחם, זימון, ברכת המזון]

יש אומרים טעם אחר לפי שבשביל ברית ותורה זכו לירושת הארץ דגבי ברית כתיב **(בר' לך יזח)** ונמתי לך ולנרעה אחריתך אתו ארץ מגריך וגו'. וגבי תורה כתיב **(דב' עקב חא)** ובאתם וירשתם את-הארץ וכתיב **(תה' קהמד)** ויתן להם ארצות גנים וגו'. וצריך שיקדים ברית לתורה לפי שהתורה נתנה בשלש בריתות שנאמר **(דב' תבוא כח,טט)** **אלה דברי הברית אשר-צוה ה' את-משה וגו'**. ושם אומר **(דב' עז כט,א)** **לעברך בברית ה' אלקיך וגו'** הרי שלשה בריתות והמילה נתנה בשלשה עשר בריתות הכתובים בפרשת מילה כשנצטוו אברהם עליה.

[אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, ברכת המזון [המתחיל בטור תעה]]

וצריך שיקדים ברית לתורה, שברית מילה ניתנה בשלש עשרה בריתות שנאמרו בפרשת מילה שניתנה לאברהם אבינו, והתורה ניתנה בשלש בריתות, שנאמר: **(דב' תבוא כח,טט)** **אלה דברי הברית אשר-צוה ה' את-משה לכתת את-בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר-כרת אתם בחרב**, ונאמר: **(דב' תבוא כט,ח)** **ושמרתם את-דברי הברית הזאת וגו'**.

שימוש מוסר לפסוק:

[חברותא ברכות ה,א]

והיינו דרבי שמעון בן לקיש - דברים אלו שישוריים ממרקין עוונות הם כדברי ריש לקיש. דאמר רבי שמעון בן לקיש: נאמר "ברית" במלח, ונאמר "ברית" ביסורין, וכפי שמפרש: נאמר "ברית" במלח, דכתיב (וי' ב,ג) **ולא תשפית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך**. ונאמר "ברית" ביסורין, דכתיב לאחר התוכחה והקללות שבמשנה תורה **(דב' תבוא כח,טט)** **אלה דברי הברית אשר-צוה ה' את-משה**. ויש לדרוש בגזרה שווה, מה "ברית" האמור במלח, מלח נכנס בבשר ומוציא את הדם, וממתקת את הבשר, שנכנס בבשר ומוציא את הדם ממנו. אף "ברית" האמור ביסורין, היסורין נכנסין בבשר האדם ומוציאין ממנו את רתיחת הדם המביאתו לידי חטאו, ובכך ממרקין את כל עוונותיו של אדם. (54)

[חברותא - הערות ברכות ה,א הערה 54]

(54). על פי מהרש"א. ותתיישב בכך הערת הגר"א שאין המשל דומה לנמשל, כי מלח ממתק ואילו יסורין ממרקים - אך להנ"ל הרי הכוונה שישורין מרים כמלח ואחר שנכנסו ומירקוהו הרי הוא כבשר הנמלח שיצא ממנו הדם והתמתק. ומהרש"ם ביאר שעבד יוצא בשן ועין רק כשהכהו האדון והעבד מכיר בכך [ותובעו], אבל אם אחר הכהו או שלא ידע מי הכהו, אינו משתחרר, ונמצא שיש נפ"מ בין הטעמים, שלרבי יוחנן הלמד מק"ו, לא יועילו היסורין רק אם מאמין שבאים מיד ה' ואינו חושב שבאו במקרה, אך לר"ל שלמד גז"ש ממלח, יועילו לו אף אם חשב שבאו במקרה, כשם שמלח מועיל לבשר גם כשאחר מולחו.

שימוש פנימיות התורה לפסוק:

[זוהר חדש כרך א (תורה) פרשת כי תבוא [המתחיל בדף צז עמוד ב]]

ב"ה טוב טעם דעות למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"א: מצצת ההשעוה: אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך; רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשיר לגדול, תור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביעי – לפחות ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף: השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.8 דברים תבוא כו,א (התשע"ח)(בהשתתפות נחלת יעקב)

המשך לעיון משנת התשע"ו. **דברים כי תבוא כח,טט: אלה דברי הברית אשר צננה ה' את-משה לכת את-בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר-פכת אתם בחרב: פ** עיון בדברי **[בבלי סוטה ז,ב]** ובפלוגתא דהני תנאי;

המחלוקת מרומזת בטעם מקף של **(דב' תבוא כח,טט) אֲשֶׁר-צָנְנָה** – מקף כרב-מצב דעות על מקומות שבהם נאמרו הכללות והפרטות של המצוות. דתניא, **(דעה א)** רבי ישמעאל **אומר**: כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד (רק שני מקומות וגם כללות במקום א' פרטות במקום ב') **(דעה ב)** ר' עקיבא **אומר**: כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב, הגמרא ממשיכה לפי מצב (ב) של שלושה מקומות ובכל מקום נאמרו כללות ופרטות, כאשר בכל מקום על כל מצוה נכרתו 16 בריתות ובסה"כ משלושה מקומות $16 * 3 = 48$ בריתות על כל מצוה.

ה-**[מכילתא]** (ראה להלן) לומדת מ-**(דב' תבוא כח,טט) שהעצ"ו** פורק עול ומפר ברית היא התורה. מוצע לומר כי רבוי הבריתות הנדרש מ-**(דב' תבוא כח,טט)** מלמד על הגדר הגדולה שה' הקיף בה את ישראל להרחיקם מע"ז ששקעו בה בגלות מצרים ועל האבדן הגדול שהעצ"ז מביא לעצמו ולכלל ישראל לפי שכל ישראל ערבים זה לזה ועל זה, בהפרת בריתות רבות כל כך, וכל הפרה היא כפירה בתורה כולה. נאמר ב-**[בבלי סוטה ז,ב]** אמר רבי: לדברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו, שאמר משום רבי שמעון: אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה, שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, נמצא לכל אחד ואחד מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים. מאי בינייהו (טט: בין שתי הציטוטים שלא הבאנו את הראשון)? אמר רב משרשיא: ערבא וערבא איכא בינייהו (טט: הערבות ההדדית מרבה את מספר הבריתות במאד מאד).

[מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה ה] ... ומפני מה הקדים לקיחתו של פסח לשחיטתו ד' ימים לפי שהיו ישראל שטופין בע"ז במצרים וע"ז שקולה כנגד כל המצוות שנא' **(במ' שלח טו,כד) וְהָיָה אִם מְעִיגֵי הַעֲדָה נִעְשְׂתָה לְשַׁגְגָה** יחד הכתוב המצוה הזאת ואמרה ענין בפני עצמו ואי זה זה עבודה זרה. (טט: מקשה המקשן) אתה אומר ע"ז או אינו אלא אחת מכל מצות האמורות בתורה סתם, כשהוא אומר **(במ' שלח טו,כב) וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת פְּלִימְצוֹת הָאֵלֹהִים**. (טט: בזדון בבת אחת) וגו' באו **פְּלִימְצוֹת** (מקף כרב-משמע א) כל מצוות התורה (ב) כהמשך המכילתא) ללמד על מצוה אחת **וְשִׁשְׁקוּלָה כְּכוֹלֵן** מה העובר על כל המצוות (טט: בזדון בבת אחת) פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה אף העובר על מצוה אחת (טט: איסור ע"ז בזדון, השקולה לכל המצוות) פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה (טט: נאמר ב-**[בבלי הוריות ת,א]** מצוה ששקולה ... זו ע"ז **[רש"י]** שכל המורה בע"ז ככופר בכל התורה כולה) שנא' **(דב' שפי יז,ב) לְעֵבֶר בְּרִיתוֹ** ומנין לעובר על כל מצוות (טט: בזדון בבת אחת) שהוא פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה שנא' **(דב' נצ' כטי,א) לְעֵבֶרָה בְּבְרִית ה'** אֱלֹהֶיךָ ואין ברית אלא תורה שנא' **(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-צָנְנָה ה' אֶת-מֹשֶׁה** אמר להם משכו ידיכם מע"ז והדבקו במצוות. ובמדרש **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) במדבר פרשת שלח לך [המתחיל בדף קד עמוד ב]]** מוסיף ואין ברית אלא תורה שנאמר **(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-צָנְנָה ה' אֶת-מֹשֶׁה** מלמד שכל המורה בע"ז כופר בעשרת הדברות שנאמרו למשה שנאמר **(שמ' יתרו כ,א) וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶת פְּלִימְדְבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמְרֵ: ס**

במדבר שלח טו,כב: וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת פְּלִימְצוֹת הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה: במדבר שלח טו,כד: וְהָיָה אִם מְעִיגֵי הַעֲדָה נִעְשְׂתָה לְשַׁגְגָה וְעָשׂוּ כְּלִי-הַעֲדָה פֶּרַךְ בְּיָדְכֶם אֶתְד לַעֲלֹה לְרִיחַ לַה' וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר-עִזִּים אֶתְד לְסַחַת: דברים שפטים יז,ב: כִּי־יִמְצָא בְּקִרְבְּךָ בְּאֶתְד שְׂעִירֵי אֲשֶׁר-הוּא אֱלֹהֶיךָ נִתָּן לָךְ אִישׁ אוֹיֵשׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת-הַרְבַּע פְּעִיגֵי ה' אֱלֹהֶיךָ לְעֵבֶר בְּרִיתוֹ:

דברים נצבים כטי,א: לְעֵבֶרָה בְּבְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ וּבְאֵלֹהֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ פָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם: בראשית ג,ו: וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאֲכָל וְכִי תֹאנְהוּ-הִיא לְעֵינַיִם וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁה עִמָּה וַיֹּאכְלוּ: דברים תבוא כח,טט: אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-צָנְנָה ה' אֶת-מֹשֶׁה לְכַתֵּב אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָ מוֹאָב מִלְּבַד הַבְּרִית אֲתֶם בְּחָרְב: פ [מכילתא דרבי ישמעאל בא] ו-[פסיקתא זוטרותא]** דרוש שרשרת של כעין גזרה שוה המתחילה בשרש "עשה". ואינו אומר שזה גזרה שוה ממש ואז לא מוגבל שצריך במסורת ממש רבנו, ולא כתובים מופנים.**

(במ' שלח טו,כד) נִעְשְׂתָה – מדבר בע"ז, עובר עם ע"ז אל **(במ' שלח טו,כב) וְלֹא תַעֲשׂוּ** וכתוב זה מביא עמו את ההמשך **אֶת פְּלִימְצוֹת הָאֵלֹהִים** ומלמד שע"ז שקולה כנגד כל המצוות והעובד לפי **[מכילתא]** **(דב' שפי יז,ב) לְעֵבֶר בְּרִיתוֹ** (עובר על ברית על כל מצוה) וע"ז הבאת תחילת אותו פסוק **(דב' שפי יז,ב) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת-הַרְבַּע** – מצמצם לע"ז, מלת **בְּרִיתוֹ** מביאה אל **[מכילתא]** והכתוב **(דב' נצ' כטי,א) לְעֵבֶרָה בְּבְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ** ואין ברית אלא תורה.

מ-**[בבלי סוטה ז,ב]** למדנו שעל כל מצוה נכרתו הרבה בריתות, מדרשה ב-**(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית** מלת **אֵלֶּה** מביאה אל מלת **(שמ' יתרו כ,א) הָאֵלֶּה** ולעשרת הדברות **(שמ' יתרו כ,א) וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶת פְּלִימְדְבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמְרֵ: ס** שהם תמצית התורה.

המקור ללעבור בזדון על מצוות ה' ובפרט על ע"ז מרומז בפרט הבא **(דב' תבוא כח,טט) אֲשֶׁר-צָנְנָה ה' אֶת-מֹשֶׁה** – דרגא מונח רביע, היא המופע ה- 55 מתוך 59 מופעי התבנית בתורה ב-58 פסוקים. המופע הראשון של התבנית הוא בכתוב **(בראשית ג,ו) וְכִי תֹאנְהוּ-הִיא לְעֵינַיִם** והוא מרמז לחטא אדם הראשון ולתיקונו (א) תיקון ליצר הרע, תיקון לחטא אדם הראשון שעבד עבודה זרה; (ב) אזירה ותיקון להתחכמות של המגלה פנים בתורה כעין התחכמות אדם הראשון במצוה ה' **(בר' ג,ז) וּמִעַץ הָעֵץ לֶחֶם טוֹב נָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בַיּוֹם אֶכְלֶךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת: ה'** צוה לא לאכול כלל ואדם הראשון התחכם לאכול חצי שיעור בכדי איכילת פרס (ג) פרט מרכזי, כאן בכריתת הברית **(דב' תבוא כח,טט)** מלמד שכל המורה בע"ז כופר בעשרת הדברות, שהן יסוד כל מצוות התורה.

הרחבה בנושא **(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית** – תרסא קדמא ואזלא, כלל התורה והבריתות על כל מצוותיה **אֲשֶׁר-צָנְנָה ה' אֶת-מֹשֶׁה** – דרגא מונח רביע (ר"ת דמ"ר = מר"ד), תבנית הטעמים הרומזת לתיקון למר"ד היינו לחטא אדם הראשון שתחילתו ב-**(בראשית ג,ו) וְכִי תֹאנְהוּ-הִיא לְעֵינַיִם** (דרגא מונח רביע).

[נפש החיים הגר"ח מוולוז'ין עם ביאור משיבת נפש - א, – לויכטר ראוונ (אוצר החכמה)] [משיבת נפש] 20 יתר על כן עיין לעיל פרק ו בהרחבת הביאור מס' 5, שכל התכלית של מתן תורה היא להגיע למדריגת אדם הראשון קודם החטא וזהו תיקון העולם. וזמ"ש בתחילת ההגה"ה כאן 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', כי אותו גילוי של גדלות האדם נעשה דווקא על ידי תורה הק'. א"כ פשוט שאין מקום להיות יותר גדול מאדמ"ר קודם החטא.

[העליה - ב: קובץ (אוצר החכמה)] יש בזה בחינה של תיקון חטא אדם הראשון, וכתוב ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, ואולי זה משעה שאמרו נעשה ונשמע (וכן מובא שענין המלכויות ברה"ה זה בחינה של תיקון חטא אדם הראשון, ע' בסידור הגר"א אשי ישראל בשיח יצחק בתפילת ר"ה ובשפת חיים (הגר"ח פרידלנדר זצ"ל) במאמר ערכוב השטן.

ב"ה טוב טעם דעת למדני – (ט"ו) כי במצוות האמנות – תהלים קי"ט: שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תפצית ההשערת: אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא ממשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש: טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשוט: מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מננין מסוים; מקב-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה. פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עכשיו נקשור בין התיקון הנלמד ב-(דב' תבוא כח,טט) **אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה וּבִין מַלְכוּיּוֹת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. [בבלי סוטה לז,א] ... תנו רבנן: ברוך כלכל ברוך בפרט, ארוך כלכל ארוך בפרט, וגו'. הגמרא מגיעה למ"ח בריתות על כל מצוה. התוספות מביאים מירושלמי שרבי שמעון משתף ערבות הדדית בין י"ב שבטים בבריתות של כל מצוה ומגיעים למ"ח כפול י"ב העולה תקע"ו בריתות (576 = 12 * 48)**

[אמרי נועם, הרבי מדזיקוב] כתב תקע"ו עולה יסו"ד מלכו"ת, חטא אדה"ר פגם במלכו"ת ה' יתברך ונדרש בו שהיה מין (עע"ז), ואחר גירושו מגן-עדן למצרים פגם ביסו"ד. מצוות היום בראש השנה היא (תה' פא,ד) **תקעו בקֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֹּסֶה לְיוֹם הַחֲגֻגָה**: להמליך את ה' יתברך על הבריאה כמו קודם לחטא אדה"ר. מצוה אחת כתשובת המשקל לאיסור ע"ז ששקולה כנגד כל מצוות התורה. תקע"ו ניצוצות קדושים מקיימים את הבריאה, רפ"ח מהם שבורשם ב-יסו"ד מלכו"ת, רפ"ח מהם בבריאה. חטא אדה"ר הורידם מדרגה, עבודת ישראל בקיום המצוות מעלה אותם ואת הבריאה למצב שקודם לחטא.

(בר' ג,ו) ... כִּי טוֹב ... נשתמש בשם הטעם תלישא-קטנה, בתפקיד תלש, עקר מצוה יחידה שנצטוו בדמיונו כי **הַעֵץ לַמַּאֲכָל** – קדמא ואזלא, בתפקיד כלל שהעץ מכיל כלל הדעת הא-לקית, וְכִי לִכְן תִּאָמְרוּ הַיּוֹם לְעֵינֵינוּ – דרגא מונח רביעי (ר"ת דמ"ר = מר"ד) מר"ד שבו תלש מ-יסו"ד מלכו"ת של ה' יתברך, ושיבש את תקע"ו ניצוצות הקדושה והחיות לבריאה (רפ"ח בשרשם רפ"ח שנפלו בבריאה). כתשובת המשקל בא הכתוב וטעמיו

אם תבנית הטעמים של **(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה** היא פרט כלל פרט אז ע"פ **[בבלי נזיר לד,א]** רבנן דרשי פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט,

(דב' תבוא כח,טט) אֵלֶּה – תרסא, פרט קדמאה המתברר בפרט בתראה, **דְבָרֵי הַבְּרִית** – קדמא ואזלא, בתפקיד כלל בריתות על כל מצוה, **אֲשֶׁר-צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה** – דרגא מונח רביעי. בתפקיד תיקון הפגמים שפגם ב-יסו"ד מלכו"ת העולה תקע"ו וגרם לשיבוש השפעת הקדושה והחיות לבריאה מרפ"ח ניצוצות הקדושים בשרשם אל רפ"ח שנפלו בבריאה, ובחטאו העמיק ירידתם, באים תקע"ו בריתות על כל מצוה (4 * 3 * 12) ובשיתוף כל אחד מ- **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** מתקבל (576 * 603550) בריתות על כל מצוה של התורה. וכך מעלים הניצוצות הקדושים, מתקנים הבריאה וממליכים ה' יתברך עליה.

אם תבנית הטעמים של **(דב' תבוא כח,טט)** היא כעין כלל ופרט וכלל אז **אֵלֶּה** – תרסא, חלק מ- **דְבָרֵי הַבְּרִית** – קדמא ואזלא, בתפקיד כלל הבריתות והערבות ההדדית, **אֲשֶׁר-צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה** – דרגא מונח רביעי, פרט כתיקון לחטא אדה"ר, **לְכַתֹּב אֶת-דִּבְרֵי יִשְׂרָאֵל** – תביר מרכא טפקא, כעין כלל סוגר המרבה הבריתות על כל מצוה, והממעט את שונאי ישראל מהערבות בברית. מכאן יש הלומדים שיש מצוה בקירוב רחוקים שיהיו בערבות ההדדית **[שמעתינ 124 – 123, התשנ"ו, הרב שמעון לוי ע' 74 – 49]** בשילוב עם הנאמר ב-(דב' נצ' כט,יא-יד)

דברים כ-תבוא כו,ד: וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיַּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לַפְּנֵי מִזְבַּח ה' אֶלְהֶיךָ: [ר' עובדיה מברטנורא משנה ביכורים פ"א מ"ח]

נטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא – גרסינן, כלומר מנער ומריק הסל מן הפירות כיון שנטמאו והסל ניתן לכהנים דכתיב **(דב' תבוא כו,ד) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיַּדְךָ** פעמים שאין הכהן לוקח אלא הטנא (כי רוקנו את הטנא מהפירות שנטמאו בעזרה). ואינו חייב להביא ביכורים אחרים תחתיהן. דכיון שבאו להר הבית לא מתחייב תו באחריותן: **[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ביכורים פ"ג,מ"ח]** קלתות, סלים. ופירוש של כסף ושל זהב, מוזהבים או מוכספים. ונצרים, ענפים, ונצר משרשי יפרה. ופירוש קלופה, מקולפת, תרגום מחשוף הלבן קלוף חיוור. הסלים והבכורים ניתנין לכהנים, ר"ל סלים של ערבה קלופה לא של כסף ושל זהב.

[תורה תמימה(כו,ד), וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר - נטמאו הבכורים - הסלים נתנים לכהנים, דכתיב וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר] [ירושלמי בכורים פ"א ה"ז]:

[תורה תמימה הערה יח]] כפי הנראה דריש **וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר** - מכל מקום, ואפילו נטמאו הבכורים. וברמב"ם פ"ג ה"ח מבכורים פסק אם נטמאו הבכורים אין הסלים לכהנים, וכנראה כך היתה לפניו הגירסא בירושלמי, ולפי גירסא זו יהיה הפירוש ולקח הכהן הטנא הטנא הנוכרת עם הבכורים כשהן נתנין:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ביכורים פ"א,ה"ז (או ה"ט)
... הפריש את בכוריו נמקו נבזו נגנבו אבדו או שנטמאו מביא אחרים תחתיהן ואינו קורא. והשניים אין חייבים עליהן חומש. נטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא.

... רבי חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בן חנינא נטמאו הביכורים הסלים נתנין לכהנים דכתיב **(דב' תבוא כו,ד) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיַּדְךָ: [פני משה ירושלמי ביכורים פ"א,ה"ט] מתני' הפריש את בכוריו. וקודם שהביאן להר הבית נמקו ונמסו או נבזו מן הבזוים או נגנבו או אבדו או שנטמאו מביא הוא אחרים תחתיהן ואינו קורא על אלו השניים לפי שאינן ראשית:**

נטמאו בעזרה נופץ אותם. שם ואינו קורא שהרי אינן ראויין הן כלום:
גמ' אמר ר' יוחנן משום יחידי אני שונה אותה. לא דקתני השניים אין חייבין עליהן חומש ותני כן דייחידה היא ר"ש בן יהודה וכו':
שנים לוקחין. אותן אפ"ל מן השוק לפי שאינן באים אלא תחת אותן שכבר הפריש מפורתיו ואבדו:
מה את עבד לון. להשניים לענין דין אם כתוספת בכורים נחשבין או כעיסור בכורים וכדמפרש ואזיל הנ"מ ביניהם דתנן לקמן בפ"ג דר"ש אומר ג' מדות בבכורים וכו' תוספת בכורים פטור מדמאי ועטור בכורים חייב בדמאי ואלו השניים איזה דין להם כדמסיק להבעיא אם תעבדינן וכו' ולא איפשטא:

נטמאו וכו' הסלין נתנין לכהנים. כדון שאר בכורים דכתיב ולקח הכהן וגו' מכל מקום:
וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר – דרגא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, כאן הבכורים, ושעל כל אחד חלה אותה הלכה. כאן בין אם הבכורים הגיעו לכהן טהורים, בין אם נטמאו ואינם מגיעים לכהן, הסלים מגיעים לכהן.

מִיַּדְךָ – אתנח מגביל, (אופן א) נטמאו הכיכורים בעזרה לוקח הכהן רק טנא של נצרים. טנא של כסף וזהב נשאר בידי הבעלים. (אופן ב) **וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר** והביכורים הטהורים בלבד **מִיַּדְךָ**

אבל זה יפעל כך: **הַטָּהוֹר** – טפקא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **מִיַּדְךָ** – אתנח מגביל **וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר** לביכורים טהורים בלבד

לַפְּנֵי – זקף-גדול, בתפקיד שלוש ... דתנן לקמן ב(ירושלמי בכורים) פ"ג דר"ש אומר ג' מדות בבכורים וכו' תוספת בכורים פטור מדמאי ועטור בכורים חייב בדמאי ואלו השניים איזה דין להם כדמסיק להבעיא אם תעבדינן וכו' ולא איפשטא:

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טוולד) כי במצואתו האמנתי – התלים ק"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – א' התשפ"ג: מצאתי ההשערה: אנתן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפקא – קב' שעשירה לגודל, תור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מניין מסוים; מקף-ב' ב' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים: זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה. פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אחרים בתושבע"פ.

1.9 דברים כי-תבוא כו,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים כי-תבוא כו,ג: וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם

וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הֲגַדְתִּי הַיּוֹם לְךָ אֶל-יְהוָה כִּי-בָאתָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ:

[תורה תמימה (=ת"ת)] (דב' תבוא כו,ג) אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם - וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הכהן שלא היה בימיו, אלא

זה כשר ונתחלל, מאכן לכן גרושה וכן חלוצה שעבד עבודתו כשרה⁽⁷⁾ [קדושין ס"ו ב']:

[תו"ת הערה יד] ואפילו אם קודם שעבד נודע שהוא בן גרושה וכן חלוצה. וע' לפנינו ר"פ שופטים בענין דרשה כזו, ולקמן בפ' ברכה

(דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ וּפְעַל יְדָיו תִּרְצָה יתבאר עוד מדין זה יעו"ש:

[קדושין ס"ו ב'] ... אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, שעבודתו כשירה!

שעבודתו [רמב"ם ביאת המקדש פ"ו,ה"י] כהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשירה לשעבר ואינו עובד להבא, ואם עבד לא חילל

שנאמר (דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ וּפְעַל יְדָיו תִּרְצָה אף חולין שבו תרצה.

ר"פ שפטים נאמר (דב' שפ' יז,ט) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְלוּם וְאֶל-הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְנִרְשָׁף וְהִגִּידוּ לְךָ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט:

[תורה תמימה] (דב' שפ' יז,ט) וְכַאֲתָּא - לרבות בית דין שביבנה⁽⁷²⁾ [ספרי]:

אֶל-הַכֹּהֲנִים וגו' - תניא, (דב' שפ' יז,ט) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְלוּם וְאֶל-הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם, בזמן שיש כהן יש משפט ובזמן

שאינן כהן אין משפט⁽⁷³⁾ [סנהדרין נ"ב א']: ע"פ [תו"ת הערה מה] וְאֶל-הַשֹּׁפְטִים - מקף בורר בין זמן בית מקדש, בין זמן שיש מזבח

שבו התקיימו דיני נפשות ע"פ התורה, ובין זמן שאין מזבח, זמן גלות שבו אין רשות למקטל ולא דינים דיני נפשות, אלא רק דיני

ממונות וקנסות

אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְלוּם - מצות ב"ד שיהיו בו כהנים ולוים, יכול אם אין בו יהיה פסול, ת"ל וְאֶל-הַשֹּׁפְטִים - אף על פי שאין בו כהנים

ולוים כשר⁽⁷⁴⁾ [ספרי]: אֶל-הַכֹּהֲנִים - מקף כבורר מצב שאין כהנים ולוים בבית הדין

[תורה תמימה] (דב' שפ' יז,ט) אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם - דרש רבי יוסי הגלילי, וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה

בימיו, אלא זה שהיה קרוב ונתרחק⁽⁷⁵⁾ [סנהדרין כ"ח ב']:

[תו"ת הערה מח] (דב' שפ' יז,ט) ר"ל היה קרוב ונתרחק ע"י אישות, כגון שמתה אשתו וכדומה כשר לדון בעת שנעשה רחוק, והוא הדין

לענין עדות שכשר לעדות שיראה להבא:

מזה נלמד אל (דב' תבוא כו,ג) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן שלא ידע מפסולו כחלל ועבד ונודע לו בתוך העבודה, יסיים העבודה ועבודתו כשרה.

אבל לא ישוב עוד לעבודת כהנים. וזה לימוד הפוך מ-(דב' שפ' יז,ט) וְאֶל-הַשֹּׁפְטִים שאסור לדון ולקבל עדות מקרוב כמו חמיו ומותר לקבל

משנתרחק בגלל שהשופט נתאלמן או התגרש מבת חמיו. אבל ראה בהמשך פסק [רמב"ם ביאת המקדש פ"ו,ה"י]

לימוד מעבודת כהנים לויים אל חלל

[פסחים עב,ב] דתנן: היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה - כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין, ורבי

יהושע מכשיר. ואמרינן: מאי טעמא דרבי יהושע - דכתיב (דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ וּפְעַל יְדָיו תִּרְצָה.

ע"פ [רש"י פס' עב,ב] בן גרושה - כהן חלל זר גמור הוא, דכתיב ככהן הנושא גרושה (וי' אמר כא,טו) וְלֹא יִסְלַל זָרְעוֹ בְּעַמּוּי - שמחללו

מדין כהונה. קרן וחומש - שהרי אכלה שוגג. ור' יהושע פוטר - שטעה בדבר מצוה. דאיקרי עבודה - אכילתה כדלקמן.

ועבודה - של חלל בַּשּׁוֹגֵג (כל זמן שנעלמה ממנו הידיעה שהוא חלל זור בעבודת כהנים) רחמנא אכשרה, דתנן כו'. (דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ

- בכהנים כתיב (דב' וח"ב לגיא) יִשְׂימוּ קְטוֹרֶה בְּאֶפֶס וְכִלְיֵי עֲלִמְכַנְחָה: וסמין ליה (דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ - חללים שבו.

[תורה תמימה הערה לה] (דב' וח"ב לגיא) בָּרַךְ ה' סִילּוֹ ... ואמנם פשוט הוא דזה הוא רק בדיעבד, כגון אם באמצע עבודה נודע שהוא

בן גרושה וכן חללה, אבל לכתחלה אינו רשאי לעבוד שלא מן הכבוד הוא: (טט: בן חלוצה נאסר מרבנן. יש לעיין, בן גרושה היודע

קודם לעבודה שהוא זר אצלה ועבד, מה הדין? מלשון התורה תמימה "שלא מן הכבוד" משמע שבדיעבד לא יפסול עבודתו. אמנם מצד שני

לשון המשנה (קידושין) היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה משמע בנודע אחרי שעבד, ועיין [רמב"ם ביאת המקדש

פ"ו,ה"י] כהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשירה לשעבר ואינו עובד להבא, ואם עבד לא חילל, משמע שאף בנודע קודם העבודה

לא חילל. ועיין [כסף משנה הל' ביאת מקדש פ"ו,ה"י] שדייק כך בלשון הרמב"ם וביאר שלשון המשנה "אורחא דמילתא נקט" דאין דרך

לעבוד אחר שנודע, אבל אם עבד עבודתו כשרה. ונראה להסביר הטעם שכיון שאביו היה כהן, יחוסו הולך אחר האבא ונחשב כהן. וזה

לשון [תורה תמימה הערה לה] (דב' וח"ב לגיא) והנה בן גרושה וכן חלוצה אין ספק שאעפ"י שבעבירה נולדו אבל יחוס אבות לא אבדו

בשביל עבירה זו, יען כי איך שהוא בניו הם, ועבירה שעבר עבר, ולפי"ז ממילא מבואר שגם (דב' וח"ב לגיא) פְּעַל יְדָיו של בן חלל

דהיינו בן גרושה וכן חלוצה מתרצה, ומבאר דב"ג וב"ח שעבדו עבודתם כשרה, אעפ"י דכשהם לעצמם הוו חולין אבל עכ"פ בני

כהנים הם ומתיחסים אחריו).

(דב' תבוא כו,ג) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן - (סלוק) פשטא מקף זקף-קטן,

(דב' תבוא כו,ג) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן - מקף בורר ברב-מצב (א) ללא פגם ביחוס וזה פשט הכתוב (ב) חלל בן כהן. המקף מרמז על מצב

בדיעבד ומאפשר עבודת חלל (בן כהן מחלוצה או גרושה)

לפי הסבר זה התוכן (דב' תבוא כו,ג) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן - מורה על לכתחילה לבוא אל כהן ללא פגם,

תבנית הטעמים של (דב' תבוא כו,ג) וְכַאֲתָּא אֶל-הַכֹּהֵן - (סלוק) פשטא מקף זקף-קטן, מלמדת שבמצב בדיעבד המרומוז ע"י טעם מקף

יש שני מצבים המרומוזים ע"י זקף-קטן. ע"פ [רמב"ם ביאת המקדש פ"ו,ה"י] (מצב א) כהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשירה

לשעבר ואינו עובד להבא, (מצב ב) ואם עבד לא חילל, מהוספת הרמב"ם " ואם עבד לא חילל " משמע שאף בנודע קודם העבודה

לא חילל. הרמב"ם סובר שאם עבד אחרי שנודע לו עבודתו כשירה.

[ספרי דב' כי תבוא פיסקא רצט] (כו,ג) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו, ולא כפוי טובה.

(דב' תבוא כו,ג) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - מונח רביעי, לפחות ארבעה פרטים המלמדים שאין המביא בכורים כפוי טובה.

[עריב נחל בראשית בראשית - דרוש כ] ואמרו רז"ל (ספרי שם) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו, שאינן כפוי טובה. ירצה, (טט: הוכחה א) כי כמה שהבאתי הראשית,

(טט: הוכחה ב) הגדתי (וטט: בזה) הוריתי שאיני כפוי טובה (טט: מוצע לומר שזה על הפירות), (טט: הוכחה ג) כמה שבאתי לאל שהוא ראשית ומיבחר

העולם, נגד זה אני רואה את עצמי מחוייב ליתן לו ג"כ הראשית, נמצא כמה (טט: א) שהבאתי הביכורים (טט: ב) הגדתי (וטט: בזה) הוריתי שאיני כפוי

טובה על נתינת ארץ ישראל (טט: מוצע לומר שזה שונה מהודיה על הפירות, וזאת הוכחה ד), וזה הַגְּדַתִּי הַיּוֹם וכו'. (בסה"כ ארבעה פרטים המוכיחים שאינו

כפוי טובה: הבאת פרי ראשית, של ארץ ראשית, לאל ראשית, הגדה - בוודי והודיה לאל על הארץ ועל פירותיה)

ע"פ [מאור ושמש] - וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - מלמד על לפחות ארבע אמירות בוודי ביכורים וזאת האמירה הראשונה. אפשר כי תבנית הטעמים של וְאָמַרְתָּ

אֵלָיו - מונח רביעי מוסיפה עליהן את הפנימיות של הבאת הבכורים. כוונת בריאת העולם ותוכן עבודתינו להעלות העולמות והניצוצות הקדושות,

ולהבדיל הקליפה מהקדושה. [מאור ושמש] מציג שאלות אחדות ונרשום קיצור הסברו לכל שאלה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) ל" כי במצואתו האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשפעות: אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשירה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרק – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

א' אמרו 'הגדתי היום לה' אלוקי, מדוע לא יאמר 'אלקינו' לכלול גם עצמו. – הסבר כי הישראלי תולה השפעת ה' בעבודת הכהנים והצדיקים, ובהבאת המיכורים מראה שאינו כפוי טובה על תפילתם ועבודתם עבור כלל ישראל.
ב', מה צורך הגדה זו, גם, מה טעם שמזכירין בהבאת בכורים מה שבקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו יותר מכלל המצות כנ"ל, וכבר דיברנו בזה, אמנם הרבה פנים לתורה. גם, מה צורך להזכיר כאן יציאת מצרים. – הסבר, סיפור היכן נתגלגלו ניצוצין קדושים וכיצד ה' עזר לאבותינו לגאול ממקומות אלו, וזה מעיד על עזרתו על כלל ישראל שימשיכו ויגאלו הקדושה ובכך יעלו העולמות.
ג', עוד יש להבין, על אמרו [טו] הַשְּׂקִיפָה מִמַּעַן קִדְשְׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וּבְרַךְ אֶת-עַמּוֹךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, הלא אין מקסור ליראיו ויראיו ה' לא יתקור כל טוב, ולפי המובן אין צורך להתפלל על זה, כי ראוי לבטוח בה' שהוא זן ומפרנס לכל, ובודאי לא יחסר דבר. – הסבר צריך להתמיד בתפילה לעזרת ה' כדי לא להגיע לכוחי ועוצם ידי עשו לי את כל אלה.
שלא בשאלות ה-[מאור ושמש] אבל בהסבר ד' ע"י הבאת הביכורים מוסרים לכהנים את גאולת הקדושה שבבכורים, שהיא נעלה ביותר כי היא קדושת ארץ-ישראל, כדי לא לקלקל את גאולתה ובכך לקלקל את הישראלי המגדל ומביא. והכהנים גואלים אותה בהנפה.
[תורה תמימה] (דב' תבוא כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם – הפריש בכוריו ומכר את שדהו מביא ואינו קורא, והשני (ט: הקונה) - מאותו המין אינו מביא, דאמר קרא הַנְּדָתִי הַיּוֹם, פעם אחד הוא מגיד ואינו מגיד פעם שני^(ט) [ירושלמי בכורים פ"א ה"ז]:
[ספרי דב' כי תבוא פיסקא רצט] [מדרש תנאים] מלמד הגדה פעם אחת בלבד בשנה וזה דברו (דב' תבוא כו,ג) וְאֶמְרָתְךָ אֵלֵינוּ הַנְּדָתִי הַיּוֹם פעם אחת אתה קורא בשנה ואי אתה קורא פעמים בשנה מיכן אמ' המביא בכורי' מאחד מן המינים וקרא וחזר והביא בכורים ממין אחר אינו קורא עליהן:

טט: מבוא לעיון הבא [תו"ת הערה טו] לומד ע"פ הגר"א הקש מהגדה פעם אחת (כו,ג) אל הבאה פעם אחת (כ"ה)
[תו"ת הערה טו] ר"ל בשנה אחת. והנה מה שהראשון אינו קורא הוא פשוט מפני שאינו יכול לומר (דב' תבוא כו,ג) הַנְּדָתִי אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי כיון שמכרה, והשני אינו מביא כדמפרש, פעם אחד הוא מגיד ואינו מגיד פעם שני, ולכאורה הוא פלא, שהרי גם הראשון אינו קורא, וא"כ אין כאן גם הגדה פעם אחת, והתו"ט בפ"א מ"ז דבכורים הרגיש בזה וכתב וז"ל, וצ"ל (וצריך לומר) דאע"פ דמוכר נמי אינו קורא, כל שהביא הוא בכלל הגדתי היום, עכ"ל, וזה דוחק גדול, דהא עכ"פ אין כאן קריאה אפילו פעם אחת. אבל הנה הגר"א הוסיף בירושלמי דברים בזה"ל, (כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם פעם אחד הוא מגיד ואינו מגיד שתי פעמים, (כו,ג) הַנְּהָה הַבְּאֵתִי אֶת-דְּרָאשֵׁית פְּרֵי הַנְּדָתִי פעם אחד הוא מביא ואינו מביא שתי פעמים, עכ"ל. ומבואר דטעם דרשה זו מלשון הבאתי היום, ונראה דנראה לו להגר"א להגיה כן, משום דכמו דדרשינן כאן בהגדה פעם אחת מדכתיב (כו,ג) הַיּוֹם כַּךְ נדרש בהבאה מלשון (כו,ג) הַנְּהָה הַבְּאֵתִי, טט: [תו"ת הערה טו] לומד מהגר"א להרכיב שתי מלים משני פסוקים (כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם (כו,ג) הַנְּהָה הַבְּאֵתִי למסקנה אחת הבאתי היום. הלימוד עצמו הוא כעין הקש

טט: [תו"ת הערה טו] לומד ע"פ הגר"א הקש מהגדה פעם אחת (כו,ג) אל הבאה פעם אחת (כ"ה). רמז להקש נמצא בתבנית הטעמים (דב' תבוא כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם לְתֵי אֱלֹהֶיךָ כִּי-בְאֵתִי אֶל-הָאָרֶץ - ... זקף-קטן ... זקף-קטן (פעמיים ז"ק) בין שני קיסרים (כאן בין אתנה לסלוק) תבנית טעמים העשויה לרמז להיקש.
(המשך [תו"ת הערה טו]) ודע דמ"ש (כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם לְתֵי אֱלֹהֶיךָ ולא לה' אלהי או אלהינו נראה דהוא מדרך הכבוד להכהן, דכן מצינו חלוקת כבוד בכהאי גונא, כמו (בר' תול' כו,ג) כִּי הִקְבַּחְתָּ ה' אֱלֹהֶיךָ לִפְנֵינוּ: ... וטעם הדבר נראה משום דיחוד שם אלהות על האדם הוא שררות וגדולה ואין ראוי לאדם ליקח עליו שררות זו לעצמו. ... ולפי מש"כ י"ל שהשררות היא שיחד עליו שם הקדוש ברוך הוא וכמבואר. ולא קשה מנוסחת תפלתנו אלהינו, משום דתפלה קבועה לרבים שאני, וכן לא קשה מפרשת מעשרות בסמוך (כו,ד) שְׁמַעְתִּי בְּקוֹלֵךָ אֱלֹהֵי, דהתם ודאי הוא שאומר כל יחיד לעצמו ובלחש כפי שיתבאר שם:
[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו,ג) לְתֵי אֱלֹהֶיךָ מיכן אמרו אין מחילין שם שמים על היחיד: מעשה ברבן גמליאל שהיה בא בספינה והיו תלמידי עמו ועמד עליהן סער גדול בים אמרו לו רבי התפלל עלינו אמר אלהינו רחם עלינו אמרו לו רבי כדאי אתה שיחול שם שמים עליך אמר אלהי רחם עלינו:

(דב' תבוא כו,ג) הַנְּדָתִי הַיּוֹם לְתֵי אֱלֹהֶיךָ – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים. מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב.
(למוד א) [ספרי דב' כי תבוא פיסקא רצט] [מדרש תנאים] מלמד הגדה פעם אחת בלבד בשנה (למוד ב) אין מחילין שם שמים על היחיד: וזה בקול רם, ומותר ליחיד לעצמו ובלחש.
[ספרי דברים פרשת כי תבוא פיסקא רצט] (דב' תבוא כו,ג) כִּי-בְאֵתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ, פרט לגרים. לָתֵת לָנוּ, פרט לעבדים רבי שמעון אומר פרט לעבר הירדן שנשלחו מעצמך סליק פיסקא
אבל ב-[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו,ג) (טט: כולל את הגרים להבאת בכורים ולקריאת ודוי בכורים)
כִּי-בְאֵתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ להביא את הגרים שמביאין וקוראין לפי שני' לאברהם (בר' לך ז,ה) כִּי אֲבִי־הֶמְּוֹן גֹּיִם נִתְמַקֵּד: הרי הוא אב לכל העולם כולו שנכנסו תחת כנפי השכינה ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ (טט: (אב לצאצאיו ולגרים ולכל העולם, תלמידי אדם, כאן גרי אברהם ושרה הם כבניו. וממעט מירושת הארץ כל מי שלא מבני יעקב)
(דב' תבוא כו,ג) לָתֵת לָנוּ ר' שמעון אומר פרט לעבר הירדן שאת נשלחו מעצמך ומדבריהן (טט: של רבנן) שיהו מביאין מעבר הירדן ומסוריא אבל מעמון ומואב ומצרים ובלבד אין מביאין כל עיקר:

(דב' תבוא כו,ג) לָתֵת - מרכא מרבה, לָנוּ - סלוק מגביל, כעין רבוי הגבלות על הנתינה, להגבילה לגברים ישראלים, להגבילה לעבר הירדן המערבי. מ-[ספרי דב' תבוא רצט] ו-[תו"ת הערה טז] ארבעה פרטים מתמעטים מהנתינה מהכתוב (דב' תבוא כו,ג) כִּי-בְאֵתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ והם: גרים, נשים, עבדים, עבר הירדן המזרחי
אבל ב-[מדרש תנאים] כולל את הגרים להבאת בכורים ולקריאת ודוי בכורים, כי הם כעין צאצאי אברהם אבינו וטעם מלת (כו,ג) אֲשֶׁר קדמא בתפקיד תחלה עשוי לתמוך בלימוד [מדרש תנאים] ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ (טט: תלמידי אדם, כאן גרי אברהם ושרה הם כבניו).
(כו,ג) נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ - דרגא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ואשר על כל אחד חלה אותה הלכה. כאן ע"פ [ספרי] הקבוצה גרים, נשים, עבדים מתמעטים מירושת הארץ, ולפי [מדרש תנאים] רק נשים ועבדים מתמעטים מירושת הארץ ומהבאת בכורים.
(דב' תבוא כו,ג) כִּי-בְאֵתִי אֶל-הָאָרֶץ כִּי-בְאֵתִי - מקף כבורר בין בני ישראל ובין הגרים שהסתפחו לישראל אחרי הכניסה לא"י. לפי [ספרי] הגרים לא קוראים, אבל לפי [מדרש תנאים] הגרים מביאים וקוראים. אֶל-הָאָרֶץ - מקף כבורר בין א"י המערבית ובין עבר הירדן המזרחי, א"י המערבית ביאה וכיבוש ע"פ ה', ואילו עבר הירדן ביאה ונטילה מעצמך. מה שניתן ע"פ ה' החויב בכיורים, נטילה עצמית לא מחויב בכיורים.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תפצית ההשערת: **אנתנ**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"ב ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שפור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שפור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.10 דברים כי-תבוא כו,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים תבוא כו,ה; וענית ואמרת לפניו ה' אלהיך ארמי אבד אבי ונגרד מצרימה ונגר שם במתי מעט ויהיישם לגוי גדול עצום ורב:

[ספרי תבוא פיסקא שא] (כו,ה) וענית ואמרת, נאמר כאן (בודוי בכורים) עניה ונאמר להלן עניה (ע"פ **[ילקוט שמעוני תבוא תתקלח]** הכוונה אל **(דב' תבוא כו,ד)** ועניו הלויים ואמרו אל-קל-איש ישאל קול רם: **ס** ולוים גופייהו מנלן אתיא קול קול ממש, כתיב הכא **(דב' תבוא כו,ד)** קול רם וכתוב התם **(שמ' ית' ט,יט)** משה נדבר והאלהים יענינו בקול: מה להלן בלה"ק אף כאן בלשון הקודש, (ע"פ **[שכל טוב]**) **(שמ' בשלח טו,כא)** עניה = אמירה, לפי זה הכוונה ל-**(כו,ג)** ואמרת דווי ביעור מעשר שני) מה עניה האמורה להלן בלשון הקדש אף עניה האמורה כאן בלשון הקדש מיכן אמרו בראשונה כל מי שהוא יודע לקרות קורא ושאינו יודע לקרות מקרים אותו נמנעו מלהביא התקינו שיהו מקרים את היודע ואת מי שאינו יודע סמכו על המקרא **(כו,ה)** וענית אין עניה אלא מפי אחרים. **(כו,ה) ואמרת לפניו ה' אלהיך ארמי אבד אבי**, מלמד שלא ירד אבינו יעקב לארם אלא על מנת לאבד ומעלה על לבן הארמי כאילו איבדו.

(כו,ה) ונגרד מצרימה, מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם, שמא תאמר שירד ליטול כתר מלכות תלמוד לומר **(כו,ה) ונגר שם** (זמנית), יכול באוכלוסים הרבה תלמוד לומר **(כו,ה) במתי מעט** כענין שנאמר **(דב' עקב יב,ב)** בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שקד ה' אלהיך פכוכבי השמים לרב: **(דב' תבוא כו,ה) ויהיישם לגוי גדול**, מלמד שהיו ישראל מצויינים שם. **(דב' תבוא כו,ז)** וירא את-ענינו **(בבלי יומא עד,ב)** זו פרישות דרך ארץ, כמה שנאמר **(שמ' א,טז)** ויראתו עליהם. **(דב' תבוא כו,ז)** ואת-עמלנו, כמה שנאמר **(שמ' א,כב)** פלטהו הילוד הנארה משליכהו וכלהפת תסיון: רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב.

[רש"י] (דב' תבוא כו,ה) וענית - לשון הרמת קול: **[שפת"ח ט]** אבל אינה מל' ענייה ותשובה שאין תשובה זולת קורא או שואל והכא מי קראו או שאלו מה: **ארמי אבד אבי** - מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי, לבן בקש לעקור את הכל, כשרדף אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאלו עשה, שאומות העולם [עובדי אלילים] חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה [רעה] כמעשה: **[שפת"ח י]** כלומר שמזכיר חסדיו של הקדוש ברוך הוא שנתן להם את הארץ הזאת מזכיר נמי שאר חסדים שעש' עם אבותינו דאל"כ מה ענינו דארמי אובד אבי גבי ביכורים: **[שפת"ח כ]** ר"ל בזה והלא לא האבידו ואם כן מה זה דכתיב אובד דמשמע שהאבידו ויהי' אובד פועל יוצא כאלו אמר מאבד אף שאינו לפי הדקדוק לכן צריך לפרש לפי מדרש רז"ל: **[שפת"ח ל]** רצונו בזה והלא אין הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה למעשה חוץ מבע"ז ל"פ שהעו"א כו' ר"ל אפי' בלא ע"ז ודוקא בישראל הוא כן: **ונגרד מצרימה** - ועוד אחרים² באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים: **[שפת"ח מ]** ר"ל דמשמע מכח זה שהארמי אובד אבי וירד מצרימה וזה אינו ל"פ ועוד אחרים כו' וענין בפני עצמו הוא: **(דב' תבוא כו,ה) במתי מעט** - בשבעים נפש:

הסבר לתבנית הטעמים קדמא ואזלא כעין כללים בהיראות לפני ה' אלקינו.

(כו,ה) וענית ואמרת – קדמא ואזלא בתפקיד המרמז ללמוד בכתוב כעין כלל ופרט בנושא היראות לפני ה' אלקינו שלא בענין קרבנות, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט. (פרט א) **(כו,ה) לפניו ה' אלהיך** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, לקריאה עם פסק ההסבר ע"פ **[יאר הפסיק]** עיין מה שכתבנו לעיל (טז,יא) בשם רבינו בחיי ז"ל, דבעת שאדם עושה מצוה ראוי לו שישמח וירעד וכו'. ולפ"ז הכא שמצוות קריאת פרשת ביכורים היא בזמן שמחה עיין ב-**(כו,יא) ושמחה**, לכן מורה המפסיק שירגיש כמה הוא מרוחק ומופסק ממנו ית"ש, שעי"ז ירגיש את הרעדה. לקריאה עם פסק ההסבר ע"פ **[תורת הפסק, הרב מוריסיאנו]** כתב **[רש"י] (דב' תבוא כו,ה) וענית** - לשון הרמת קול: ואם כן יש לומר שטעם פסק מורה לתת דעת שעומד **לפניו ה' אלהיך**, ואף-על-פי שצריך לומר פרשה זו בהרמת קול אמירתו תהיה רכה (עיין **[זהר ח"ג דף קלב:]** "מה בין דיבור לאמירה, אמירה הוא דלא בעי לארמא קלא"). האמירה הרכה עשויה להיות מפני שעומדים בדין. ככתב **[המתוק מדבש יתרו ע' קמז]** ששורש "אמר" כמתבטא ב: "תאמר לבית יעקב" מסטרא דדינא ע"כ. ולענין **(כו,ה) וענית ואמרת לפניו ה' אלהיך** המשמעות היא שגם בשעת שמחה צריכים לנהוג ביראת שמים כי מודים על העבר ונידונים על בקשתם על העתיד. (המשך לפרט א) (הסבר הלכתי) ובו יש הסבר לקריאה עם פסק ולקריאה ללא פסק ע"פ **[ספרי תבוא פיסקא שא]** כאן הכלל עשוי להיות בנין אב ללמד על איך נאמרים ודוים וההודאות בבית המקדש. וביניהם תיקון שתיקנו רבנן שמפני כבוד הבריות שלא ידעו לקרוא בלשון הקדש ונמנעו מלהביא ביכורים התקינו שיהו מקרים את היודע ואת מי שאינו יודע וסמכו על המקרא **(כו,ה) וענית** אין עניה אלא מפי אחרים.

הסבר לתבנית הטעמים קדמא ואזלא כעין כלל ופרט בענין הלשון (השפה) שבה נאמרים וידוים, הודאות, תפילות לה' אלקינו. נחזור למה שכתבנו בתחילה **[ספרי תבוא פיסקא שא] (כו,ה) וענית ואמרת**, נאמר כאן (בודוי בכורים) עניה ונאמר להלן עניה (ע"פ **[ילקוט שמעוני תבוא תתקלח]**) הכוונה אל **(דב' תבוא כו,ד)** ועניו הלויים ואמרו אל-קל-איש ישאל קול רם: **ס** ולוים גופייהו מנלן אתיא קול קול ממש, כתיב הכא **(דב' תבוא כו,ד)** קול רם וכתוב התם **(שמ' ית' ט,יט)** משה נדבר והאלהים יענינו בקול: מה להלן בלה"ק אף כאן בלשון הקודש. הכתוב **(דב' תבוא כו,ד)** ועניו הלויים משולב ב-**[משנה סוטה פ"ז,מ"ד]** חליצה כיצד? (נאמר שהיבמה החולצת פונה אל דיני בית הדין) **(דב' תצא כה,ט)** וענתה ואמרה ולהלן הוא אומר **(דב' תבוא כו,ד)** ועניו הלויים ואמרו מה ענייה האמורה להלן (בלוים) בלשון הקדש אף כאן (בחליצה) בלשון הקדש ר' יהודה אומר **(דב' תצא כה,ט)** וענתה ואמרה פכה עד שתאמר בלשון הזה: המשנה הזאת הביאה אותנו לגלות את המשנות הבאות הנמצאות לפני **[משנה סוטה פ"ז,מ"ד]**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט"ט, ש"פ; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – א – תשפ"ג; תפצית ההשפעות; אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפוט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק-ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול' – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקורה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[משנה סוטה פ"ז, מ"א] [*] אלו נאמרין בכל לשון (א) פרשת סוטה (ב) וידידי מעשר (ג) קריאת שמע (ד) ותפלה (ה) וברכת המזון (ו) ושבועת העדות (ז) ושבועת הפקדון;
[משנה סוטה פ"ז, מ"ב] [*] ואלו נאמרין בלשון הקודש (א) מקרא בכורים (ב) וחליצה (ג) ברכות וקלות (ד) ברכת כהנים (ה) וברכת כהן גדול (ו) ופרשת המלך (ז) ופרשת עגלה ערופה (ח) ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם:

(כוה) וענית ואמרת – קדמא ואולא בתפקיד המרמז למדוד על כלל האמירות הוידויים וההודאות (פרט א בכלל ופרט) **(כוה) לפניו ה' אל ה'יה** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע, בקריאה עם פסק מלמד **(כוה) וענית ואמרת** **(כוה) לפניו** על קריאות בלשון הקדש שהן לא לפני ה' אלקינו במקדש אלא לפני ה' בגבולין; (ב) וחליצה (ד) ברכת כהנים (ז) ופרשת עגלה ערופה (ח) ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם. אפשר שטעם מונח של **(כוה) לפניו** מרמז לדרוש את התבנית מונח רביע של **(כוה) ה' אל ה'יה** בתפקיד של לפחות ארבעה דברים ואלו הן הקריאות האלו. וקריאות בכל לשון שלא לפני ה' אלקינו במקדש אלא לפני ה' בגבולין (ג) קריאת שמע (ד) ותפלה (ה) וברכת המזון (ו) ושבועת העדות (ז) ושבועת הפקדון; אפשר שטעם מונח של **(כוה) לפניו** מרמז לדרוש את התבנית מונח רביע של **(כוה) ה' אל ה'יה** בתפקיד של לפחות ארבעה דברים ואלו הן הקריאות האלו. כאן ההדרכה לקיום מצות **(שמ' בא יגה) והגדת לבנך** הגדה של פסח, בכל לשון, שהכתוב הבא בפסוק **(דב' תבוא כוה) ארמי אבד אבי** והפסוקים הבאים מהווים את סיפור שיעבוד מצרים שבהגדה.

בקריאה ללא פסק (כוה) וענית ואמרת לפני ה' אל ה'יה אלו האמירות הוידויים וההודאות והתפילות הנאמרים במקדש.

(פרט ב בכלל ופרט) **(דב' תבוא כוה) ארמי אבד אבי ונרד מצרימה** – למשל בברכה "אמת ויציב" אחרי קריאת שמע של שחרית קודם מזכירים את ישועות ה' לישראל "אמת ממצרים גאלתנו" ואחר כך "על זאת שבחו אהובים". בהסבר כזה (פרט ב) הישועה הוא בעצם הפרט הראשון, ו-1 (פרט א) ההודאה הוא בעצם הפרט השני. אפשר שהשני בסדר קשור למשפטי הטעמים שתבנית הטעמים מונח לגרמיה מונח רביע מקדימה לזקף-קטן, ובפסוק זה מודגם סדר זה המשנה את סדר התכנים.
(פרט ב בכלל ופרט) **(דב' תבוא כוה) ארמי אבד אבי ונרד מצרימה** ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים כאן בין סלוק ובין אתנח, בתפקיד הקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה. כפרשו **[רש"י]** ו-**[שפת"ח י - מ]** (בתפקיד דבר החוזר וקורה) לבן הארמי בקש במחשבה לעקור את עם ישראל, אחריו אומות העולם בקשו במחשבה ובמעשה לעקור את עם ישראל, והקב"ה בכל רעה מאומות העולם (א) חושב לאומות העולם מחשבה רעה כמעשה (ב) בחסדיו מצילנו מידם

(דב' תבוא כוה) ונרא את ענינו ואת עמלנו – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. כל אחד מישראל סבל אותם תלאות במצרים.

(דב' תבוא כוה) וננר שם – זמנית ומה הייתה מטרת העבודה במצרים העוני והעמל? **(כוה) וננר שם** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, באו מעטים, והם ובניהם הרבים מטרת מגוריהם ועבודתם האמיתית הייתה להכשירם לקבלת עול מלכות שמים, קבלת התורה שבכתב ובעל-פה בזכות ליקוט הניצוצים הקדושים שהתפזרו בארץ מצרים בשבירת הכלים ואחרי חטא אדם הראשון

(דב' תבוא כוה) במתי מעט – בשבעים נפש; **(כוה) במתי מעט** – מונח מרבה, אתנח מגביל. בסה"כ רבוי הגבלות שהטיל יעקב על בניו כדי לא להתבלבל במצרים.

דברים תבוא כוה; ונרעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה:

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כוה) ונרעו אתנו המצרים כמה שני' (שמ' ה, כג) ומאז פאתי אל-פרעה לנבך בשמך הרע לעם הגה (המדרש לא מביא את סיפא ונצל לא-הצלת את-עמך: כי כאן דורש את ההרעה המצרית וכהקש ממנה להתנהגות אומות העולם המשעבדות את ישראל) (דב' תבוא כוה) ויענונו כמה שני' (שמ' א, יא) וישמו עלינו שרי מסים למען ענתו פסגלתם: (דב' תבוא כוה) ויתנו עלינו עבדה קשה: כמה שני' (שמ' א, יג) ויעבדו מצרים את-בני ישראל בפרך:

(דב' תבוא כוה) ונרעו אתנו המצרים – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה.

(א) כל מצרי וכל מי שלא מישראל הרעה לישראל כמו שנאמר במכת בכורות **(שמ' בא יאה) ומת כל-בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על-כסאו עד בכור השפחה אשר אתר הרתים וכל בכור בהמה:**

(שמ' בא יב) (כט) ויהיו בחצי הלילה וה' הך כל-בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על-כסאו עד בכור השבאי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה:

(ל) **ונקם פרעה לילה הוא וכל-עבדיו וכל-מצרים ונתתי צעקה גדלה במצרים בראיין בית אשר איר-שם מת:**
(ב) כל מצרי גרם או ניסה לגרום לפגימה ברוחניות של ישראל, לעשותם רעים.

(דב' תבוא כוה) ויענונו – אתנח מגביל כגון שלא עבדו בשבת מהשתדלות משה כבן בת פרעה מפרעה

(דב' תבוא כוה) ויתנו עלינו – מרכא טפחא, בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שהמציאו לישראל מינים רבים של עבודות, קשות וקלות, **[מסיקתא וזרתא (לקח טוב) תבוא דף מו עמוד א]** שהיו מחליפין עבודות האנשים לנשים ושל נשים לאנשים:

(דב' תבוא כוה) עבדה קשה – מרכא סלוק, מרכא מרבה סלוק מגביל, צ"ע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוותי האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מוציא; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשורה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מנצח מסוים; **מקח** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1. זקף-קטן** – **2. זקף-גזול**; **3. רביע** – **4. מונה רביע** – לפחות ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** = **גרש** = **גרשימ** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה; **שכחה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 דברים כי-תבוא כו,א (התשפ"א)

דברים כי-תבוא כו,ח: ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרכא גדל ובאתות ובמפתים:

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך (=נביא, או לא בתחילה ואח"כ הנהיגם ע"י מלאך) ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו: **(כו,ח) ביד חזקה ובזרע נטויה** – מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מנצח מסוים; **מקח** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1. זקף-קטן** – **2. זקף-גזול**; **3. רביע** – **4. מונה רביע** – לפחות ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** = **גרש** = **גרשימ** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה; **שכחה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך (=נביא, או לא בתחילה ואח"כ הנהיגם ע"י מלאך) ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו: **(כו,ח) ביד חזקה ובזרע נטויה** – מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מנצח מסוים; **מקח** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1. זקף-קטן** – **2. זקף-גזול**; **3. רביע** – **4. מונה רביע** – לפחות ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** = **גרש** = **גרשימ** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה; **שכחה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

עיקרי **[זוהר שמות בא מאמר ויהי בחצי הלילה אות קיט, עם פירוש הסולם]**
(קיט) שלוש מניעות, שלושה קשרים הטילו המצרים על ישראל: בכור פרעה, בכור שפחה הכולל בכור השבי, בכור בהמה, למנוע מהעובדים למצרים לצאת לחירות לעולם.
(קכ) ... ובזה נראה הגבורה והשליטה של הקדוש ברוך הוא. וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא היה הכח והגבורה של הקדוש ברוך הוא, כי מלכי העמים וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את ישראל מן העבדות, כי פתח הקשרים שלהם ושבר כל אלו הכתרים הנ"ל של בכור השבי, כדי להוציאם לחירות. על זה כתוב, **(ירמיהו יז; י) מי לא יראך מלך הגוים וגו'.**
(קכא) בכה ר' שמעון והר"ם קולו ונאנת. אמר, בכור דבק נמצא. אתם חושבים במה שהתדבק הקדוש ברוך הוא ושבת את עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים, שכתוב, **(דב' וא' ה,ו) אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצִאתִיךָ מֵמִצְרָיִם.** **(דב' ראה טז,ט) הוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מֵמִצְרָיִם לֵילָה: (דב' וא' ה,ט) וַיִּצְאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשֵּׁם בְּגֵד חֲזָקָה וּבְזַרְע נְטוּיָה. (שם' בא יב,יז) הוֹצִאתִי אֶת־צְבָאוֹתֶיךָ מֵמִצְרָיִם (שם' בא יג,ג) זָכֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאֶתְּם מִמִּצְרָיִם מִבֵּית עֲבָדִים בְּיַד חֲזָקָה וּבְזַרְע נְטוּיָה. (דב' וא' ד,לז) וְחֶטְאֵךְ כִּי אָהַבְתָּ אֶת־צְבָאוֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחַס הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם: וְחַמְשִׁים פַּעַם נִזְכַּרְתָּ יְצִיאַת מִצְרָיִם בַּתּוֹרָה. אֲפֶשֶׁר לְהַסְבִּיר שֶׁכֵּל אִיזוֹכֹר שֶׁל יְצִיאַת מִצְרָיִם הוּא כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּדְרַגַּת טוֹמָאָה אֲלֵיהֶם (דב' תבוא כו,ו) וַיִּרְעוּ אֲתַנּוּ הַמִּצְרָיִם עַד שֶׁיִּצְאוּ מִמִּצְרָיִם וְעַל דַּלְגָּה אַחַת שֶׁל טַהֲרָה. (קכב) ומשיב, אלא למדנו. עשרה כתרים, דהיינו ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה. וכולם סתומים בשלשה קליפות אלו שאמרנו, שהם בכר פרעה בכור שפחה בכור בהמה, ושלושה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו שישראל לא יצאו מן שעבודם לעולם.**

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך (=נביא, או לא בתחילה ואח"כ הנהיגם ע"י מלאך) ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו:

מנצח **[מדרש תנאים]** עשוי היה ללמוד מהתוכן **(כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים** מסקנה שהקב"ה בעצמו הוציאנו ולא ע"י שליח?
(דב' תבוא כו,ב) לְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁיתוֹ כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה הַבִּיא הָרֵב שְׁלוֹם הַמְאִירִי הַיְיֹו (התשפ"א) בשם [אמרי נועם, הרב מאיר הורוויץ, הרבי מדיז'קוב] שהבאת בכורים הוא תיקון לחטא אדה"ר אשר אכל פרי של שבעת המינים קודם הזמן. טט: אפשר שלכך תרמו תבנית טעמי המקרא של **כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה** – מונה רביע בתפקיד לפחות ארבע, בהסבר ע"פ פנימיות התורה.
ועוד הביא הרב שלום המאירי ה"ו בשם **[תורת משה, החת"ם סופר]** שאדה"ר חטא באכילה של פרי עץ הדעת שהיה תאנה, חטה, אתרוג, יין (גפן), טט: אפשר שלכך תרמו תבנית טעמי המקרא של **כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה** – מונה רביע. מונה כמרבח עוד רביע בתפקיד ארבעה דברים, בהסבר ע"פ פנימיות התורה.
מחטא האכילה המוקדמת, אדה"ר גורש מגן-עדן, ירד למצרים בלי חוה ובמעשיו שם אבד נשמות אשר נשבו ע"י הבן בלעיל הס"א. בבית בין הבתרים (בר' לך) ה' גזר על בני אברהם לרדת לארץ לא להם בעל כרחם והסתיר את הסיבה של גאולת הנשמות שאבדו ועוד ניצוצין קדושים. לבן הארמי גרם לחלוקי דעות בין בני לאה ובני רחל וזמה הורד יוסף הצעיר למצרים במקום יעקב אביו הזקן. ואח"כ ירדה משפחת יעקב למצרים. בוידוי הביכורים **(דב' תבוא כו,ח – ח)** מספרים בתמציתיות את סיפור הירידה והודיה על ההצלה ע"י ה' בעצמו. פסוקים **(דב' תבוא כו,ח – ח)** מהווים את מרכז ה-**[הגדה של פסח]** ומהן מסתעפות דרשות אחרות אשר שולבו ב-**[הגדה של פסח]**. יעקב ובניו ירדו בעל כרחם למצרים בשליחות ה' לגאול נשמות וניצוצין קדושים, והמצרים הרעו את ישראל, וכך הכשירו אותם להיות לומדי תורה (מקור בספרים אחדים) ולכן מי שגזר את גזרת הירידה שמר הבטחתו לאבות והוציא בעצמו את שליחיו.

[דבש לפי מערכת כ אות יג] וכתבו רבני אשכנז ז"ל דהיו צריכים לישב ת"ל שנים במצרים כמספ' ה' [פעמ'] אלהים ונהפכו לשמות הוי"ה רחמים וזה רמוז בתיבת כיוור ר"י כ"ו שישבו ר"י שנים כי מספר כ"ו ריחם עליהם ושם אלהים דין נעשה הוי"ה רחמים. זה מלמד כי שם הוי"ה בתורה מיצג מידת רחמים (תפארת) מעשר הספירות דאצילות (ששבע התחתונות נקראות מידות).

אפשר היה להסביר שכאן שם הוי"ה ה' מוטעם פשטא ויהיה כמו מלת **אֲנִכִּי** ב-**(שם' ית' כ,א) אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצִאתִיךָ מֵמִצְרָיִם** **מְצָיִם** – בטעם עליון פשטא, המרמז לקב"ה בעצמו אלא שבתורה יש 184 מופעים כאלה, ויש 154 מופעים מהפך פשטא, כאשר שם הוי"ה מוטעם פשטא. ולא נדרש בהם הקב"ה בעצמו.
לכן מוצע לומר כמסקנה מ-**[זוהר שמות בא מאמר קיט]** שהלימוד הוא כלהלן.

(דב' תבוא כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. **(לימוד א)** כדי לצאת ממצרים הבורא היפך את ההתנהלות של מצרים בכשפים ועקר את הקשרים הכישופיים המונעים יציאה ממקורם בעשר הספירות של הקליפות. הבורא הפעיל נגדם את עשר הספירות דקדושה באצילות שהן מאוחדות בבורא, לכן במשל זה נחשב שהקב"ה בעצמו פעל ביציאת מצרים להפוך ולהכניע שליטת עשר ספירות של הקליפות. **(לימוד ב)** אפשר שהלימוד השני הוא שלא יכול שליח שמקורו הרוחני בעולמות שמתחת לעולם האצילות לפעול לעקירת מניעות שמקורן בעשר ספירות דקליפות שהן היפוך עולם האצילות.

(דב' תבוא כו,ח) ויוצאנו ה' ממצרים – מהפך פשטא זקף-קטן **ביד חזקה ובזרע נטויה** – מהפך פשטא מונה זקף-קטן, פעמיים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשפ"א – תפצת ההשערת: אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאנתנה) מרמז לכעין הקש, בזכות זכרון ברית ה' עם כל אחד משלושת האבות, יגאלנו כנאמר (מיכה ז,ט) **פִּימִי צִאתָה מֵאַרְצָךְ מִצְרַיִם אֲרָאָנוּ נִפְלְאוֹת:**

המדרש והזוהר מתרכזים על ההצלה של ישראל ממצרים ע"י הבורא ית"ש. ברגעי ההצלה נדחים הקשיים שבדרך מהנושא. אבל **[העמק דבר]** מלמד על הקשיים בדרך לישועה, ועל המיתה המתמדת של המצרים כדי להרתיעם מלפגוע בישראל הגרים בעל כורחם במצרים.

[העמק דבר] (דב' תבוא כו,ח) בְּיַד חֲזָקָה. זה הדבור, פ"י שהיה בשעת החשך במצרים דבר על רשעי ישראל שלא רצו לצאת, וזהו משמעות (כו,ח) **בְּיַד חֲזָקָה** בעל כרחם, כלשון הכתוב **(יחזקאל כ,ג) אִם-לֹא בְּיַד חֲזָקָה וּבְנִרוֹעַ נְטוּיָה וּבְחֶמְהָ שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם:** (כו,ח) **וּבְנִרוֹעַ נְטוּיָה.** זו החרב, שהיה בין מכה למכה, וכדאי' ב-**[רבה פ' וארא]**, שהיה מיתה משמש בין מכה למכה, ולמד מדכתיב בצפרדע ונגף, והיה זה כדי שלא ינוחו ויתאספו לאבד את ישראל בבת אחת, בראותם כי יד ה' קשה. וכל זה מבואר ע"פ **[מכילתא פ' בשלח]** עה"פ **(שם' בשלח יד,ל) וַיֹּשַׁע ה' בְּיָמֵם הַהֵוא אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם,** כאדם שאוחז את הצפור בידו, שאם רצה ביד הוא חונקה, וכאדם שהוא שומט את העובר ממעי הפרה, ומבואר בס' שמות ו' ל: **(כו,ח) וּבְמִכְרָא נָדַל.** זו גלוי שכינה, שהיה בשעת יציאת מצרים, והגביה את דעתם ונפשם:

(כו,ח) וּבְאִתּוֹת. זה המטה, שנוצר ביחוד לזה התכלית, וכדאי' בפ' מקום שנהגו [נ"ד א'] עשרה נבראו כערב שבת בין השמשות, ומזה הוכחה כמה גדול מעלתם של ישראל: **(כו,ח) וּבְמִפְתָּיִם.** אלו עשר מכות כמשמעו, **[חזקונין] (כו,ח) וּבְמִכְרָא נָדַל** גדל כתרגומו ובחזונו רבא כדכתיב **(דב' תבוא ט,ב) הַפְּסוֹת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֵיהֶם הָאֵתָהּ וְהַמִּפְתָּיִם הַגְּדֹלִים הָהֵם:**

(דב' תבוא כו,ח) בְּיַד חֲזָקָה וּבְנִרוֹעַ נְטוּיָה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, לימוד אחד מהפשט הוא כנגד מצרים, היפוך מהפשט הוא כנגד רשעי ישראל כנאמר **(יחזקאל כ,ג) אִם-לֹא בְּיַד חֲזָקָה וּבְנִרוֹעַ נְטוּיָה וּבְחֶמְהָ שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם:**

דברים כי-תבוא כו,ט: וַיִּבְאֲנוּ אֶל-הַמִּקְוִים הַנֶּה וַיִּתְּוֶן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

ה' בחול המועד פסח, י"ז ניסן התשע"ו, מתוך לימוד הדף היומי בבבלי ב"ב פא,א **[בבלי בבא בתרא פא,א] מתני'** הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו – הרי זה לא קנה קרקע, רבי מאיר אומר: קנה קרקע. הגדילו – לא ישפה, והעולה מן הגזע – שלו, ומן השרשים – של בעל הקרקע, ואם מתו – אין לו קרקע. קנה שלשה – קנה קרקע; הגדילו – ישפה, והעולה מן הגזע ומן השרשין – שלו, ואם מתו – יש לו קרקע.

גמ' התם: הקונה שני אילנות בתוך של חבירו – מביא ואינו קורא, ר"מ אומר: מביא וקורא. אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק. ממאי? מדקתני משנה יתירא, מכדי תנא ליה דיש לו קרקע, פשיטא דמביא וקורא! אלא ש"מ: מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק. והא כתיב: **(דב' תבוא כו,ג) אֲשֶׁר תִּבְיֵא מְאַרְצְךָ!** ההוא למעוטי חוצה לארץ. והא כתיב:

(שם' מש' כג,ט) אֲדַמְתָּהּ! למעוטי אדמת עכו"ם. והכתיב: **(דב' תבוא כו,ג) אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי!** דיהבת לי זוזי וזבני בהו. **[רשב"ם בבלי ב"ב פא,א] למעוטי אדמת עכו"ם** – שאם יש לו לעכו"ם קרקע בארץ ישראל ולקח ממנו פירות אין מביא מהן בכורים ונראה בעיני דהכי גרסינן והכתיב אדמתך אדמתך שני פעמים כתיב **(שם' מש' כג,ט) רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדַמְתָּהּ (שם' תשא לז,כו) רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדַמְתָּהּ** בספר ואלה שמות בואלה המשפטים ובכי תשא וקמשני חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר שהרי הגר עצמו מן המביאין ולא קורין הוא כדתנן במסכת בכורים (פ"א מ"ד) שאין יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ואתא האי קרא למעוטי דהקונה מפירות קרקע שלו לא מביא ולא קורא.

[תוספות בבלי ב"ב פא,א] ההוא למעוטי אדמת עכו"ם – תימה לרשב"א אמאי איצטרךך הא לר"מ יש קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין בתים לעכו"ם בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ומפרש בגמ' (שם כא.) מאי ואין צריך לומר שדות דמפקיע להו ממעשר נמי ונראה לר"י דדלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכתי דיש קנין מיהו אומר רשב"א דהיא דע"ז (דף כא. ושם) יש לומר אפי' כמאן דאמר אין קנין ושם מפורש.

הרב מיכל זילבר הי"ו מסביר **חד למעוטי אדמת עכו"ם** היא שיטת ר' מאיר שנכרי בעל קרקע בארץ-ישראל מפקיע אותה מהבאת ביכורים וממעשר (וכנראה מכל מצוות התלויות בארץ). אפשר כי השורש לכך נמצא בתבנית הטעמים של סוף הפסוק הקודם לפסוק **(דב' תבוא כו,ג) אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי** והוא **(דב' תבוא כו,ט) וַיִּבְאֲנוּ אֶל-הַמִּקְוִים הַנֶּה וַיִּתְּוֶן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:** ארץ-ישראל ע"י קנין נכרי בה.

על הנדרש בגמרא **למעוטי אדמת עכו"ם**. והכתיב: **(דב' תבוא כו,ג) אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי!** דיהבת לי זוזי וזבני בהו. **אֲשֶׁר-נִתְּתָה** – מלת אשר מרבה, טעם מקף כרב-מצב הנתינה של הפירות (א) מאדמה שנתן ה' למביא (ב) מכסף שנתן ה' לישראל וקנה אדמה או קנה פירות. **אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי** – מרכא טפחא, כקבוצת פרטים העשויה להתרחב, יתור לרבות על אדמה שנתן ה' למביא פירות מאדמה שקנה וגם כסף לקנות פירות מאנשים אחרים. אלא שאין מביאים ביכורים מפירות שגדלו באדמת נכרי בארץ-ישראל. המלים **אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי** נמצאות גם ב-**(מ"א ט,יג) וַיֹּאמֶר מֶה הָעֵרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי אֶתִי.** אלה דברי חירם מלך צור למלך שלמה שנתן לו חלק מארץ-ישראל בתשלום על אספקת עצים ואומנים לבנין בית המקדש. חירם מזלול במתנה היקרה הזאת. ויש להעיר שתבנית הטעמים של **(מ"א ט,יג) וַיֹּאמֶר מֶה הָעֵרִים הָאֵלֶּה** זקף-גדול ... זקף-קטן מלמדת בתורה על שני גדול מהדרך הטבעית. שדרוש שני גדול לתיקון משהו. התעוררות מלעילא כדי לגרום להתעוררות דלתתא כדי לגרום להתעוררות דלעילא. תבנית הטעמים מלמד על זעקת הכתוב על הפקעת חלק מארץ-ישראל ממצוות התלויות בארץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצואתו האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח – כד' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול; 3: רביע; 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה – שכהה; פאר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.12 דברים כי-תבוא כו,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים כי תבוא כו,ב: וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשִׁמְתָּ בְּכַנְיָא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁבוֹת שְׁמוֹ שָׁם:

יירושלמי ביכורים פ"א,ה"ג (וילנא ב,ב) חייטים ושעורים בלבד (?) תלמוד לומר (דב' תבוא כה,ג) פְּרֵי אֲדָמָתְךָ ריבה. וריבה את הכל. נאמר כאן ארצך (דב' תבוא כו,ב) מֵאַרְצְךָ ונאמר כאן (דב' עקב ח,ח) אֲרֶץ חֲשֵׁה וְשִׁעֲרָה וְנָפְן וְהָאֵהָרָה וְרִמְזוּן אֲרֶץ-רֵיט שְׁמוֹ יְרֻבְשׁ: מה ארץ שנאמר להלן בשבעת המינים הכתוב מדבר אף ארץ שנאמר כאן בשבעת המינים הכתוב מדבר.

הלימוד " ריבה. וריבה את הכל " הוא מידה (יח) מ(לב) מידות "מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל" ולזה נמצא בכתובים אחרים תבנית טעמים אחרת כנאמר (שמ' מש' כו,ב) רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ – מונח זקא-קטן במלה אחת, וכתוב שבו מלת רֵאשִׁית שאפשר להקיש אותה לכתוב (דב' תבוא כו,ב) וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ ולהביא עמה הלמוד מ- אֲדָמָתְךָ ריבה. וריבה את הכל.

ינאר הפסיק, הרב י"א שפירא זצ"ל [מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה מצוה זו מבואר ב- **ביכורים פ"ג מ"א**] דכשוראה הפרי שבכורה או שלא נגמרה כורך עליה גמי ומקדשה לביכורים, ומדויק המפסיק, דמרמזו שמופסק עדיין מפרי גמורה. ...

ולפי דרשת חז"ל גם הכא הביאור **כָּל-פְּרֵי** היינו המשובחים שבהם ע"י ב- **[מנחות פד,ב]**, שאין מביאין ביכורים לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ועוד שאינם משובחים, והפסיק מורה דשתי המלים **מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל** המה שני פרטים בהמצוה, **מִרְאשֵׁית** (מהתהוות הפרי אף שלא בשל) ו**מן המובחר** ובלי המפסיק אפשר לומר **מִרְאשֵׁית כָּל** של כל הפירות איזה שהיא.

הסבר טט: (דב' תבוא כו,ב) וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה – גרשיים מונח פסק (מונח לגרמיה) מקף מונח רביעי, בד"כ בקריאה ללא פסק כעין יצא מהכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל. בהסבר שמלמד על עצמו, מי ומהיכן מביא, ומי ומהיכן לא מביא.

(דב' תבוא כו,א) וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבַּת בָּהּ: (דב' תבוא כו,ב) וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ כעין מידה י"א מל"ב מידות סודר שנחלק. בקריאה עם פסק מצרף ירושה וישיבה עפ לקיחה מראשית – אלו הביכורים מגידולי אדמה השייכת למביא.

ועוד בקריאה עם פסק (דב' תבוא כו,ב) מִרְאשֵׁיתוֹ – מונח לגרמיה עשוי ללמד הנאמר **[משנה ביכורים פ"א מ"א]** שאינן מביאין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או של רבים וכן (ולפהך) המברך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע ה"ז אינו מביא. טעם פסק כרומוז לפירות עד גבול חלקת המביא.

בקריאה (דב' תבוא כו,ב) מִרְאשֵׁית – מונח ללא פסק ירמז לתוספת ועיטור בכורים הבאים משבעה המינים ומתקדשים. **[רמב"ם הל' ביכורים פ"ב,ה"ח]** הפריש בכוריו וחזר והוסיף עליהן או עטרן הרי התוספת בכורים, בד"א כשהביא מא"י אבל אם הביא מעבר הירדן או מסוריא אינה בכורים, ואף על פי שאינה בכורים אינה נאכלת אלא בטרהה ואין מעטרין את הבכורים בכ"מ אלא משבעת המינים.

(דב' תבוא כו,ב) כָּל-פְּרֵי – מקף כבורר בין פרי משובח ממקום גידול משובח לאותו פרי ובין פרי שאינו משובח (דב' תבוא כו,ב) כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה – מונח רביעי, מרמז לחמישה המינים זית, תמר, גפן, תאנה, רמון המתרבים על חטה ושעורה

הנלמדים בירושלמי מ- (דב' עקב ח,ח). ואפשר ע"פ **[מדרש תנאים]** (דב' תבוא כו,ב) מֵאַרְצְךָ ר' אומ' ... בארץ של חמשת עממים שהיא משבעה תבנית טעמים מיוחדת במינה

(דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר – קדמא **תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ** – דרגא תביר אֲשֶׁר – קדמא ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ – דרגא תביר מרכא טפחא (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר – קדמא כתנאים מוקדמים להבאת בכורים ולקריאת הודוי **תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ** – דרגא תביר (ראה להלן),

[תנאי א] ע"פ **[מדרש תנאים]** (דב' תבוא כו,ב) מֵאַרְצְךָ להוציא שאר כל הארצות: ר' אומ' ... בארץ של חמשת עממים שהיא משבעה. אבל בהמשך לומד זאת מהחלק הבא בפסוק.

[תנאי ב] מלת **מֵאַרְצְךָ** וטעמה תביר וגם **מ** – מ"ם השימוש מרמזים למעט ב- **אַרְצְךָ** ממעטים מלהביא את אלו שהארץ אינה שלהם כנאמר ב- **[מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דכספא פרשה כ]** (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ להוציא ארסיין וחכורות והגולן והסקריקון; וב- **[ספרי דברים כי תבוא פיסקא רצז]** לומד זאת מ- (דב' תבוא כו,ב) וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה, שנאמר (שמ' כג,ט) רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ . **[תנאי ג]** יכול אתה מביא כל זמן שאתה קורא (?) תלמוד לומר (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ. כל זמן

שהם מצויים על פני ארצך. יכול שאתה קורא כל זמן שאתה מביא (?) תלמוד לומר (ע"פ **[מדרש תנאים]**) (דב' תבוא כו,ה) וְאֲמַרְתָּ (דב' תבוא כו,א) וְשִׁמְתָּ, אין קריאה אלא בשעת שמחה כשתמצא אומר מעצרת ועד החג מביא וקורא מהחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא רבי יהודה בן בתירה אומר מביא וקורא.

(דב' תבוא כו,ב) תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ – דרגא תביר, התבנית אינה מסתימת בטפחא או במרכא טפחא, מוצע לומר שבהעדר טפחא מרמז לנאמר ב- **[מדרש תנאים]** ש-מהחג ועד חנוכה מביא (כי פירות (עדיין) מצויים על פני ארצך) ואינו קורא כי אינו זמן שמחה.

[מדרש תנאים לדברים (הופמן)] (דב' תבוא כו,ב) (דב' תבוא כו,ב) וְלִקְחֶתָּהּ מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה פרט לעריסין ולחכורות ולסקריקון ולגולן שאין מביאין בכורים משום אותו הטעם שני' (שמ' כג,ט) רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ: (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ יכול את מביא כל זמן שאת קורא (?) ת"ל (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ כל זמן שאת קורא: (?) ת"ל (דב' תבוא כו,ה) וְאֲמַרְתָּ (דב' תבוא כו,א) וְשִׁמְתָּ אין קריאה אלא בשעת שמחה כשתמצא אומר מעצרת ועד החג מביא וקורא מהחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא: ד"א (דב' תבוא כו,ב) מֵאַרְצְךָ שומע אני מכל הארצות במשמע הרי את דן נאמר כאן ביאה (תִּבְיָא) ונאמר להלן (שמות יג ה) ביאה מה ביאה שני' להלן להוציא שאר כל הארצות אף ביאה (תִּבְיָא) שני' כאן להוציא שאר כל הארצות:

ר' אומ' נאמר כאן ארץ (מֵאַרְצְךָ) ונאמר להלן (שם) ארץ מה ארץ שני' להלן בארץ של חמשת עממים שהיא משבעה ממקום אחד הכת' מדבר אף ארץ (מֵאַרְצְךָ) שני' כאן בארץ של חמשת עממים שהיא משבעה ממקום אחד הכת' מדבר: (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ להוציא את של חוצה לארץ: ד"א (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ פרט לנוטע בתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או לתוך של רבים ולמברך בתוך של רבים לתוך שלו או מתוך של יחיד לתוך שלו והנוטע לתוך שלו והמברך לתוך שלו ודרך הרבים ודרך היחיד באמצע שאינו מביאין ומאיזו טעם אינו מביא משום שני' (שמ' כג,ט) רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ עד שיהיו כל הגידולין מ- אֲדָמָתְךָ: (דב' תבוא כו,ב) וְשִׁמְתָּ בְּכַנְיָא מלמד שטעונון כלי: (דב' תבוא כו,ב)

וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בו זה שילוי ובית עולמים:

הסבר בדרך פנימיות התורה **[דבר מלכות התשפ"א]** שלמות מצוות הבאת בכורים בכלי של ענפי ערבה כלי נמוך שאין נמוך ממנו. אפשר שזה מרומז בפעמיים דרגא תביר (דב' תבוא כו,ב) תִּבְיָא מֵאַרְצְךָ – דרגא תביר, (דב' תבוא כו,ב) אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ – דרגא תביר מרכא טפחא, ירידה אחר ירידה עד נמוך שבנמוך כי שלמות מצוות היא הבאת בכורים בכלי של ענפי ערבה כלי נמוך שאין נמוך ממנו. ואם זה בזמן שמחה קורא ודוי הבאת בכורים שקב"ה המרום מקרבנו השפלים אליו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצואת האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: מפצת ההשערה; אנתח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשירה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות ... זקף-קטן ... זקף-קטן ... בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שנויר, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שנויר, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(דב' תבוא כ"ב), אַשְׁר – קדמא, ה' אֶלְתִּירָה נְתַן לָךְ . (דב' תבוא כ"ב), אַשְׁר – קדמא, הבאה שקדמה לזמן עצרת (= חג הביכורים, חג שבועות) אינה מתקבלת [משנה ביכורים פ"א מ"ג] אין מביאין בכורים קודם לעצרת שנתאמר וחג הקציר בכורי מעשיך, ואם הביא אין מקבלין ממנו אלא יניחם שם עד שתבוא עצרת ויקרא עליהן. (א) ה' אֶלְתִּירָה נְתַן לָךְ – דרגא תביר מרכא טפחא, כקבוצת פרטים שחל עליהם אותו ענין או הלכה, מרחיב אַרְצָךָ וממעט בהרחבה מהיכן מביאים בכורים וזה מתואם עם [משנה מסכת כלים פ"א מ"ו] עשר קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאים כן מכל הארצות:
(ב) [משנה ביכורים פ"א מ"א] יש מביאין בכורים וקורין מביאין ולא קורין ויש שאינן מביאין אלו שאינן מביאין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או של רבים וכן (ולהפך) המברך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע ה"ז אינו מביא רבי יהודה אומר כזה מביא:
[מ"ב] מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר (שמ' מש' כ"ב), רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ עד שיהיו כל הגדולין מאדמתך האריסין והחכורות והסקריקין והגזלן אין מביאין מאותו הטעם משום שנאמר (שמ' מש' כ"ב), רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ:
[מ"ג] אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינם מן המובחר אין מביאין בכורים קודם לעצרת וגו'

[בבלי בבא בתרא פא,א] (דב' תבוא כ"ב), תְּבִיא מֵאֲרָצְךָ ההוא (מלת מארצך) לַמְעוּטֵי חוּצָה לֵארוּץ. הַכְּתוּב מִלְמַד אֶת הַפֶּשֶׁט. לַמְעוּטֵי [רמב"ם הלכות ביכורים פ"ב,ה"א] מצות עשה להביא בכורים למקדש, ואינם נוהגין אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד שנאמר (שמ' מש' כ"ג,ט), רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ, ומביאין בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג ומסוריא, שהקונה בסוריא כקונה בירושלים [אבל עמון ומואב ובבל] אף על פי שהן חייבין בתרומה ובמעשרות מדבריהם אין מביאין מהן בכורים ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים.
מ- לַמְעוּטֵי [רמב"ם שם] נסביר (דב' תבוא כ"ב), אַשְׁר – קדמא, ה' אֶלְתִּירָה נְתַן לָךְ – תבנית טעמים הרומזת לשתי הלכות, (הלכה א) מתבנית הטעמים דרגא תביר מרכא טפחא, כקבוצת פרטים שחל עליהם אותו ענין או הלכה, מביאים בכורים מפירות משובחים משבעת המינים, ממקומות משובחים מארץ-ישראל, ומביאין בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג ומסוריא, (הלכה ב) אֶלְתִּירָה נְתַן לָךְ – תביר מרכא טפחא, לא מביאים / לא מקבלים ביכורים שאינם משובחים וממקומות לא משובחים בארץ ישראל ולא מביאים ביכורים מ-עמון ומואב שבעבר הירדן המזרחי ולא מ-בבל. ולא מהברכה ל/מ-אדמה שאינה שלו או תחת דרך שאינה שלו, ולא מאדמה שאינה שלו.

דברים כי-תבוא כ"ד: לא-אכלתי באני ממונו ולא-בערתי ממונו בטמא ולא-נתתי ממונו למת שמעתי בקול ה' אלהי עשיתי ככל אשר צויתני:

[ספרי דברים פרשת ראה פסקא עב] (דב' תבוא כ"ב), מַעֲשֶׂךָ או (דב' ראה י"ז), מַעֲשֶׂךָ, אין לי אלא טהור טמא מנין תלמוד לומר (דב' ראה י"ז), דַּגְגָּהּ, לקוח בכסף מעשר מנין תלמוד לומר וְתִירְשָׁךָ, אין לי אלא טהור טמא מנין תלמוד לומר וְיִצְהָרְךָ. רבי שמעון אומר מכלל שנאמר (דב' תבוא כ"ד), לֹא-אֲכַלְתִּי בְאֲנִי מִמּוֹנוֹ וְלֹא-בְעִרְתִּי מִמּוֹנוֹ בְּטָמֵא היכן הוא מוזהר איני יודע תלמוד לומר (דב' ראה י"ז), לֹא-תוֹכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ מַעֲשֶׂךָ האוכל חייב ואין הנותן במתנה חייב. [בבלי פסחים כד,א] אלא אמר רב פפא: מהכא (ויקרא ז, ז"ט) וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר-יִגַע בְּכָל-טָמֵא לֹא יֵאָכַל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל, שאין תלמוד לומר לֹא יֵאָכַל, מה תלמוד לומר לֹא יֵאָכַל? אם אינו ענין לגופו, דהא נפקא ליה מקל וחומר ממעשר (טט: שני) הקל: ומה מעשר (טט: שני) הקל אמרה תורה (דב' תבוא כ"ד), וְלֹא-בְעִרְתִּי מִמּוֹנוֹ בְּטָמֵא בשר קדש חמור לא כל שכן? וכי תימא: אין מוזהרין מן הדין - הקישא הוא, דכתיב (דברים י"ז), לֹא תוֹכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ מַעֲשֶׂךָ דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וגו'. מה תלמוד לומר לֹא יֵאָכַל? אם אינו ענין לגופו - תנהו ענין לכל איסורין שבתורה, ואם אינו ענין לאכילה - תנהו ענין להנאה. אי מה כאן בשריפה, אף כל איסורין שבתורה בשריפה - אמר קרא הנותר - הנותר בשריפה ואין כל איסורין שבתורה בשריפה,
(דב' תבוא כ"ד), לֹא-אֲכַלְתִּי – מקף כבורר בין חיוב על אכילה ובין חיוב גם על הנותן במתנה, ואין חייב נותן מתנה של מעשר. (דב' תבוא כ"ד), לֹא-אֲכַלְתִּי בְאֲנִי – קדמא ואזלא כרומז ללמוד בכלל כל שהו באנינות, ופרטים אחריו כנאמר ב-[ספרי דברים פרשת ראה פסקא עב] רבי שמעון אומר מכלל שנאמר (דב' תבוא כ"ד), לֹא-אֲכַלְתִּי בְאֲנִי מִמּוֹנוֹ וְלֹא-בְעִרְתִּי מִמּוֹנוֹ בְּטָמֵא המלמד שגם אונו טמא עובר על אכילת מעשר שני שלו, על אכילת אוכל הקנוי בפדיון מעשר שני, פְּרִטִים מִמּוֹנוֹ - רביע בתפקיד ארבעה למודים, ועוד פרט וְלֹא-בְעִרְתִּי מִמּוֹנוֹ בְּטָמֵא – מהפך פשטא זקף-קטן בתפקיד שני למודים, וְלֹא-נְתַתִּי מִמּוֹנוֹ לְמַת – מרכא טפחא אפשר כקבוצה העשויה להתרחב וזה יכול להיות כלל סוגר, לְמַת – אתנה מגביל משהו. מִמּוֹנוֹ - רביע בתפקיד ארבעה למודים,

[למוד א] (רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פ"ג [הלכה ה] האוכל מע"ש באנינות של תורה לוקה שנאמר לֹא-אֲכַלְתִּי בְאֲנִי מִמּוֹנוֹ, והוא שיאכלנו במקום אכילתו בירושלים, [למוד ב] אבל אם אכלו בחוץ באנינות, או שאכלו בפנים באנינות של דבריהם מכין אותו מכת מרדות. [למוד ג] [הלכה ו] איזהו אונן זה המתאבל על אחד מן הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהן, וביום המיתה הוא אונן מן התורה ובלילה אונן מדבריהן שנאמר ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני יי, היום אסור ולילה מותר, נשתהה המת ימים רבים ואח"כ נקבר, כל אותן הימים שאחר יום המיתה עד יום הקבורה הוא אונן מדבריהן, ואין יום הקבורה תופש לילו.
[למוד ד] [הלכה ז] ולא מע"ש בלבד אלא כל הקדשים כולן אם אכלן באנינות של תורה לוקה, ובאנינות של דבריהן של מכין אותו מכת מרדות.

וְלֹא-נְתַתִּי מִמּוֹנוֹ – מרכא טפחא אפשר כקבוצה העשויה להתרחב וזה יכול להיות כלל סוגר, שירבה דברים כגון האמורים [רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פ"ג ה"ח] אין נותנין פירות מעשר שני לעם הארץ ולא פירות הנלקחות במעות מעשר ולא מעות מעשר מפני שהוא בחזקת טומאה, לְמַת – אתנה כמגביל האיסור, כהמשך [רמב"ם שם ה"ח] ומותר לאכול מע"ש של דמאי באנינות וליתנו לעם הארץ והוא שיאכל כנגדו, [רמב"ם שם ה"י] ... ואם הוציא ממנו בשאר דברים אפילו בדבר מצוה כגון שלקח ממנו ארון ותכריכין למת מצוה הוא י"ז אוכל כנגדו בתורת מעשר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצויות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – המצות ההשעיות: אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב' ב' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.13 דברים כי-תבוא כו,א (התשפ"ג)

דברים כי תבוא כז,א: ויצו משה וזקני ישראל את העם לאמר שמור את-כל-המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום:

[מדרש הגדול] (דב' תבוא כז,א) ויצו משה וזקני ישראל לעולם זקנים מעמידין את ישראל, וכן הוא אומר (יהושע ח,ג) וכל-ישראל וזקניו ושטריתם ושפטיו עמדים מזה ומזה לארץ נגד הפהנים הלזם נשאיו ארון בריתיה כגל פאנח צעיו אל-מול הר-גרזים ותקצו אל-מול הר-עצבל פאשר צוה משה עבדה' לברך את-העם ישראל בראשונה: אימתי ישראל עומדים, כשיש להם זקנים, למה שכשהיה בית המקדש קיים היו נשאלין באורים ותומים, ומשחרב המקדש היו נשאלין בזקנים, שנאמר (דב' הא' לבז) וכל ימות עולם בינו שנות דר-ונוך שאל אביהו (יג'דף זקניה וזאמרו לה: וכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל,

(דב' תבוא כז,א) ויצו משה וזקני ישראל. – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, שני למודים, לפחות אחד מהם יוצא מהפשט,

לפי הסיפא של [מדרש הגדול] הכתוב (דב' תבוא כז,א) שמור את-כל-המצוה. זו בניית מזבח בהר עיבל שהיתה לפי שעה, ואינה נהגת לדורות. וכן [ראב"ע] שמור את-כל-המצוה. – ומה היא (דב' תבוא כז,ב) והקמת לך אבנים גדולות. להכיל התורה. ויאמר (רב סעדיה) הגאון ז"ל, כי כתוב עליהם מספר המצות, כמו הכתובות בהלכות גדולות בענין אזהרות, ויפה אמר: ו-[רמב"ן] חולק על [ראב"ע]. אבל בשני למודים לא אמורה להיות מחלוקת.

לכן משמע, שאחד מהלמודים מהרישא של הפסוק אינה כפשט כפ' [רש"י] (דב' תבוא כז,א) שמור את-כל-המצוה – לשון הוהה'.

[שפת"ח ת] פי' הוהה' שמור המצוה הזאת תמיד לא לשון ציווי ד"כ היה לינדק השי"ן בשו"א ואין לפרשו שהוא מקור ... (דב' תבוא כז,א) את-כל-המצוה – מקף מקף בתפקיד צירוף של דבר משלושה חלקים כאן כהנים לויים ישראלים. בנוסף כל מקף בורר שאין ישראל מצווים לשמור מצוות השייכות רק לכהנים ורק ללויים. אין לויים מצווים לשמור מצוות השייכות רק לכהנים. כולם מצווים ללמוד אבל לא לשמור כי לא חל עליהם.

(דב' תבוא כז,א) אשר אנכי מצוה אתכם – דרגא תביר מרכא טפחא, כתוב המכיל שני למודים (למוד א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שמור שמירת מצוות התורה שעל כל אחד חל אותו ענין כאן למוד כל מצוות התורה כדי לדעת איך שומרים אותם. (למוד ב) (דב' תבוא כז,א) אשר אנכי מצוה אתכם – תביר מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שמור שמירת מצוות התורה, שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים. כאן כל אחד מעם ישראל לפי מה שחל עליו לעשות אותם (כהן, לוי, ישראל, איש, אשה, ילדים, עבד, אמה, עבד ושפחה כנעניים, פסולים ומוגבלים שונים)

ראה ב-דברים כי-תבוא כז,טו: הסבר על דברים כי-תבוא כז,כו: ארור אשר לא-יקים את-דברי התורה-הזאת – דרגא תביר מרכא טפחא, כתוב המכיל שני למודים (למוד א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא יקים קיום מצוות התורה שעל כל אחד חל אותו ענין כאן למוד כל מצוות התורה (למוד ב) לא-יקים את-דברי התורה-הזאת – תביר מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא יקים קיום מצוות התורה, שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים. כאן כל אחד מעם ישראל לפי מה שחל עליו לעשות אותם (כהן, לוי, ישראל, איש, אשה, ילדים, עבד, אמה, עבד ושפחה כנעניים, פסולים ומוגבלים שונים).

דברים כי תבוא כז,ג: וכתבת עליהן את-כל-דברי התורה הזאת בעברך

למען אשר תבא אל-הארץ אשר-ה' אל-תידי נתן לך ארץ זבת חלב ודבש פאשר דבר ה' אלי-אבתיד לך:

[רמב"ן] (דב' תבוא כז,ג) וכתבת עליהן את-כל-דברי התורה הזאת – אמר ר"א (ראב"ע) בשם הגאון (רב סעדיה גאון), שכתבו עליהם מנין המצות כמו הכתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות, וטעם (כז,ג) התורה הזאת באר היטב, הכתיבה. ורבותינו אמרו [סוטה לב,א], בשבעים לשון. ומצינו בספר תאגי, שהיתה כל התורה כתובה בהן מבראשית עד לעיני כל ישראל בתאגיה וזיוניה, ומשם נעתקו התאגין בכל התורה. ויתכן שהיו האבנים גדולות מאד, או שהיה ממעשה הנסים:

(דב' תבוא כז,ג) וכתבת עליהן – מונח רביע, לפחות ארבע, כאן כפירוש בעה"ט בפסוק (דב' תבוא כז,ג) התורה הזאת באר היטב, בגימטריא גם בשבעים לשונות, בפרשה זו נעלם סמ"ך לומר אע"פ שכתוב (פסוק ב) ביום אשר תעברו את הירדן; נתרחקו ס' מילין קודם שהקימו את האבנים; כדאיאט בסוטה עיי"ש לג; ב וסנהדרין מד; א):

[רמב"ן] (דב' תבוא כז,ג) למען אשר תבא אל-הארץ – אמר רבי אברהם, כי השם יעזור אם החלות לשמור מצותיו, כי זאת היא המצוה הראשונה לביאתם לארץ. ולפי דעתי, (כז,ג) למען אשר תבא רמז לכל דברי התורה. יאמר שתכתוב על האבנים כל-דברי התורה הזאת בעברך בירדן מיד למען אשר תבא (רמב"ן באת) אל-הארץ, כי בעבור התורה באת שמה. וכן למען ינוח עבדך ואמתך כמון וזכרת כי עבד היית (לעיל ה'יד טו), ינוח עבדך ואמתך כמון למען תזכור כי עבד היית. או טעמו, תכתוב עליהם את כל דברי התורה הזאת להיות לך לזכרון, למען אשר תבא אל-הארץ ותכבוש אותה ותירש את כל העמים ההם בהיותך זוכר התורה ושומר כל מצותיה:

(דב' תבוא כז,ג) למען – פזר מעביר רעיון מהכתוב כאן למקום אחר בתורה ו/או בתורה שבעל-פה. [רמב"ן] רמז לכל דברי התורה כי בעבור התורה באת שמה.

אשר – תרסא בתפקיד מחיצת – גבולות ארץ-ישראל תבא אל-הארץ – קדמא ואזלא בתפקיד כעין כלל בנושא החיבור בין ה' ובין עם ישראל ובין תורת ה' ובין ארץ-ישראל. [רמב"ן] ותכבוש אותה ותירש את כל העמים ההם בהיותך זוכר התורה ושומר כל מצותיה: קביעת גבולות ארץ-ישראל מגדירה היכן חלות מצוות התלויות בארץ, ומקום שבעת המינים בהן נשתבחה ארץ-ישראל.. [בבלי בבא בתרא פא,א] (דב' תבוא כז,ב) תביא מארצך ההוא למעוטי חוצה לארץ. הכתוב מלמד את הפשט.

למעוטי [רמב"ם הלכות ביכורים פ"ב,ה"א] מצות עשה להביא בכורים למקדש, ואינם נוהגין אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד שנאמר (שם' מש' כג,ט) ראשית בפורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, ומביאין בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוגו ומסוריא, שהקונה בסוריא קקונה כירושלים [אבל עמון ומואב ובבלן] אף על פי שהן חייבין בתרומה ובמעשרות מדבריהם אין מביאין מהן בכורים ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים.

דברים תבוא כז,ז: וכתבת שלמים ואכלת שם ושמתה לפני ה' אלקיך:

ויקרא מצרע יז,ג: והביא אתם פנים השמיני לטהרתו אל-הכרתו אל-פתח אהל-מועד לפני ה':

(וי' מצ' יז,ג) והביא אתם – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד ממצורע אל אחרים. מהי בעיתו של המצורע המטהר? הוא היה חסר כפורים ואסור להגיע למקדש אלא ביום בשמיני לתגלחת א'. יום זה נופל בתוך חול המועד. התורה התירה לו גם להשהות את היום השמיני במתכוון לכתחילה (אפשר מרומז בטעם קדמא) ושילך (המרומז בטעם אזלא) בחול המועד. מההשהיה של המצורע המטהר שהיה אסור להגיע למקדש יש כלל מלמד אל אחרים הנמנים ב- [משנה מועד קטן פ"ג,מ"א] ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין והמנודה שהתירו לו חכמים וכן מי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצורע האמנתי – תהלים ק"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשפ"א – א: תנח"ך, סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשירה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – כד' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול' – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שנשאל לחכם והתור והזניר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו: הם לא אסורים להגיע למקדש אבל מנועים מסיבות שונות. גם הם רשאים להשהות קרבנותיהם עד למועד. וגם עבורם הכהן ששלים שמחה באכילת שיער המועד.

מצורע המשתקל רשאי להשהות הבאת קרבנותיו אחרי תגלחתו השניה ולא להביאם מיד למחרת תגלחתו. כפי "פנ"מ ירושלמי ר"ה פ"א ה"א" ומכיון שמצינו שמותר להקדיש כאן מחוסר זמן משום טהרתו של מצורע כל זמן שמביא לטהרתו מביא ואינו עובר שרשות בידו לשהות קרבנותיו ולא נאמר בק"מ השמנין אלא להוציא שלפניו שלא יביא בשבעת ימים שלפניו).

מסקנת [פסחים עא,א] – שמחה גם בכסות נקיה ויין ישר, אפשר כי הפסוק המלמד על כל אופני שמחה הוא המוזכר בסוף [פסחים עב,ב] דברים תבוא כז,ז: וְנִבְחַתְּ שְׁלָמִים וְאַכְלַתְּ שֶׁם וְשִׁמְחָה לְפָנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

(דב' תבוא כז,ז) – וְנִבְחַתְּ שְׁלָמִים – מרכא טפקא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ואלו גורמי שמחה בנוסף לאכילת שלמים. (דב' תבוא כז,ז) – וְשִׁמְחָה – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ירבה את המצורע לשמחה של שמונה ימים כנאמר ב- [פסחים עא,א] – שמחה גם בכסות נקיה ויין ישר, רש"י שם על הפסוקים (דב' ראה טז,ד) וְשִׁמְחָה בְּסִגְרָא (טז,ט) וְהֵייתָ אֶךְ שִׁמְחָה לְרִבּוֹת ליל שמיני לשמחה, אפשר כי (טז,ט) וְהֵייתָ – טפקא בתפקיד רבוי, מרבה את ליל שמיני. (טז,ט) אֶךְ מֵיעֵט לֵיל א' שֶׁל הַחֵג (כי אין עדיין זבחים). (טז,ט) אֶךְ שִׁמְחָה – מרכא מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות אחת מהן מיעט ליל א' של החג, כי אין עדיין זבחי שמחת סוכות. מסקנת [ירושלמי ר"ה פ"א ה"א] שאם יום טוב ראשון חל בשבת, אכילת הכהנים את שיערי המועד משלימה לשמונה ימי שמחה לכלל ישראל ולמצורע המשתקל.

דברים כי תבוא כז,ח: וְכִתְבַתְּ עַל-הָאֲבָנִים אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵזר הַיִּטֵּב: ס (התורה בסימניה, י"ג ימפל בניש, התשנ"ט ע" ק"ח), [שפת"ח] מפנה לפירושו ב- (דברים א,ה) בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה מִכָּאן אִמְרו חז"ל שניתנה התורה בשבעים לשון, רמז לדבר במילת היטב – ה, הי, היט, היטב בגימ' שבעים.

וְכִתְבַתְּ עַל-הָאֲבָנִים – מונח רביע, לפחות ארבע, כאן כפירוש בעה"ט בפסוק (כז,ח) הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵזר הַיִּטֵּב, בגימטריא גם בשבעים לשונות, ראה גם דברים כי תבוא כז,ג, ראה מונח רביע

דברים אג, ה: [ג] וְהָיָה בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד חֹדֶשׁ מִשָּׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱתוֹ אֱלֹהִים: [ד] אַחֲרֵי הַכְּתוּב אֶת סִיחֵן מִלֶּד הָאָמָר יֵאָשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֵת עֵזֶן מִלֶּד הַפְּשָׁן אֲשֶׁר-יֹשֵׁב בְּעֶשְׂתֵּי עָרֵי: [ה] בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרְץ מוֹאָב הוֹאֵל מִשָּׁה בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמָר:

אפשר כי ענין לדרוש שיעור מרומז בטעם תלישא-גדולה בתחילת הענין (דב' א,א) דִּבְרֵי מִשָּׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכֹל – תלישא-גדולה, פסוק ד' הוא כעין מאמר מוסגר המלמד על זמן הדיבור – הבאור ותחילת פסוק ה' מלמד מקום הדיבור – הבאור. והמשכו הוֹאֵל מִשָּׁה בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמָר: כאילו נאמר (דב' א,א) דִּבְרֵי מִשָּׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱתוֹ אֱלֹהִים: (דב' א,ה) הוֹאֵל מִשָּׁה בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמָר נמצא כי טעם (דב' א,ג) כָּכֹל – תלישא-גדולה מרמז לשיעור מוצא פתרונו לדרשת השיעור בקרא (דב' א,ה) הוֹאֵל מִשָּׁה בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת ומקיש בכעין ג"ש בְּאֵזר אֶת-הַתּוֹרָה אל הקרא (דב' תבוא כז,ח) הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵזר הַיִּטֵּב: ודורש מגימטריא צירופי אותיות היטב – ה, הי, היט, היטב בגימ' שבעים (לשון). שבעים לשון נמצא גם ב-בראשית נח עם טעם תלישא-גדולה.

דברים כי תבוא כז,ט: ס אַרְוֵר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תוֹעֵבַת ה' מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשֶׁם בְּסֵתֵר וְעָנִי קָל-הַעֵם וְאָמָרוּ אָמֵן:

אַרְוֵר הָאִישׁ – מונח פזר – תנהו לענינו כאן – הרחקה של עושה ומדיח בסתר לע"ז ולענין אחר – [תורה תמימה = תו"ת] (דב' תבוא כז,ט) אַרְוֵר וגו' – תניא, אַרְוֵר – בו קללה, דכתיב ואלה יעמדו על הקללה וכתיב ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה^{טז} [שבועות ל"ו א']:

[תו"ת הערה טז] ר"ל בדמקום שחייב על הקללה חייב נמי אם אמר בלשון ארור, כגון המקלל עצמו או את חבירו או את הנשיא חייב נמי כשקילל בלשון אַרְוֵר, שאומר ארור הוא לה', דגם לשון זה קללה הוא:

[תו"ת] (דב' תבוא כז,ט) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל – דרש רבי יהודה בר נחמני, כל הפרשה לא נאמרה אלא בנוסף ונואפת, אַרְוֵר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל, וכי בארור סגי ליה אלא אז הבא על הערה והוליד בן והלך לבין העובדי כוכבים ועבד עבודת כוכבים, ארויך אביו ואמו של זה שכך גרמו לו^{טז} [סוטה ל"ז ב']:

[תו"ת הערה טז] ר"ל בדודאי לא שייך לומר דעושה פסל עונשו רק בארור אחרי שהוא כופר בעיקר, אלא באופן כזה שהנולד מן הערה הלך לבין העובדי כוכבים מפני בישתו שאסור לבא בקהל ואינו מוצא לישא אשה ישראלית וכן דריש את כולן, כגון שוכב עם חותנתו ואשת אביו ואחותו כולן באשת איש ולמיקם בתרי אורי, שוכב עם כל בהמה – אשת איש שעשתה מעשה בהמה שמפזרת דרכיה, מקלל אביו ואמו – הבא על אשת איש מזלזל באביו ובאמו שגדול גדולים רעים בביתם, משגה עור – מפתח אשת איש שהיא סומא בדבר ואינה יודעת ערך העונש כמוהו, משיג גבול רעהו – בא על אשתו, הרי השיג גבול, מכה רעהו בסתר – גורם לו בלחש סתריו שתמות אשתו בבדיקת מים המאריים. לוקח שוחד – להיות עוקב אחר המנאף ולפתות לו אשת איש וגורם לו מיתה. מטה משפט גר יתום ואלמנה פירש"י שאינו יודע לפרשו, ואפשר לפרש קצת, כי השטוף בזמה מכשיל גם אשת גר ויתומה ואלמנה, וע"ז זה יגרם לב"ד לענש אותם היפך ממה שנצטוונו לחוננם, וזה הוא בכלל מטה משפט גר וכו': ושל כל אחד מישראל שעלול להטותו.

(דב' תבוא כז,ט) אַרְוֵר הָאִישׁ – מונח פזר בתפקיד של לפחות שני פזר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תוֹעֵבַת ה' (למוד א) מע"ז לעריות ולפסולים התראה וזדון מיתת בית דין, ללא התראה כרת, שגגה חטאת (למוד ב) בכלל מטה משפט גר וכו' (דב' תבוא כז,ט) אַרְוֵר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה – מונח תרסא בתפקיד של לפחות שני תרסא פֶסֶל וּמַסֵּכָה תוֹעֵבַת ה' אפשר כמחיצה של שכחה שזה מרמז לשגגות ראה בדיבר שני מעשרת הדברות (שמ' יתרו כג) לֹא יִהְיֶה-לָּךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי בְטַעַם עֵלְיוֹן. [רמב"ם הלכות שגגות פ"ז,ה"א] הלכה בשגגת ע"ז המרומזת בטעם תרסא של לָּךְ בתפקיד עקירת ידיעה (= שכחה = שוגג) בלאו שבכללות של (שמ' יתרו כג) אֱלֹהִים אֲחֵרִים וכו' עַל-פְּנֵי – רביע מרמז לארבעה חילוקי שגגות ובהתאמה החטאות לכפר עליהן.

(ט: א) המשתחוה לע"ז (ט: אחת) וניסך וקיסר וזיבח בהעלם אחת (ט: ארבע עבודות כלליות) חייב ארבע חטאות, (ט: ב) וכן אם פיער עצמו לפעור וזרק אבן למרקוליס (ט: עבודות זרות שונות כל אחת עם עבודה יהודית לה) בהעלם אחת, חייב שתיים, וכן כל כיוצא בזה יהא חייב על כל עבודה ועבודה, במה דברים אמורים בשהזיד בע"ז (ט: ידע שזאת ע"ז) ושגג בעבודות אלו (ט: שגג = שכה שעבודות יהודיות אלו אסורות לעבודות הזרות האלה), (ט: ג) אבל אם הזיד בעבודות אלו ושגג בע"ז אינו חייב אלא חטאת אחת, כיצד ידע שזו ע"ז ושאסור לעובדה אבל לא ידע שהשתחויה והניסוך עבירה והשתחוה וניסך חייב שתיים, (ט: ד) ידע שאלו עבודות הן ואסור לעבוד בהן לאל אחר ולא ידע שזו ע"ז לפי שלא היתה של כסף וזהב ועלה על דעתו שאין קרויין ע"ז אלא של כסף וזהב ועבדה בכל העבודות אינו חייב אלא חטאת אחת.